

POLITIHØGSKOLEN

INTERNASJONALT POLITISAMARBEID

FAKTORER SOM KAN PÅVIRKE VALGET OM BRUK AV
FELLES ETTERFORSKNINGSGRUPPER MED UTLANDET

Stine M. Strømnes

Erfaringsbasert master i etterforskning

Kull 2016

Sammendrag

I denne oppgaven undersøker jeg hvorvidt kompetanse på internasjonalt politisamarbeid, eller fravær av måltall, kan påvirke valget om bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet. Studien vil kunne være et bidrag til å sette fokus på internasjonalt politisamarbeid, og et innspill i debatten om hvorvidt det er behov for kompetanseheving på området.

Oppgaveløsningen til politiet ser ganske annerledes ut i dag enn for bare få år siden, og grenseoverskridende kriminalitet har økt i omfang for de fleste land, noe som kan gi politiet ekstra utfordringer. Vi er nå i år 2019, og kunnskap om etterforskning på tvers av landegrensene er ikke lenger valgfag. Etter min mening bør valg av etterforskning eller avgrensing av sak, gjøres på bakgrunn av kunnskap og strategiske valg, og i mindre grad være personavhengig.

Den teoretiske tilnærmingen i denne oppgaven omhandler et historisk tilbakeblikk på internasjonalt politisamarbeid, rettslige rammer, årsrapporter fra Eurojust og evalueringsrapporter fra JITs Network. Mitt eget datamateriale ble innhentet ved bruk av samfunnsvitenskapelig metode og en spørreundersøkelse til et utvalg, som var forventet å kunne ha straffesaker med internasjonalt tilsnitt, og på den måten en formening om temaet.

Funn i undersøkelsen viser at det er ansett å være et stort kompetansebehov på området "internasjonalt politisamarbeid", og at bedre kompetanse ville kunne bidra til å øke sannsynligheten for bruk av JIT. Videre fremstår det som at egen kompetanse på fagområdet kan ha betydning for valg av etterforskningskritt i utlandet. Dette kan bety at valg om hvilke straffesaker som man forfølger mot utlandet eller hvilke etterforskningskritt som blir gjort, kan bero på personer (tilfeldigheter) og ikke strategiske valg. Et annet funn knytter seg til betydningen av tilgang til lokal kompetanse. Resultatene viser at utvalget fortrinnsvis søker informasjon hos "personer i eget distrikt" for å få gjennomført etterforskningskritt i utlandet, som kan være relevant med tanke på mulig etablering av fagkontakter i på "internasjonalt politisamarbeid" i distriktene.

Rapporter fra Eurojust og JIT Network, ser ut til å vise en positiv endring siden 2010, i form av økt bruk. Allikevel er ikke den økende bruken nødvendigvis samsvarende med det potensialet som burde ligge i verktøyet. I Norge finnes det ingen politiske føringer eller måltall, som sier noe om bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet. Funn i denne undersøkelsen syntes å vise at bruk av relevante måltall kan bidra til å øke viljen til bruk av JITs.

Abstract

In today's interconnected world, the police needs to cooperate to effectively fight cross-border crime. Global changes and the free move of goods and people have given the police an increased challenge in most countries. This paper aims to explain if knowledge about the subject "international police cooperation", or the lack of organizational goals, will relate to, or influence the choice or willingness to initiate a joint investigation team with other European countries.

This paper develops a theoretical approach based on history on international police cooperation, relevant legal agreements, annual reports from Eurojust and JIT evaluation reports from JIT Network. The data from this study is supplied by a survey towards police officers and prosecutors working on departments related to the fight against organized crime.

The results implicate that there is an increased need for raised knowledge on the subject "international police cooperation", which could contribute to increased use of JITs with other European countries. Findings in this research, shows that it appears that the persons own expertise in the field of "international police cooperation" may have an impact on the choice of what investigating steps should be initiated abroad. However, it is important that such decisions are made with the right knowledge or the relevant strategic elements and not be dependent on specific people. Another finding relates to the need of easy access for information, which means that those who were asked in the survey, preferably seeks information with a person within the same district regarding investigation steps to be done abroad.

According to Eurojust annual reports and JITs Network evaluation reports, it seems to be an increased use of JITs. However, the increased use of JIT, is not necessarily consistent with potential. Norway has no political guidelines or relevant organizational goals regarding the use of JITs with other countries. Findings in this study seemed to show that the use of relevant organizational goals may increase the willingness to use JITs.

Hopefully, the new insight can result in awareness and reflection. The study could also be a contribution to the focus on international police cooperation, and an input into the debate on whether there is a need for increased knowledge in the area.

Forord

Arbeidet med denne oppgaven har vært krevende og veien følte veldig lang når det nærmet seg slutten. Allikevel har det vært en spennende reise og en erfaring jeg har lært utrolig mye av.

Skriveprosessen har vært som forventet til en masteravhandling, med lange kvelder og gjentatte helger bak pc skjermen, ispedd en god blanding av frustrasjon og nyttig læring. Det har til tider vært en vært en ensom prosess, men jeg er nå ved veis ende. Det skal bli godt og "få tilbake" fritiden.

Mange har bidratt på ulike måter. Først takk til min veileder, førsteamanuensis ved Universitet i Oslo, Synnøve Ugelvik, som tok utfordringen på strak arm og alltid har møtt meg med optimisme og gode råd.

Arbeidsgiver har i tillegg til økonomisk støtte, gitt meg anledning til å følge forelesninger, noe som har bidratt til at studiet har latt seg gjennomføre. En takk rettes også til kolleger og sjefer på jobb, for fleksibilitet og mulighet til å skrive denne oppgaven ferdig.

Takk til alle dere klassekamerater på det første kullet i "Erfaringsbasert master i etterforskning". Det var alltid morsomt og lærerikt å komme til samlinger.

Takk til Mona Sognlien som har bidratt med diskusjoner, innspill, praktisk fremstilling og ikke minst språkvask. Dine bidrag gjorde at jeg kom i land til tiden. Jeg hadde ikke klart meg uten!

Til slutt, en takk til min familie, for tålmodighet og anledning til å fullføre masteroppgaven!

Sarpsborg, april 2019

Innhold

Sammendrag	1
Abstract	2
Forord	3
Kapittel 1: Innledning	6
1.1 Tema og problemstilling.....	6
1.2 Metode og datagrunnlag	9
1.3 Avgrensing.....	9
1.4 Oppgavens oppbygging	10
Kapittel 2: Teoretisk tilnærming.....	11
2.1 Tidligere forskning	11
2.2 Historisk tilbakeblikk - internasjonalt politisamarbeid	12
2.2 Rettslige rammer og formelle grunnlag for samarbeid	15
2.2.1 Statens suverenitetsprinsipp.....	15
2.2.2 Norge som tredje land.....	16
2.2.3 Gjensidig samarbeid i straffesaker.....	16
2.2.4 Schengensamarbeidet	17
2.2.5 Gjensidig anerkjennelse.....	18
2.2.6 Nordisk samarbeidsavtale.....	18
2.3 Europol og Eurojust	19
2.4 Joint Investigation team/JIT (Felles etterforskningsgruppe)	20
2.4.1 Hva er en JIT	21
2.4.2 Fordeler og ulemper ved bruk av JIT:	22
2.4.3 Formelt grunnlag	23
2.4.4 Økonomisk støtte.....	24
2.5 Rapporter og evalueringer fra JITs Network	24
2.5.1 The Network of National Experts on Joint Investigation Teams.....	24
2.5.2 Evalueringsrapporter.....	25
2.6 Forståelse av sentrale begreper	27
2.6.1 Kompetanse	27
2.6.2 Måltall.....	29
Kapittel 3: Metodiske refleksjoner.....	30
3.1 Valg av metode.....	30
3.2 Studien og utvalgsprosessen.....	31
3.3 Spørreskjemaet	33
3.4 Studiens kvalitet.....	34
3.4.1 Reliabilitet	34

3.4.2 Validitet	36
3.5 Refleksjoner knyttet til metoden	37
Kapittel 4: Resultater av undersøkelsen	38
4.1 Datainnsamling og svarprosent	38
4.2 Bakgrunnsinformasjon og erfaring.....	39
4.2.1 Bakgrunnsinformasjon til utvalget.....	39
4.2.2 Omfang av saker med tilknytning til utlandet.....	40
4.2.3 Generell erfaring med internasjonalt politisamarbeid.....	41
4.2.4 Hospitering	42
4.3 Kompetansebehov.....	42
4.3.1 Sted for å søke informasjon	44
4.3.2 Nærhet til kompetanse	46
4.3.3 Kunnskapsnivå og valg av etterforskingsskritt i utlandet	46
4.3.4 Holdninger	47
4.4 Bruk av JIT	48
4.4.1 Kjennskap til JIT.....	48
4.4.2 Tidligere erfaring med JIT.....	49
4.4.3 Proaktiv kontakt for å vurdere en JIT	50
4.4.4 Hindringer for etablering av en JIT	52
4.4.5 Tiltak for å øke bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet	53
4.5 Måltall.....	54
4.5.1 Ledelsens forventninger.....	55
4.5.2 Mangel på måltall og egne beslutninger	55
Kapittel 5: Diskusjon av hovedfunnene	57
5.1 Kompetanse.....	59
5.1.1 Kjennskap til internasjonalt politisamarbeid og behovet for kompetanse	59
5.1.2 Erfaringslæring	60
5.1.3 Nærhet til kompetanse og lokal kunnskap.....	60
5.1.4 Sted for å få tilgang til kompetanse	62
5.1.5 Betydning av eget kunnskapsnivå og valg av etterforskingsskritt i utlandet	62
5.1.6 Hinder for etablering av en JIT	63
5.2 Måltall.....	66
Kapittel 6: Avsluttende tanker	68
Litteraturliste	70
Vedlegg	72

Kapittel 1: Innledning

1.1 Tema og problemstilling

En verden i utvikling, moderne former for kommunikasjon og raske reisemåter gjør verden "mindre" og mer tilgjengelig. Både gods og mennesker flytter seg i større grad enn tidligere fritt uten problemer, både på godt og vondt. Selv om utviklingen har gått mot friere bevegelser på tvers av landegrensene, er det fortsatt klare eksisterende grenser for en stats jurisdiksjon og straffeprosess. Kriminelle benytter muligheten til å begå straffbare handlinger i flere land, eller unngår straffeforfølgelse ved å forlate landet. Ved å fordele kriminelle handlinger over flere land, er det mulig å utnytte juridiske forskjeller, og på den måten unngå å vekke oppmerksomhet. Dersom hver kriminell handling blir etterforsket som en selvstendig sak, fremstår dette om en isolert handling og ikke som en del av en større internasjonal operasjon.

Internasjonalt politisamarbeid er ikke noe nytt fenomen, og kriminelles tilbøyelighet til å krysse nasjonale grenser er sannsynligvis like gammel som grensene selv. I politihistorien ser vi allerede fra attenhundretallet, at datidens Europa anerkjente at politistrukturen var sårbar i møte med kriminell aktivitet utført på tvers av territorier. De tidligste former for organisert kriminalitet over landegrenser, som slaveri og piratvirksomhet, ble forsøkt motvirket av en form for politisamarbeid. Siden den gang har nasjonale politistrukturer forsøkt å skaffe seg informasjon om kriminelle og kriminalitet som er utført på andre territorier, i den hensikt å bygge saker som kan som kan føres for retten (Gerspacher, 2008 s 170).

Samarbeidet mellom politi på tvers av landegrensene har gjennom årene blitt stadig mer formalisert og satt i system (Justis- og politidepartementet, 1999). Gjennom ulike avtaler gis det muligheter for samarbeid, utveksling av informasjon og gjennomføring av etterforskingsskritt i et annet land. Når det gjelder informasjon til bruk i straffesak, gjøres dette i hovedsak gjennom formelle kanaler, rettsanmodninger eller egne samarbeidsavtaler. Denne formelle prosessen er likevel ikke alltid tilstrekkelig eller effektiv nok.

Gjennom årene har det blitt etablert en rekke instrumenter, institusjoner og avtaler, for både å styrke og lette det internasjonale samarbeidet mellom landene i Europa. Etableringen av Europol, delte databaser som Schengen Information Systems (SIS), tradisjonelt samarbeid på forespørsel gjennom avtaler om gjensidig rettshjelp, og gjensidig anerkjennelse som «European Arrest Warrant», bare for å nevne noen.

Siden eksisterende metoder ikke ble ansett tilstrekkelig effektive for å kunne bekjempe alvorlig grenseoverskridende kriminalitet, ble det ansett nødvendig å etablere en raskere og mer effektiv form for samarbeid mellom landene (Jesenicnik, 2014 s 9). For å styrke det internasjonale samarbeidet i bekjempelse av alvorlig kriminalitet, ble det derfor formelt introdusert et nytt verktøy i 1999 – felles etterforskningsgrupper.

"**Joint Investigation Team**" er et begrep som brukes over hele verden for å beskrive samarbeid i etterforskning av straffesaker, ofte forkortet **JIT**. Det er et internasjonalt samarbeidsverktøy basert på en avtale mellom kompetente myndigheter, både judisielt (dommere, anklagere, undersøkende dommere) og politi, i to eller flere stater. En JIT etableres for en begrenset varighet og for et bestemt formål, for å utføre straffeundersøkelser i en eller flere av de involverte statene. Dette utgjør et effektivt samarbeidsverktøy som muliggjør koordinering av etterforskninger og rettssaker, som gjennomføres parallelt i flere stater, eller i tilfeller som har grenseoverskridende dimensjoner (Eurojust, 2019a).

Den formelle muligheten for å danne en JIT ble introdusert i 2004. Den har bakgrunn i EUs Rettshjelpkonvensjon av 29. mai 2000 (MLA 2000) (og ny forskrift av 2013 om internasjonalt samarbeid i straffesaker), det vil si en avtale som knyttet Norge til EUs konvensjon om gjensidig hjelp i straffesaker, som førte til at Norge selv kunne initiere samarbeid i form av JIT.

En JIT kan settes opp med og mellom stater utenfor EU, forutsatt at det finnes et rettslig grunnlag for etableringen av JIT mellom de involverte statene. Rettslig grunnlag kan være i form av et internasjonalt rettsinstrument, en bilateral eller multilateral avtale, eller i den nasjonale lovgivningen (for eksempel artikkel(er) i straffeloven) (Bruce, 2015).

Etablering av JITs var nødvendige siden mange etterforskninger, spesielt innen organisert kriminalitet, hadde en rekkevidde utover to land, og dette gjorde tradisjonelt bilateralt samarbeid mindre hensiktsmessig (Commision, 2001 i Block 2010 s 87). *Joint teams* ble sett på som et universal middel for det utilstrekkelige politisamarbeidet som ofte eksisterte mellom medlemslandene. Block (2010 s 87) hevder likevel at verktøyet ti år senere fortsatt ikke var tatt imot med særlig iver hos politiet.

Siden Block's undersøkelser i 2010 ser vi likevel en positiv utvikling i bruk av verktøyet. De siste årene har Eurojusts støtte til JIT utviklet seg betraktelig. De oppgir selv at den fremtredende rollen de har, har gitt organisasjoner mulighet til å utvikle spesiell ekspertise på feltet. Dette kan også være

påvirket av at de har huset sekretariatet til JITs Network siden 2011. Leser man Eurojusts årsrapport for 2017 og 2018, syntes JITs å ha fått økende anerkjennelse som et effektivt samarbeidsverktøy i grensesaker. Eurojust støttet 200 JITs i 2017, som er en økning på 35 % fra året før. De hadde også en vesentlig økning i JITs som involverer såkalte "tredje land" (blant annet Norge), med elleve JITs i 2017 mot tre i 2016 (Eurojust, 2018).

En JIT har til formål å få til en mer effektiv og koordinert etterforskning i flere land samtidig, med fortløpende utveksling av bevis uten rettsanmodninger, og eventuelt felles aksjonsdager. For å ta i bruk verktøyet, og ha godt utbytte av dette, er min hypotese at flere ansatte i politiet bør ha kunnskap om hvilke muligheter som finnes, hvordan verktøyet kan brukes, og ikke minst velger å bruke det.

I forbindelse med Schengens inspeksjon ved mitt arbeidssted i 2017, ble det stilt spørsmål til hvorfor vi ikke benyttet oss av JITs i større grad. Kort tid senere hadde jeg en samtale med en politijurist som jobbet med en grov narkotikasak, knyttet til pågripelse av person i utlandet, og hvorvidt vedkommende skulle etterlyses internasjonalt. Juristens usikkerhet når det gjaldt retningslinjer, beslutningsmyndighet og eventuelle kanaler for informasjonstilgang, gjorde at jeg reflekterte over hvorvidt juristens kunnskap på området ville påvirke videre valg av etterforskningskritt i saken.

Erfaring gjennom eget arbeidssted, samtaler og "prat på gangen" har gitt meg et inntrykk av at flere kvier seg for å rette etterforskning mot personer i utlandet på bakgrunn av uvitenhet. Denne oppgaven håper å være et bidrag til å sette internasjonalt politisamarbeid på agendaen med utgangspunkt i dette. Den søker å avdekke hvorvidt kunnskap, holdninger og erfaringer knyttet til internasjonalt politisamarbeid, eller fravær av måltall, kan sees i sammenheng med, eller syntes å påvirke viljen til bruk av JITs.

For å finne ut av dette har jeg valgt å se på to hovedspørsmål:

- 1. Hvilken betydning har kompetanse om "internasjonalt politisamarbeid" på valget om bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet (JIT)?*
- 2. I hvilken grad kan måltall påvirke viljen og/eller evnen til bruk av felles etterforskningsgrupper mot utlandet (JIT)?*

1.2 Metode og datagrunnlag

For å svare på mine to hovedspørsmål har jeg i innledningsvis sett på historietviklingen til internasjonalt politisamarbeid, på det rettslige grunnlaget, og på Norges deltakelse i to av Europas viktigste organisasjoner for internasjonalt samarbeid; Europol og Eurojust. Disse forholdene setter rammene for det europeiske samarbeidet. Mitt eget datamateriale er innhentet ved bruk av samfunnsvitenskapelig metode. Jeg gjennomførte en elektronisk spørreundersøkelse, mot et selektivt utvalg som kunne antas å jobbe med saker med tilknytning til utlandet. Alle distriktene, samt Kripos, fikk mulighet til å delta i undersøkelsen, uten at alle benyttet seg av muligheten.

Det ble sendt ut 56 spørreskjemaer og jeg mottok 26 besvarelser i retur. Dette gir en responsrate på 46 %. Svarprosenten i kunne vært bedre, men vurderes som akseptabel.

Siden jeg er ansatt i politietaten, har det vært viktig å reflektere over hvordan rollen som forsker på egen organisasjon kan påvirke undersøkelsen, besvarelsene, fortolkningene og resultatene. Jeg har jobbet i politiet 10 år, og de siste årene med etterforskning av straffesaker knyttet til innførsel av en betydelig mengde narkotika til Norge. De aller fleste av sakene har internasjonale knytninger og krever etterforskningskritt i utlandet. I disse sakene har jeg forfattet en mengde rettsanmodninger, og erfart den langtekkelige tiden det tar å få dette gjennom systemet, det vil si fra lokal påtale, videre til statsadvokat, til oversettelse, utsendelse, besvarelse, og så oversettelse tilbake til norsk.

1.3 Avgrensning

Begrepet "internasjonalt samarbeid" benyttes i mange sammenhenger svært vidt. Samarbeid om kriminalitetsbekjempelse omfatter i prinsipp alle ledd i straffesakskjeden, det vil si forebygging, etterforskning, domstolsbehandling og soning. Det er i oppgaven ikke skilt mellom politisamarbeid og rettslig samarbeid i straffesaker, og begrepet "internasjonalt politisamarbeid" er benyttet som en samlebetegnelse.

Internasjonalt politisamarbeid er et stort og omfattende tema. Fokuset i denne oppgaven er på politisamarbeid i Europa, hvor formålet er etterforskningen av straffesaker og bruken av felles etterforskningsgrupper med andre land i Europa. Oppgaven berører ikke etterforskning knyttet til nødrett og/eller andre "hastesaker".

1.4 Oppgavens oppbygging

I dette kapittelet har jeg gitt en innledning og beskrevet målet med prosjektet. Videre har jeg kort nevnt rammeverket som er benyttet for å besvare problemstillingen, og de avgrensninger som har blitt gjort. Avslutningsvis i dette kapittelet gjør jeg rede for oppgavens struktur.

Kapittel 2 tar for seg den teoretiske tilnærmingen. Innledningsvis gir jeg et historisk tilbakeblikk på internasjonalt politisamarbeid, og deretter et sammendrag av de rettslige rammer som er aktuelle, og vår deltakelse i to av Europas viktigste organisasjoner i politi- og strafferettslige samarbeid i Europa; Europol og Eurojust. Deretter beskriver jeg hva en JIT er, dens hensikt, fordeler og ulemper, for så å ta for meg aktuelle rapporter og evalueringer knyttet til internasjonalt politisamarbeid og bruken av JITs. For å besvare spørsmålene knyttet til kompetanse og måltall, har jeg avslutningsvis gjort rede for hva jeg legger i begrepet kompetanse, og hvilken betydning måltall kan ha for de valg som gjøres.

Kapittel 3 tar for seg metodiske refleksjoner knyttet til forskningsdesign, metodevalg, utvalg, reliabilitet og validitet. I kapittel 4 gjør jeg rede for analysen, og drøfter deretter mine funn i kapittel 5. Til slutt, i kapittel 6, gjør jeg meg noen avsluttende tanker om resultatene av min studie som helhet, og kommer med forslag til videre forskning på området.

Kapittel 2: Teoretisk tilnærming

Innledningsvis i dette kapittelet legger jeg rammene for min teoretiske tilnærming og hva jeg har funnet av tidligere forskning knyttet til temaet. For å forstå behovet (bruken) av felles etterforskningsgrupper er det nødvendig å se internasjonalt politisamarbeid i et større historisk perspektiv. I dette kapittelet vil jeg derfor innledningsvis gi et historisk tilbakeblikk på utviklingen av internasjonalt politisamarbeid. Deretter vil jeg kort beskrive de rettslige rammer for Norges samarbeid med Europa, og vår deltakelse i de to viktigste organisasjonene i EUs politi- og strafferettslige samarbeid i Europa; Europol og Eurojust.

Dette er ikke ment å være en juridisk oppgave, så jeg vil kun kort beskrive de formelle grunnlag for samarbeid som er relevante. Deretter vil jeg gjøre rede for hva en JIT er, dens hensikt, fordeler og ulemper, for så å ta for meg aktuelle rapporter og evalueringer knyttet til internasjonalt politisamarbeid og bruken av JITs. Avslutningsvis vil jeg gjøre rede for begrepet kompetanse, og se på hvilken innvirkning måltall kan ha for valget om bruk av JITs.

2.1 Tidligere forskning

Loader (2002) beskriver innledningsvis i sin bok at dagens samarbeid mellom politiet og EU er formet gjennom et stadig skiftende komplekst utvalg av uformelle rammer, ulike former for mellomstatlig samarbeid og den fremtredende veksten av supra nasjonale institusjoner. Likevel er det lite kjent nøyaktig hvordan politisamarbeid blir formet, og hvilke forhold som spiller en rolle. Litteratursøk viser at det finnes lite empirisk forskning på politisamarbeid, spesielt når det gjelder etterforskningsprosessen.

Block (2008) sier at det generelt finnes svært begrenset informasjon om hvordan politiet i praksis jobber sammen for å etterforske grenseoverskridende kriminalitet, og om effektiviteten av ordningen som gjør det mulig for politiet å samarbeide. Han refererer også til at Hoogenboom i 2009 hevdet at akademisk forskning vanligvis fokuserer på de mer synlige delene av politiet, som patruljering, nærpoltiarbeid og responstid, mens områder som etterretning og etterforskning, spesielt på det transnasjonale politinivået hvor liaisoner opererer og grenseoperasjoner finner sted, har fått betydelig mindre oppmerksomhet (Block, 2011).

Et litteratursøk, kan indikere at Hoogenbooms påstand fortsatt er gjeldene. Det viser også at det finnes lite forskningsbasert kunnskap på dette i Norge. For å kartlegge hva som finnes, har jeg i hovedsak benyttet biblioteksbasen Oria, søkemotoren Google Scholar, og undersøkt direkte på

websider knyttet til forskning, og hos aktuelle institusjoner som Eurojust, Europol og Regjeringen i Norge.

Jeg vil ikke her gjøre utdypende rede for litteratursøk, eller vise til empirisk forskning som finnes, men som ikke treffer godt nok når det gjelder mitt interesseområde. Det er skrevet flere bøker og artikler om JITs i utlandet, men disse er nå nærmere 10 år gamle. Beskrivelsen om oppfattelsen og bruken av JITs, synes ikke lenger å være like relevant i 2019. Det er skrevet oppgaver i Norge knyttet til internasjonalt politisamarbeid, men ingen knyttet til bruken av JITs. Utover masteravhandlingen "Mannen i midten", som omhandler kjennskap til liaison-rollen, er disse ikke funnet relevante for bruk og sammenligning med tanke på min problemstilling.

Denne oppgaven søker å finne ut av spørsmål som ikke er spesielt omhandlet i teorien. Jeg har derfor i første omgang sett hen til artikler og bøker som generelt omhandler internasjonalt politisamarbeid, årsrapporter fra Eurojust og evalueringsrapporter ved bruk av JITs, samt regelverk. I tillegg har jeg undersøkt hva gruppen av politidirektører/toppsjefer kalt "Pearls in Policing", har fremhevet i etterkant av sine konferanser.

2.2 Historisk tilbakeblikk - internasjonalt politisamarbeid

Som nevnt innledningsvis er ikke internasjonalt politisamarbeid noe nytt fenomen. På grunn av slaveri og piratvirksomhet så man for lenge siden en form for politisamarbeid. Nyere historie viser at det første internasjonale juridiske samarbeidet kom i stand fra midten av 1800-tallet, hvor Østerrike utvekslet informasjon med flere av de tyske statene via et bulletin om etterlyste personer fra 1851. Denne unionen forvitret gradvis på bakgrunn av den økte spenningen mellom Prussia og Østerrike, og da den var borte, videreutviklet Østerrike selv dette systemet på egenhånd

I tillegg til dette tidlige samarbeidet på operasjonelt nivå, ble det forsøkt flere politiske samarbeid for å bekjempe transnasjonale trusler, og i 1898 deltok representanter fra 21 land på en konferanse i Roma om anarkistisk aktivitet. Bakgrunn for konferansen var anarkistisk motivert kriminalitet, særlig i Øst-Europa, og anarkisme ble definert, slik at alle kunne adoptere det samme arbeidskonseptet når de delte informasjon. Tilsvarende ble handelen med prostituerte gjenstand for politikk som skulle forhindre dette gjennom avtalen av 1904, "International Agreement for the Suppression of White Slave Traffic". Avtalen fastsatte at alle regjeringer skulle regulere prostitusjonsorganisasjoner ved å opprette nasjonale byråer i kampen mot prostitusjon på internasjonalt nivå. Disse nasjonale byråene har senere blitt en del av internasjonale politiorganisasjoner som Europol og Interpol (Deflem, 2002 s 66-69).

I følge Interpols bibliotek om 1914-kongressen ble det i 1913 enighet om at et formelt grenseoverskridende politisamarbeid, kunne være svaret på internasjonal kriminalitet. Det utløsende var at de keiserlige juveler i Wien, Østerrike, da ble stjålet og gjenfunnet i et annen europeisk hovedstad. Da den østerrikske regjeringen ba om utlevering av juveler og gjerningsmann, visste ingen hvordan man skulle håndtere situasjonen, fordi det ikke eksisterte noen prosedyrer. For å møte disse begrensningene, tok Dr. Schober, leder av politiet i Vienna, sammen med prins Albert av Monaco, initiativ til den første internasjonale kongressen i Monaco i 1914. Det ble derfor avholdt et møte for politisjefer og andre nøkkelpersoner i politimiljøet, og dette resulterte i oppstarten av Interpol.

Selv om det var lite som skjedde rundt internasjonalt politisamarbeid under første og andre verdenskrig, ble ikke Interpol glemt. Grunnlagsavtalen etter andre verdenskrig etablerte et forum for å øke omfanget og forenkle informasjonsdeling om etterlyste personer, forbedre identifikasjonsmetoder og utleveringsprosedyrer, i tillegg til å samle informasjon knyttet til internasjonale kriminelle (Gerspacher, 2008 s 173).

Historien gjentok seg under den kalde krigen. Den økende mistilliten mellom øst og vest førte til en betydelig svekkelse i utviklingen av internasjonalt politisamarbeid, og selv om Interpol opprettholdt årlige møter, opplevde man en redusert deltakelse av land. Men, økningen av handel med narkotika, bekymring for menneskehandel og terroristaktivitet på 1970-tallet førte til endringsvilje og et nytt fokus på internasjonalt samarbeid (Andreas & Nadelmann, 2006 i Gerspacher s176).

De fleste politisamarbeidene tilbake i tid var tilfeldige og svært avhengige av de diplomatiske forholdene mellom statene, og Interpol var tidligere den eneste aktøren innen internasjonalt politisamarbeid. På bakgrunn av lang frustrasjon over manglende likhet i retts- og straffesystemene mellom landene, innførte nasjonalt politi og internasjonale organer (som FN) en rekke traktater og konvensjoner for å engasjere land i kampen mot transnasjonal kriminalitet. I tillegg ble det etablert flere bilaterale avtaler, spesielt mellom naboland.

Utviklingen av både lovlig og ulovlig handel var økende på 80-tallet. Dette ga flere grunner til å finne ut hvordan man burde håndtere det økende problemet med grenseoverskridende kriminalitet. Unilateralisme, å handle alene, ble i større grad sett på som negativt. I stedet forsøkte flere land å samle ressurser og informasjon for å matche de kriminelle, for å kunne møte de hindringer som fremdeles eksisterte (Savona & Williams, 2012 i Gerspacher 2008 s 178).

På bakgrunn av stor tro i politiet på at uformelt samarbeid ville føre til raskere og mer tillitsbaserte utvekslinger enn mellom formelt strukturerte organisasjoner, ble det forsøkt med en ny tilnærming som kombinerte institusjonalisert og nettverksbasert politiarbeid, i form av liaisoner.

Informasjonsdeling skulle gjøre det mulig for nasjonalt politi å få et bredere perspektiv på bestemte transnasjonale kriminelle aktiviteter, utarbeide strategier og ikke minst fremskaffe konkret informasjon om både mennesker og hendelser. Samtidig har dette vært gjenstand for bekymring med tanke på sikkerhetsrisikoen ved å overføre sensitiv informasjon til ukjente mottakere (Savona & Williams, 2012 i Gerspacher 2008 s 179).

I følge Gerspacher (2008 s 181) startet utviklingen av et felles europeisk samarbeid med TREVI (terrorisme, radicalisme, extrêmisme, et violence internationale). Dette var EU-landenes opprinnelige politisamarbeid, opprettet på 70-tallet, og var motivert av terrorbølgen. Avtalen ble basert på arbeidsgrupper bestående av europeiske ministre, og fokuset var på terror, radikalisering, ekstremisme og andre former for internasjonal kriminalitet og vold. Erfaringer som viste at TREVI var en riktig utvikling, førte til at det oppsto flere arbeidsgrupper i 1985 og 1986 i kampen mot narkotikahandel, grenseoverskridende kriminalitet og terrorisme knyttet til immigrasjon. TREVI ble sett på som motstykket, eller den politiske siden, av Interpols mer operative formål.

Fra midten av 80-tallet har EU-landenes nedbygging av personkontroll på indre grenser vært viktig for å fremme samarbeid mellom politi- og rettsmyndigheter. Dette er det samme som ligger til grunn for politisamarbeidet i Schengen (Justis- og politidepartementet, 1999 s 5). I 1992 undertegnet EU-landene Maastrichttraktaten, som utgjorde grunnlaget for samarbeidet mellom EU-landene, og som gjorde politi- og rettssamarbeid til en del av Unionen. Denne traktaten la også grunnlaget for Europol (European Office of Police) etablert i 1998.

Europol ble ikke opprettet bare på grunn av trusselen forårsaket av transnasjonal kriminalitet, men også for å kompensere for en reduksjon av grensekontrollen innad i EU. Etableringen av Europol, og rollen som tilrettelegger for politisamarbeid, har positivt formet internasjonalt politiarbeid siden 1990-tallet. Koordineringsarbeidet de har lyktes i å drive gjennom, har resultert i to former for samarbeid; direkte politi-til-politi kontakt og link til judisielle byrå som håndterer etterforskning. Dette innebærer at felles grupper av politimyndigheter koordineres for å bekjempe grenseoverskridende kriminalitet. Dette har også bidratt til brobygging når det kommer til språk og kulturelle barrierer, og at det skjer på en måte som respekterer hvert enkelt land, deres suverenitet og sikrer samlingen av formentlige bevis. Jeg kommer nærmere tilbake til Europol.

Interpol er verdens største politiorganisasjon med 194 medlemsland og hovedkontor i Lyon, Frankrike. Det ligger ingen folkerettslig bindende konvensjon som grunnlag for organisasjonen, men vilkåret for å bli medlem, er at landet anerkjenner FNs menneskerettserklæring. Interpols fremste oppgave er å formidle informasjon, bistandsanmodninger og rettsanmodninger mellom medlemslandenes myndigheter (Ruud, 2017 s 136). Interpol benyttes også innen det europeiske samarbeidet, blant annet ved internasjonale etterlysninger, hvor Schengens ikke er tilstrekkelig, og ved hastesending av rettsanmodninger. Fordi oppgaven fokuserer på samarbeid i Europa, og regelverk innen EU/Schengen er særlig praktisk i så måte, kommer jeg ikke til å gå nærmere inn på Interpol.

2.2 Rettslige rammer og formelle grunnlag for samarbeid

Norge har ikke egen lov om gjensidig hjelp i straffesaker, og samarbeid mellom ulike lands politi eller påtalemyndigheter bygger i hovedsak på en form for avtale. Som utgangspunkt er ikke Norge en del av det institusjonelle samarbeidet rundt EU-strafferetten, og for at Norge skal delta i institusjonelt samarbeid, må Norge inngå avtaler med disse institusjonene. Siden dette ikke er en juridisk oppgave, vil jeg ikke gå i dybden på de aktuelle lover, avtaler og regelverk, men i det følgende kun kort beskrive hvilke reguleringer Norge må forholde seg til knyttet til internasjonalt politisamarbeid, og mulighet for samhandling mellom Norge og andre land i Europa, og da spesielt ved bruk av JITs.

2.2.1 Statens suverenitetsprinsipp

Statens suverenitetsprinsipp er et grunnleggende folkerettslig prinsipp, som innebærer at kun landets myndigheter kan gi lover, foreta inngrep og utøve annen myndighet på eget territorium. Norske regler gjelder ikke utenfor Norge, jf. straffeprosessloven § 4. Vi kan derfor ikke utøve myndighet i annet land med mindre det er avklart med det aktuelle landet i det enkelte tilfelle, eller det følger av en samarbeidsavtale eller konvensjon. Det ville være en krenkelse mot et annet lands suverenitet dersom norsk politi på egen hånd foretok en pågrep eller gjennomførte avhør uten tillatelse.

Både strafferett og straffeprosess har tradisjonelt vært sterkt preget av nasjonale verdier og tradisjoner. Strafferetten anses å være tett knyttet opp mot statens suverenitet. Det er staten alene som har rett til å påføre straff, og denne makten er nøye regulert. Legalitetsprinsippet er et godt eksempel på dette, og innebærer at staten ikke kan gjøre inngrep i borgernes rettsstilling uten hjemmel i lov (Grunnloven, 2014).

Staten ansees som suveren når det kommer til strafferett og straffeprosess. Samtidig er det klart at den generelle internasjonaliseringen og en økende internasjonal og grenseoverskridende kriminalitet påvirker strafferetten og straffeprosessen. Norge er ikke medlem i EU, så vi er i utgangspunktet ikke bundet til, og deltar heller ikke i, strafferettslige EU instrumenter. Ofte påpekes det likevel at den pågående europeiseringen påvirker norsk strafferett. (Suominen, 2015 s 375). Norges tilknytning til EUs justispolitiske samarbeid er blant de delene av norsk europapolitikk som har utviklet seg raskest og mest dynamisk i de senere årene og som fortsatt gjør det (NOU 2012:2 s 720).

2.2.2 Norge som tredje land

Norge har en spesiell tilknytningsform til EU, og er basert på tilknytning uten medlemskap, ofte beskrevet som "på innsiden og utsiden". Kort fortalt er Norges forhold til EU i dag regulert gjennom en rekke avtaler. Den største og viktigste er EØS-avtalen, som i 1992 var den mest omfattende og dyptgripende avtalen som var inngått. Den er hovedfundamentet i Norges samarbeid med EU.

Siden den gang har Norge inngått en rekke avtaler med EU ved siden av EØS, blant annet knyttet til grensekontroll og politisamarbeid (NOU 2012:2 s 17). En av de viktigste samarbeidsavtalene er Schengen-avtalen, som jeg kommer nærmere tilbake til nedenfor.

2.2.3 Gjensidig samarbeid i straffesaker

EU forholder seg til Europarådets konvensjoner. 1959-konvensjonen av 20. april 1959, er Europarådets konvensjon om gjensidig samarbeid i straffesaker, og grunnleggende for det rettslige samarbeidet i Europa. Nesten alle europeiske land har ratifisert til konvensjonen. Det er flere konvensjoner og protokoller som utfyller 1959-konvensjonen, og som spesifikt regulerer tvangsmidler, fjernavhør og bankkontoopplysninger. Dette er blant annet 2000-konvensjonen, Første tilleggsprotokoll av 17. mars 1978 og Annen tilleggsprotokoll av 8. nov 2001.

2000-konvensjonen av 29. mai 2000 er konvensjonen om gjensidig samarbeid i straffesaker (MLA-2000-konvensjonen). Den utfyller 1959-konvensjonen, og har til formål å fremme et tettere internasjonalt samarbeid i kampen mot kriminalitet, for å effektivt kunne straffeforfølge på tvers av landegrensene. MLA-2000 artikkel 13, er grunnlaget for EUs rettslige rammeverk for opprettelse av JITs mellom medlemslandene, og gir hvilket som helst medlemsland mulighet til å forespørre om å iverksette av en JIT. I følge Ugelvik (2018 s 174) trenger ikke initiativet å komme fra staten hvor

etterforskningen vil bli utført. Dersom norsk politi mistenker at en liga av lommetyver som opererer i Norge har base i Litauen, kan norsk politi anmode om at en JIT etableres der.

Norge inngikk i 2003 en avtale med EU der vi sluttet oss til de øvrige sentrale bestemmelsene i konvensjonen og dens tilleggsprotokoll av 16. oktober 2001. Denne avtalen ble imidlertid ikke implementert i norsk rett før i 2012. Implementeringen av 2000-konvensjonen i norsk rett gjorde også at politiloven § 20a ble endret, slik at det blant annet ble åpnet for at utenlandsk tjenestemann kan delta i felles etterforskningsgrupper, felles politioperasjoner eller på annen måte utføre tjenestehandlinger i Norge (Justis og beredskapsdepartementet, 2012 s 48-50). Island fikk også i stand en tilslutningsavtale i 2003.

Norge forholder seg i hovedsak til MLA-2000 ved forespørsel om en JIT, men 1959-konvensjonen kan i fremtiden bli aktuell ved samarbeid med England etter en eventuell "Brexit".

2.2.4 Schengensamarbeidet

Schengenkonvensjonen av 19. juli 1990 utfyller og forenkler reglene i og anvendelsen av den ovennevnte 1959-konvensjonen. Den utvider blant annet anvendelsesområdet for anmodninger og gjensidig hjelp, og gir adgang til ytterligere forenklet oversendelse av rettsanmodninger.

Schengen-samarbeidet har til formål å gi mennesker frihet til å forflytte seg mellom de 26 medlemslandene, og innebærer en avtale om kontroll av «ytre grense» av Schengen området for landene. Den gir Norge både rett og plikt til å anvende hele Schengen-regelverket. Dette innebærer at avtalens regler om politisamarbeid, rettslig samarbeid i straffesaker, regler om visum for arbeid, og regler om personkontroll ved de ytre grensene, skal gjelde for Norge (Regjeringen, 2019).

Schengen-samarbeidet ble en del av EU i 1997, og Norge ble tilsluttet avtalen i 2001. Som medlem i Schengen, deltar Norge i EUs drøftelser av alle Schengen relevante spørsmål gjennom et fellesorgan for Norge/Island og unionsmedlemmene (inkludert England og Irland). Norge må imidlertid ta stilling til vedtak gjort av EU medlemmene i Rådet i etterkant. For å ivareta den indre sikkerheten innen Schengenområdet, og forhindre grenseoverskridende kriminalitet, ble det iverksatt tiltak for å styrke politisamarbeidet mellom medlemslandene, og bedre informasjonsutveksling med hensyn til å forebygge og oppklare straffbare handlinger. Bestemmelsene om forpliktende politisamarbeid ble tatt inn i del III, kap 1, i Schengenkonvensjonen, (Lovdata, 2019).

2.2.5 Gjensidig anerkjennelse

EUs målsetning er at det judisielle samarbeidet mellom EU-statene skal baseres på gjensidig anerkjennelse. Dette innebærer at beslutninger i en stat skal legges til grunn og gjennomføres av en annen stat, om det ikke foreligger grunner til avslag. EU har vedtatt flere instrumenter om gjensidig anerkjennelse, men med unntak av den europeiske arrestordren (EAW) er Norge ikke knyttet til noen av disse instrumentene. EAW har i skrivende stund ikke trådt i kraft i Norge, men vil være gjeldene i løpet 2019, mulig allerede i juni.

Direktivet om en Europeisk etterforskningsordre (EIO - European Investigation Orders) ble vedtatt i 2014, og vil erstatte en rekke av de tidligere vedtatte EU-instrumentene på området. Direktivet er ikke trådt i kraft, men vil ved ikrafttredelse regulere alle former for rettslig samarbeid i EU, med unntak av JITs, og gjelde for alle EUs medlemsland. Det vil bli det mest sentrale samarbeidsinstrumentet i EU, mens Norge fremdeles vil måtte forholde seg til sine tilknytningsavtaler i de eldre dokumentene.

Selv om EIO ikke har noen direkte betydning for Norge, har det imidlertid vært stilt spørsmål til hvilke virkninger den europeiske etterforskningsordren (EIO) indirekte kan få for Norge. Det er reist spørsmål til hvorvidt Norge bør slutte seg til denne, i tillegg til frysings- og inndragningsordren (FO).

2.2.6 Nordisk samarbeidsavtale

Samarbeidet i Norden har lange historiske røtter og bygger på likeartet lovgivning og velutviklet samfunnsstruktur, kjennskap til nabolandenes rettssystem og tillitt til hvordan det fungerer. Norge har hatt en felles samarbeidsavtale med de andre nordiske land fra 1972, hvor formålet er økt operativt politisamarbeid og forenkle samarbeidsprosedyrer mellom nordiske politimyndigheter. Avtalen revideres jevnlig og ny versjon av avtalen trådte i kraft i september 2017.

Avtalen beskriver blant annet i at de nordiske lands politimyndigheter kan opprette felles etterforskningsgrupper, og at de skal opprettes i henhold til artikkel 13 i MLA-2000. I tillegg gir den mulighet for å etterlyse person i et annet nordisk land med grunnlag i en nasjonal pågripelsesbeslutning, en nordisk arrestordre (Nordic Arrest Warrant – NAW).

Det finnes flere andre avtaler og konvensjoner som er aktuelle tilknyttet internasjonalt politisamarbeid, men disse blir ikke omhandlet i denne oppgaven.

2.3 Europol og Eurojust

Norge er tilsluttet de to viktigste organisasjonene i EUs politi- og strafferettslige samarbeid, *Europol* og *Eurojust*, via såkalte tredjelandsavtaler (28. juni 2001 mellom kongeriket Norge og Den europeiske politienhet, og samarbeidsavtale 28. april 2005 med Eurojust).

Europol er den europeiske unions byrå for politisamarbeid. De har som formål å sikre økt effektivitet og samarbeid mellom de myndighetene i medlemsstatene som har ansvar for å forebygge og bekjempe alvorlig internasjonal kriminalitet og terrorisme. Europol ble etablert i 1998 og har sitt hovedkvarter i Haag, Nederland. De gir støtte til EUs medlemsland i kampen mot terrorisme, cybercrime og annen alvorlig organisert kriminalitet. Europol har vært et EU- byrå siden 2010 og blir finansiert av midler fra EU.

Europol har selv ikke noen politimyndighet, men legger til rette for samarbeid mellom landene. De driver et omfattende analysearbeid, og kan bistå medlemslandene med ekspertise og teknisk støtte under etterforskning av internasjonal kriminalitet.

Eurojust er den europeiske unions byrå for samarbeid mellom påtalemyndigheter i Europa. Det ble etablert i 2002 og har sitt sete i Haag, Nederland. Norge ble med i 2005, og har siden den gang vært representert med én statsadvokat som formelt er beordret på åremål i perioder av tre år av gangen. Fra 2015 ble den norske desken styrket med ytterligere en politiadvokat som beordres på en periode på to år.

Eurojusts hovedvirksomhet er å bistå myndighetene i medlemsstatene når de jobber med alvorlige grenseoverskridende kriminalitet og organisert kriminalitet. Målsetning er å stimulere og forbedre koordinasjonen mellom de nasjonale myndighetene, og forbedre samarbeidet mellom myndighetene. Dette gjøres blant annet ved å legge til rette for gjensidig juridisk bistand, og gjennomføring av instrumenter for gjensidig anerkjennelse som den europeiske arrestordren. I tillegg er målet å støtte myndigheter i å forbedre effektiviteten av etterforskning og tiltale (Eurojust, 2019b).

Eurojust vært i kraftig vekst siden 2002, og har vært aktive når det gjelder å forhandle frem samarbeid med tredjestater som Norge, Island, USA, Sveits, tidligere Jugoslavia og Makedonia, samt andre EU-byråer, slik at utveksling av rettslige opplysninger og personopplysninger er mulig. I 2008 ble det gjort et nytt vedtak hvor formålet var å styrke Eurojusts operasjonelle evner, øke informasjonsutveksling mellom de berørte parter, lette og styrke samarbeidet mellom nasjonale

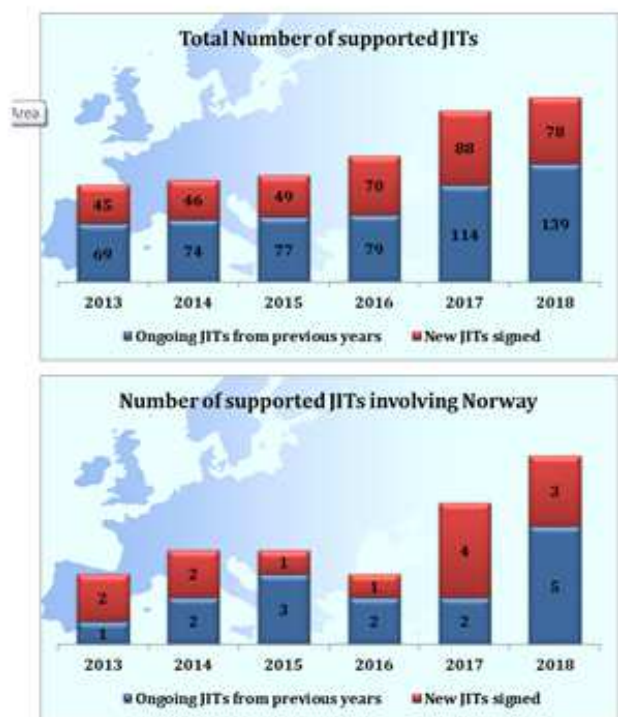
myndigheter og Eurojust, samt styrke og etablere forbindelser med partnere og tredjestater (Eurojust, 2019a)

Europol og Eurojust tilbyr hospiteringsperioder på henholdsvis 3 og 6 måneder for politi- og påtaleansatte. Hensikten med ordningen er å heve kompetansen på fagområdet "internasjonalt politisamarbeid". En slik hospiteringsordning gir verdifull kunnskap og erfaring, og bidrar til å øke ferdighetsnivået hos den aktuelle medarbeider. Kunnskapen og erfaringen er noe den enkelte kan ta med tilbake til eget distrikt, og som andre derfor kan ha nytte av. Hospiteringsperioden dekkes med lønn fra eget distrikt.

2.4 Joint Investigation team/JIT (Felles etterforskningsgruppe)

I følge årsrapporten til Eurojust for 2018, hadde Norge åtte pågående JITs i januar 2019. Status for andre nordiske land ved årsskiftet var: Sverige - 18, Danmark - 11 og Finland – 11 (Eurojust, 2019c). I følge den norske sambandsstatsadvokaten Hilde Stoltenberg, hadde Norge i april 2019 seks aktive JITs. To var avsluttet etter tallene var hentet ut i januar.

Diagrammet nedenfor viser i det øverste bildet det totale antall JITs som har vært støttet gjennom Eurojust i perioden 2013-2018. På bildet under fremkommer antall JITs som har involvert Norge i samme periode.

2013: 3 av 114 = 2,6 %
2014: 4 av 120 = 3,3 %
2015: 4 av 126 = 3,2 %
2016: 3 av 149 = 2,0 %
2017: 6 av 202 = 3,0 %
2018: 8 av 217 = 3,7 %

(Eurojust -H.Stoltenberg, personlig kommunikasjon 9.april 2019). Tallene var hentet i januar 2019.

2.4.1 Hva er en JIT

En JIT er som nevnt innledningsvis en felles etterforskningsgruppe mellom to eller flere land, med felles målsetninger om prioritet, fortløpende utveksling av informasjon og bevis, uten bruk av rettsanmodninger, og hvor det kan koordineres felles aksjonsdager. Den opprettes for et bestemt tidsrom og med bestemte deltakere fra politi og påtale i de involverte land. Det er mulighet for samlokalisering, og deltakelse ved aksjoner, men som regel arbeider de involverte fra eget land, for så å møtes ved behov.

En JIT representerer den mest direkte formen for politi-påtale samarbeid internasjonalt. Formålet er til dels å forenkle gjensidig samarbeid ved å unngå langtekkelige formelle henvendelser over landegrensene når det er behov for etterforskningskritt utenlands. JIT åpner for muligheten til direkte informasjonsinnsamling og/eller utveksling uten å måtte benytte de tradisjonelle kanalene knyttet til gjensidig samarbeid. En JIT ledes fra landet den er plassert i, og det er lovverket i dette landet som styrer aktivitetene til gruppen.

Ingen av konvensjonene spesifiserer hvilke typer straffbare forhold eller situasjoner som rettferdiggjør en JIT, men kravet om at type kriminalitet skal ha knytning til mer enn en stat, anbefaler at kun alvorlig og kompleks kriminalitet er relevant (Ugelvik, 2018 s 173). En JIT settes i hovedsak i forbindelse med etterforskning av grov, alvorlig kriminalitet, men kriminalitetens internasjonale og grenseoverskridende dimensjon skal være hovedtilnærmingen. En JIT kan også være hensiktsmessig i etterforskning av mindre grenseoverskridende saker, ikke bare fordi det kan være riktig verktøy i aktuell sak, men fordi det også kan danne et grunnlag for fremtidige JITer, ved å skape gjensidige anerkjennelse, tillitt og erfaring i grenseoverskridende saker (Jesenicnik, 2014 s 9).

I følge evalueringsrapporten til (JITs Secreteriat, 2018) er JIT mest brukt til støtte i etterforskning av "handelssaker" (som narkotika, menneskehandel og menneskesmugling) og andre former for alvorlig organisert kriminalitet, og er et viktig bidrag til gjennomføringen av EUs 4-årige "policy cycle" i kampen mot bekjempelse av alvorlig organisert kriminalitet. JITs som har blitt evaluert dekker allikevel et bredere spekter av saker, som merverdiavgiftsvindel, distribusjon av overgrepsmateriale av barn og forskjellige typer "cybercrime".

Å ta i bruk en JIT er frivillig, men dersom det bestemmes, kan medlemsstatene ta i bruk et standardisert oppsett for å sette sammen en etterforskningsgruppe. Så snart denne er på plass kan ressursene brukes på etterforskning i stedet for organisering. Fra norsk side er det gitt en erklæring til 2000-konvensjonen Art. 13, som sier at det er statsadvokaten som har kompetanse til å signere

avtalene. Dersom JIT-avtalen innebærer at utenlandske deltakere skal tildeles begrenset politimyndighet i henhold til politiloven § 20a jf. 20 tredje ledd, må dette avklares med politimesteren.

2.4.2 Fordeler og ulemper ved bruk av JIT:

JIT er ansett som et effektivt samarbeidsverktøy fordi det i motsetning til tradisjonelt samarbeid skal gi mulighet til:

- Innhente og dele informasjon og bevis, uten rettsanmodninger
- Direkte anmode om etterforskingsskritt mellom medlemslandene
- Mulighet for å være tilstede ved ransaking, avhør og lignende
- Felles koordineringstiltak og fortløpende deling av uformell informasjon
- Skape og fremme gjensidig tillitt mellom utøverne fra forskjellige jurisdiksjoner
- Tilby den beste arenaen for å få den optimale etterforskning- og tiltalestrategier
- Støtte og assistanse fra Eurojust og Europol
- Økonomisk støtte fra EU, Eurojust og Europol
- Økt bevissthet til ledelse, og forbedre etterforskning av internasjonale straffesaker

Som punktene viser vil en fordel med JIT, sammenlignet med parallelle etterforskninger i to eller flere land, være at informasjonsdeling kan skje sømløst, uten at det må utferdiges formelle forespørsler. På denne måten kan etterforskingsskritt foretas uten rettsanmodninger. Videre gir det mulighet for de deltakende polititjenestemennene og påtalerepresentantene til å delta direkte i det/de andre landenes etterforskning. Dette kan gi bedre mulighet til å koordinere aksjoner, samt være tilstede ved ransaking og avhør.

Videre gir det mulighet til at utenlandske etterforskere kan hentes til Norge, og for eksempel gjenkjenne kriminelle fra sitt hjemland. Det kan bli lettere å sikre at egne ønsker i etterforskningen utenlands blir prioritert, og øke sannsynligheten for at de man er i kontakt med har den kompetansen som er påkrevd for ulike tiltak i landet.

Proessen ved direkte informasjonsutveksling og kontaktpunkt i det enkelte land vil kunne skje raskere, sammenlignet med rettsanmodning, som vil være for tregt med tanke på mobilitet av kriminelle eller for eksempel omstrukturering av selskaper. Bruk av JIT kan også være i lovbrüternes interesse, for å unngå i retteføring for samme lovbrudd i flere land.

Det er imidlertid viktig å være bevisst på at det kan være store forskjeller i lovverk mellom landene, både når det gjelder innhenting og bruk av bevis. Oppgaven gir ikke rom for detaljer knyttet til dette, men gjør oppmerksom på at det kan være utfordringer, og at bevissthet rundt hvilken informasjon man deler og hvordan den kan bli benyttet, kan være viktig. Forskjeller i krav til tidspunkt et bevis må gjøres kjent ("Disclosure of evidence") kan variere mellom land.

Når en pågripelse blir gjort i en straffesak, starter timeglasset når vedkommende skal gjøres kjent med bevis som var av betydning for pågripelsen. En internasjonal etterforskning kan også by på utfordringer når man er på forskjellig stadium i etterforskningen, eller når den som er pågrepet i utlandet får tilgang til mer informasjon enn de som eksempelvis er siktet i Norge.

Videre kan ulik økonomi i de forskjellige medlemslandene, være en barriere for samarbeid. Når en JIT er basert i et høykostnadsland som Norge, kan det øke terskelen for andre stater å delta i en JIT basert i Norge. Det er imidlertid viktig å merke seg at både Eurojust og Europol kan bistå med økonomisk midler, slik at team kan motta støtte for å unngå ekstra kostnader i komplekse grenseoverskridende saker. I juni 2018 ble det også signert en samarbeidsavtale mellom Eurojust og Europol som skal forsikre et enda tettere samarbeid mellom de to organisasjonene. Denne etablerte regler og vilkår til fordel for dem som ber om finansiering fra de nasjonale myndighetene.

2.4.3 Formelt grunnlag

JITs ble formelt introdusert i 1999 da Amsterdam-traktaten ble EUs nye traktatgrunnlag. Denne bestemte at EU skulle være et område for frihet, sikkerhet og rettferdighet. Det internasjonale rettslige grunnlaget for JIT kom som tidligere nevnt noen år senere, i Europarådets 1959-konvensjon 2 tilleggsprotokoll (ets 182) artikkel 20 og EUs konvensjon om gjensidig assistanse i straffesaker MLA-2000-konvensjon, Art. 13, hvor en egen rammebeslutning om JIT ble tilknyttet.

Fra norsk side er vi ikke avhengig av noe konvensjonsgrunnlag for å delta i et felles etterforskningsteam. Påtaleinstruksens §37-5 beskriver at felles etterforskningsgrupper kan opprettes når det er "hensiktsmessig". Videre er det Politiloven §20a som beskriver at utenlandske tjenestemenn kan delta i felles etterforskningsgrupper og felles politioperasjoner. I denne lovens tredje ledd, heter det at deltakelse i alminnelighet bør være begrenset i tid eller til nærmere bestemte saker eller funksjoner. Det følger av dette at etterforskningen skal være knyttet til alvorlig kriminalitet eller kriminalitet som på annen måte har stor samfunnsinteresse. Dette gjør at Norge i stor grad kan se mulighetene og ikke begrensningene - i vurderingen hvorvidt en JIT er aktuell.

I motsetning til Norge, er det forskjellige nasjonale reguleringer i andre land, for når en JIT kan etableres, og eventuelt hvilke saker som gir grunnlag for etterforskningsgruppene. Nederland har blant annet et forholdsmessighetsprinsipp, hvor JIT bare skal brukes som siste utvei, når tradisjonelle former for samarbeid er utilstrekkelig (Ugelvik, 2018 s 174). Det forutsettes imidlertid at det er iverksatt etterforskning i landene som deltar, men ifølge sambandsstatsadvokat hos Eurojust, er det rom for tolkning i betydningen av begrepet etterforskning. Dette kan bety at det er tilstrekkelig at landet kan ha en interesse i saken og på den måten et ønske om å delta i en JIT. Danmark er et land som eksempelvis er mer pragmatisk på dette området.

2.4.4 Økonomisk støtte

For at økonomi og andre organisatoriske begrensninger ikke skal stå i veien for etablering og drift av en JIT, bidrar Eurojust med økonomisk støtte. Eurojust tilstreber å ikke fullfinansiere enkelte JITs, men bistår med refusjon i hovedsak på reise- og overnattingsutgifter, og tolke- og oversettelseskostnader

Deltakere i en JIT kan søke Eurojust for økonomisk støtte med inntil €50 000 per kvartal. Dette beløpet er en øvre grense som hver JIT kan søke om, men nye søknader kan sendes inn hvert kvartal. Det vil si at i teorien kan teamet motta €200 000 i året som støtte. I tillegg kan Eurojust være med behjelpelig med utlån av utstyr, som mobiltelefoner, pc, mobile printere og scannere (Eurojust, 2019d). I perioden 2013-2018 har JIT som involverer Norge mottatt €338 183 (H.Stoltenberg, personlig kommunikasjon 9.april 2019).

2.5 Rapporter og evalueringer fra JITs Network

2.5.1 The Network of National Experts on Joint Investigation Teams

The JITs Network (The Network of National Experts on Joint Investigation Teams) etablert i 2005, er et nettverk av nasjonale eksperter på JITs, og har hatt årlige møter siden. De har hatt et sekretariat siden 2011 og er innkvartert hos Eurojust. De startet i 2013 med evaluering av JITs og har i etterkant kommet med to evalueringsrapporter, henholdsvis i 2015 og 2018.

Formålet med nettverket var å bistå utøverne i evaluering av utførelsen, med tanke på oppnådde resultater, merverdien det har tilført, og identifisering av mulige mangler med tanke på forbedring av senere samarbeid. Videre var det et mål å forbedre kunnskapen om JITs, ved å legge til rette for identifisering av de viktigste juridiske og praktiske utfordringene som ble erfart, i tillegg til de løsningene som ble funnet (JITs Secreteriat, 2018).

2.5.2 Evalueringsrapporter

JIT Network tar i begge evalueringsrapporter for seg noen identifiserte erfaringer når det gjelder hindringer til etableringen av en JIT. I andre evalueringsrapport fra 2018 beskrives blant annet følgende faktorer sett fra Eurojust sin side:

- JITs er ikke lenger noe nytt verktøy. Likevel møter Eurojust av og til motvilje på nasjonalt nivå til etablering av en JIT basert på følelsen av usikkerhet om hva som kan forventes av den. Dette betegnes som "frykten for det ukjente".
- Antagelse om at JIT bare er passende for høyt profilerte saker, til tross for at JITs etablert i mindre saker har vært både nyttig og suksessfullt.
- Utfordringer i medlemsstaters forskjellige operasjonelle prioriteringer (kan være kriminalitetsområde eller eksempelvis type og/eller geografisk opprinnelse på narkotikaen).
- Mangel på pågående etterforskninger eller forskjellige faser av etterforskningen i aktuelle land.
- Risiko for duplikasjon når målsetning av nasjonal etterforskning delvis overlappes. I slike tilfeller legger Eurojust til rette for diskusjoner og avtaler, når det gjelder fokus på de respektive etterforskningene.
- Involvering av flere myndigheter på nasjonalt nivå (parallele etterforskninger som pågår flere steder i samme land). Dette kan resultere i et behov for å koordinere de forskjellige etterforskningene på nasjonalt nivå.
- Formelle krav relatert til en JIT-avtale kan påvirke tiden etableringsprosessen tar negativt. Ved behov for hurtig samarbeid og rask etablering av en JIT, har Eurojust utviklet og tatt i bruk målrettede arbeidsdokumenter.

Disse utfordringene skiller seg noe ut fra hva medlemmene har beskrevet som hindringer. JITs Network skriver at det ikke var noen spesifikke hindringer som utmerket seg, men at følgende punkter ble identifisert:

- Identifisering av det rettslige grunnlag for å involvere et tredje land
- Forskjellige tilnærminger på detaljnivå som inkluderes i avtalen. For eksempel hvor åpent formålet med JITn skal være. Dette med tanke på å kunne gjøre en enkel utvidelse til andre straffbare forhold vs. et mer spesifikt formål for å sørge for klart fokus og målsetning
- Vanskeligheter med å kartlegge saken og sette et klart og begrenset mål i Cybercrime saker
- Juridiske forskjeller og usikkerhet om nasjonale regler knyttet til valg av JIT leder eller i forbindelse med endring av roller under etterforskningen
- Identifisering av relevante partnere og deres villighet til å inngå i en JIT

- Involvering av JIT nye partnere, som kan utløse diskusjoner for endret strategi eller ikke forventes å gi noe merverdi
- Interne prosedyrer for å få signert dokumenter
- Manglende kjennskap til Eurojust og JITs,

I følge Eurojusts erfaringer, er identifisering av relevant sak til rett tid, en viktig forutsetningen for en vellykket etablering og gjennomføring av en JIT. Det forutsettes at nasjonale myndigheter involverer Eurojust på et tidlig tidspunkt i etterforskningen. De fleste evaluerte JITs opererte i ett til to år, noe som indikerer at JITs benyttes i flest saker med etterforskning av viss kompleksitet og varighet. (JITs Secreteriat, 2018).

Videre vises det til faktorer som oppfattes som å ha betydning for "beste praksis" ved etablering av en JIT. I tillegg til å ha et felles arbeidsspråk, utviklingen av en sjekkliste, inkludering av liaison-offiserer, var "tidligere erfaring" med en JIT fremhevet som en suksessfaktor. Bruk av felles etterforskningsmetoder og en felles strategi for ivaretagelse av ofre for menneskehandel er også fremhevet som viktige punkter.

Evalueringsrapporten (2016) beskrev at bilaterale kontakter fortsatt fremstår som fremtredende i identifisering av behovet for å etablere en JIT. Sammenlignet med tidligere år for gjennomføring, er JITs nå bedre kjent blant utøverne, som proaktivt tar kontakt med potensielle partnere for å foreslå bruk av verktøyet i grenseoverskridende saker.

Sitat fra et JIT-medlem:

"Samarbeid i "nå-tid" er den eneste måten å håndtere den raske utviklingen i kriminell virksomhet. Muligheten for en JIT partner å tilpasse seg og agere raskt, ble både lagt merke til og respektert, til og med fra gjerningspersonene i arrestasjonsfasen." (JITs Secreteriat, 2018 s 15).

JIT Network (2018 s 15) gir eksempel på både menneskehandel og skattefusksak, hvor det påpekes at tradisjonelt gjensidige samarbeid vil gå for tregt, tatt i betraktning en kriminell organisasjons mobilitet, eller mulighet til å omstrukturere nettet av frontskaper. Målpersoner i en menneskehandelsak er de samme, men flyttes ofte fra et sted til et annet. Behovet for å gjennomføre en koordinert operasjon innen forholdsvis kort tid ble vurdert, sammen med de spesielle behov ofre for menneskehandel har.

Evaluering utført viser også at Eurojusts finansielle støtte er verdsatt. Finanseringen gir mulighet for hyppigere møter mellom partene, hvor de kan møtes ansikt til ansikt, samt utveksling av etterforskere i løpet av simultane operasjoner i flere land. En stor andel påpekte også viktigheten av økonomisk støtte til oversettelse. Et JIT-medlem sa:

"uten Eurojust sin støtte til oversettelseskostnader ville det ikke ha vært mulig for JIT'n å nå sine mål." (JITs Secreteriat, 2018 s 24)

2.6 Forståelse av sentrale begreper

2.6.1 Kompetanse

Ved en tjenestereise til Nederland, der vi fikk bistand fra av et av deres "internasjonale bistandsteam" til våre etterforskningskritt, hadde jeg i løpet av en uke flere samtaler knyttet til temaet "internasjonalt politisamarbeid". Ved en av samtalene snakket vi om JIT, bruk, fordeler og utfordringer. I denne samtalen fortalte min nederlandske kollega at muligheten ikke ble benyttet i så stor grad som man kanskje kunne ønske. På spørsmål om hva hun tenkte kunne være årsaken til dette, ble "mangel på kompetanse" tatt opp. Med tanke på min masteravhandling, var det svært interessant at min nederlandske kollega brakte dette på bordet, og hun har ikke alene om å mene dette. Jeg har erfart at flere viser til manglende kompetanse når det gjelder internasjonalt politisamarbeid, selv om få spesifiserer hva de legger i dette.

For å komme mer i dybden på problemstillingen, og eventuelt kunne identifisere faktorer man kan gjøre noe med, var det naturlig å se nærmere på forståelsen av kompetansebegrepet og hva som ligger i dette. Begrepet fremstår som vidt og kan være vanskelig å definere. Ved gjennomgang av litteratur tilknyttet begrepet "kompetanse", fremstår det også som at definisjonen og forståelsen endres noe ut fra hvilken setting eller fagområde det brukes i.

I følge Lai (2013), er kompetanse samsvarende med potensial. Det omfatter de ansattes kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger, og det er summen av disse som anvendes til å løse en oppgave, og som reflekterer hvor kompetent bemanningen er. Hun beskrev kort at kunnskap handler om "å vite", ferdigheter om "å kunne gjøre", mens evner viser til grunnleggende egenskaper og forutsetninger i form av personlighet og mentale ressurser. Lai bemerket også at det er noe større uenighet om hvorvidt holdninger, i betydningen meninger, innstillinger og verdier, bør betraktes som en integrert del av kompetansebegrepet. Etter hennes oppfattelse er holdninger helt avgjørende for en medarbeiders potensial og en del av kompetansebegrepet.

Kunnskap omfatter de ansattes innsikt, viten og kjennskap, ofte med bakgrunn i utdanning og erfaring. **Ferdigheter** handler om å kunne gjøre oppgaver i praksis gjennom å motivere, samarbeide eller skape tillitt hos andre. Det handler også om å ha gjennomføringskraft, ta beslutninger og kunne analysere andres behov. Kunnskaper, evner og holdninger påvirker ofte mulighetene til å tilegne seg ferdigheter, men har i seg selv ofte liten verdi hvis de ikke kommer til uttrykk gjennom konkret atferd. **Evner** er de ansattes personlige egenskaper og talent. Kunne fremstå med troverdighet, omgjengelighet og naturlig autoritet. **Holdninger** er de ansattes meninger, tro, vilje og innstilling. Er ofte implisitte, men kommer til uttrykk gjennom indre motivasjon, samarbeidsvilje og ansvarsfølelse (Lai, 2013).

Lai påpekte at kunnskap er overfokuset og holdninger er underfokuset i kompetansearbeid. Kunnskap er ikke nok, men må kombineres med evne og vilje til å gjøre en god jobb. En holdning er mer enn en mening, som stadig endres og som vi kanskje ikke alltid er oss bevisst. Holdninger skaper handlingsmønstre, noe som også kan være relevant i forhold til de observasjonene Patrick Zanders, den belgiske representanten i Europols styre i 2002, gjorde. Han har både offentlig og kritisk bemerket at det nasjonale politiet foretrakk å drive informasjonsflyt og etterforskningen selv, og at det viktigste formålet var å kunne klappe seg selv på ryggen, noe han beskrev som en "meg-kultur". Denne kulturen mente han måtte forandres til en europeisk "vi-kultur", hvor et felles formål om sikkerhet måtte bli viktigere enn både enkeltpersoners- og etatens interesse. (Zanders sitert i (Busuioac, 2016 s 48).

Jeg har valgt å vektlegge Lai's definisjon av kompetanse, fordi jeg kjenner til politiet som organisasjon. Jeg har på bakgrunn av dette fremsatt en arbeidshypotese, der jeg antar at holdninger kan ha betydning for kompetanse på internasjonalt politiarbeid, og for vurderinger av hvorvidt man bør bruke JIT.

Norge er et lite land i utkanten av Europa med drøye 5 millioner innbyggere, det vil si mindre enn Berlin og Paris tilsammen. Et lite land som i narkotikasaker kanskje får "siste rest på pallen". I hvilken grad bør Norge rette sin etterforskning mot utland for ramme nettverk, og på den måten ta aktiv del i bekjempelsen av et felles problem? Eller bør Norges ansvar begrenses til å formidle informasjon ut til de respektive land, som selv vurderer etterforskning mot egne borgere på bakgrunn av informasjon fra Norge?

Ut fra egen erfaring med etterforskning av narkotikasaker, fremstår det å være ulike holdninger til dette. Skal Norge kun i rettetføre kurér? Er det Norges ansvar å straffeforfølge oppdragsgiver og å

ramme nettverk i utlandet? Det første som slo meg var at holdningene en jurist, leder eller etterforskningsleder har til dette, trolig påvirker det valget som besluttes.

2.6.2 Måltall

Busuioc (2016 s 54) påpekte i sin undersøkelse knyttet til politisamarbeid, at en alternativ tilnærming for å fremme samarbeid, kunne være å innarbeide internasjonale samarbeidsresultater til vurderingsprosessene på det nasjonale nivå. Dette fremstår også relevant for norske forhold, og min studie undersøker også hvorvidt måltall og/eller forventninger, kan påvirke etterforskningskritt gjennomført i utlandet, eller valget om forsøk på å etablere en JIT.

Politisamarbeid er ment å ta for seg tverretatlig konkurranse og overlapping av etterforskning, men i virkeligheten er samarbeidet mellom rettshåndhevende stater plaget av konkurrerende dagsordener, begrensede ressurser, judisiell og skjønnsmessig informasjonsdeling (Lemieux, 2010a s 2). Mens økning i transnasjonal kriminalitet har krevd et transnasjonalt svar, har de fleste forbrytelser egentlig ikke et transnasjonalt element, men skjer i stor grad i en nasjonal sammenheng. Både politi og påtalemyndigheten fortsetter å være lokalisert på nasjonalt nivå, og nasjonale politimyndigheters "regulatoriske dominans" gjelder å takle kriminalitet innenfor det nasjonale territoriet. Politifolk vurderes og belønnes for å bekjempe kriminalitet effektivt innenfor de samfunnene de tjener, i stedet for over landegrensene. (Groenleer i Busuioc, 2016 s 47).

Norsk politi er i en tid hvor det er stort fokus på styring og ledelse, arbeid skal utføres mer effektivt, og kostnader skal reduseres. I tillegg til politiske føringer og riksadvokatens føringer på hvilke sakstyper som skal prioriteres, tilføres politiet hvert år en begrenset mengde menneskelige, materielle og økonomiske ressurser. Disse ressursene er det opp til den sentrale, regionale og lokale politiledelsen å forvalte. Dette gjøres på flere ulike måter, og ressursforvaltningen vil kunne få konsekvenser og betydninger for etterforskningen av saker, hvorvidt de skal forfølges og i hvilket omfang.

Heivoll (2018) hevder at styringssystemene i politiet fungerer som et byråkratisk hierarki, hvor den sentrale ledelse sender styringskrav og -signaler nedover i politiorganisasjonen. Politidirektoratet utvikler organisatoriske og virksomhetsmessige krav i dialog med departement og politisk ledelse, som så spesifiseres og utvikles ytterligere i dialog med politimesterne. Politimesterne er ansvarlig for å gjennomføre forventninger og krav i sitt distrikt, og instruerer sine ansatte.

Dette er signaler som sier noe om bruk og prioritering av ressurser, og kan således være interessant å undersøke med tanke på hvorvidt beslutning om en relativt dyr og tidkrevende etterforskning kan påvirkes av dette. En utfordring er at én sak teller som én sak, uavhengig av størrelse og alvorlighetsgrad. Det kan således tenkes, at de mer alvorlige må vike i omfang, for å nå enklere vei til gode tall (kort saksbehandlingstid og høy oppklaringsprosent).

Kapittel 3: Metodiske refleksjoner

I dette kapittelet beskrives studiens design og de metoder som er benyttet. Kapittelet vil også ta for seg utvalget av respondenter, utarbeidelse av spørreskjema, datainnsamling og analysemetoder. Studiens reliabilitet og validitet drøftes, og det gis en kort fremstilling av problemstillinger relevante for dette prosjektet.

Metodelæren dreier seg blant annet om hvordan vi kan gå fram for så langt som mulig å undersøke om våre antakelser er i overenstemmelse med virkeligheten eller ikke. For å unngå å trekke forhastede slutninger om sammenhenger, må forskeren bruke en metode for å sannsynliggjøre om disse slutningene er riktig (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2016 s 29-30).

3.1 Valg av metode

Når man skal samle empiri, må man velge hvilken metode man skal bruke til for selve innsamlingen. Min problemstilling er todelt, og spør hvilken betydning kompetanse på internasjonalt politisamarbeid kan ha på valget om bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet, og i hvilken grad måltall kan være styrende for atferden når det gjelder viljen og/eller evnen til bruk av JIT. For å besvare dette, utarbeidet jeg to hovedspørsmål som jeg søker å få svar på.

Ut fra studiens hovedmål, var den opprinnelige tanken å ta i bruk kvalitativ metode i form av intervju, for å finne ut mer om årsaksforhold. I veiledningssamtaler og vurdering om bruk av metode, ble det stilt spørsmål til hvorvidt kvalitativ undersøkelse ved bruk av intervju, ville gi tilstrekkelig med svar til å se noen sammenhenger. Ut fra spørsmålene som var tenkt stilt, ville det kanskje være bedre og overføre disse til en spørreundersøkelse, for på den måten nå flere personer i politi Norge.

Jeg besluttet derfor å gjøre en kvantitativ datainnsamling i form av en spørreundersøkelse, i den hensikt å forsøke å danne grunnlag for en mer generell oppfatning. Denne spørreundersøkelsen var

selvadministrerende, og ga mulighet for å samle inn data fra mange individer på forholdsvis kort tid. Pre-kodede skjemaer ble valgt for å belaste respondenten i minst mulig grad. På den måten håpte jeg også å få en høyere svarprosent, enn om jeg hadde valgt et skjema med mange åpne spørsmål. Ulempen med en slik design vil være at respondenter som har andre aktuelle opplysninger, ikke fanges opp i like stor grad. Det ble kompensert med å tilby to spørsmål hvor respondenten selv kunne skrive fritt.

En spørreundersøkelse ville kunne gi bedre mulighet for en standardisering, og kunne si noe om "politiets" kunnskap og tanker på området, sammenlignet med intervjuer som ville bli langt mer begrenset i antall og kreve mer tid for den enkelte respondent.

En spørreundersøkelse er sammenlignet med andre metoder lite ressurskrevende, men det krever imidlertid en nøye og godt gjennomtenkt jobb på forhånd ved utarbeidelse av skjemaet. Faste spørsmål og svaralternativ innebærer en standardisering hvor man kan se på likheter og variasjoner i måten respondenter svarer på. En standardisering legger også til rette for mulighet til å generalisere resultatet fra utvalg til populasjon.

Siden dette prosjektet ikke har en bestemt teori som skal testes, ser jeg det som et mer deskriptiv og eksplorerende prosjekt. Formålet er rettet mot å kartlegge og beskrive et fenomen, uten å tolke det gjennom eksplisitte teoretiske rammer. En utfordring med et slikt opplegg er det kan øke faren for å bli blind for egen forforståelse, slik at man kan komme til å ta for gitt at dette er det opplagte perspektivet å se fenomenet ut fra.

3.2 Studien og utvalgsprosessen

Før arbeidet med å finne aktuelle respondenter til undersøkelsen startet, ble prosjektet meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) og Politidirektoratet (POD), som begge godkjente det. Deretter rettet jeg henvendelser til Kripos og til hvert i distrikt i Norge, for å få godkjenning til å gjennomføre undersøkelsen i respektive områder, samt fremskaffe aktuelle respondenter. Formålet var å tilstrebe svar som kunne si noe om hvilken oppfatning "politiet" har når det gjelder temaet.

Politidirektoratet var da de skulle gi meg godkjenning, opptatt av "hvor mye tid dette ville ta i politietaten". Ved å velge mange forskjellige grupper/avsnitt, ville distriktene fått en stor jobb med å navngi aktuelle respondenter. Videre så jeg en fare for å få mange respondenter som aldri jobber i sak hvor det i det hele tatt er aktuelt med internasjonalt politisamarbeid. Ved å sende ut til "alle", ville en større del av "politiet" belastes, og det kunne vært helt vilkårlig hvem som svarte, og hvor

de jobbet. Jeg vurderte det derfor slik at det ville være bedre med "få" svar, men fra respondenter som kunne eller burde ha en formening om temaet.

Organiseringen til politiet ga imidlertid noen utfordringer, da etterforskningsenhetene er organisert forskjellig i distriktene. I tillegg praktiseres godkjenning av forskning i distriktet forskjellig. Jeg sendte derfor i hovedsak ut mail eller tok en telefon til HR-avdelingen i hvert distrikt, hvor oppgavens formål kort ble forklart, og hvor jeg formidlet ønske om kontaktinformasjon på aktuelle respondenter fra avsnittet "bekjempelse av organisert kriminalitet".

Tanken var at jeg således økte sjansen for å nå akkurat de personene som jobber med saker hvor det kan være aktuelt med bruk av JITs. Det ble per mail spesifisert at dersom "org krim" avsnittet var organisert med forskjellige undergrupper, var det ønskelig med kontaktinformasjon til alle grupper innunder denne "paraplyen", spesifisert med gruppeleder, to etterforskningsledere og to påtalejurister fra hver gruppe.

Enkelte distrikt svarte raskt med tilbakemelding og navn på aktuelle respondenter, mens andre distrikter ikke ga tilbakemelding i det hele tatt. I tillegg til Kripos fikk jeg svar fra Agder, Finnmark, Innlandet, Møre og Romsdal, Oslo, Troms, Trøndelag og Øst. Nordland, Sør-Vest, Sør-Øst og Vest har ikke deltatt i undersøkelsen.

Utfordringen med å gjøre det på denne måten, er at jeg utelater grupper/avsnitt som også har saker med internasjonalt tilsnitt, eksempelvis økonomi, arbeidsmarkeds kriminalitet, grov vold og overgrepssaker. I et distrikt kan gruppen for bekjempelse av organisert kriminalitet ha mange type forskjellige saker, både narkotika, vinning, menneskehandel og så videre, mens det i et annet distrikt er etablert spesialiserte grupper. På grunn av oppgavens begrensinger, har jeg valgt å ikke innhente informasjon fra alle grupper som har saker med internasjonal tilknytning.

Ved å etterspørre kontakter utelukkende fra org krim, kan det også være sannsynlig at jeg mister aktuelle respondenter, som faktisk har en erfaring med bruk av JITs. I tillegg er det sannsynlig at jeg har gått glipp av respondenter som har erfaring med andre typer saker, hvor etterforskning mot utlandet har blitt gjennomført. Dette kan være bedragerisaker, som ofte tilligger et økonomiavsnitt, overgrepssaker på nett, som ofte ligger på avsnitt som jobber med overgrep mot barn og så videre. Kritikere vil kunne hevde at jeg dermed ikke får et "korrekt innblikk i det hele og fulle bildet".

På den andre siden, ville også en utsendelse av undersøkelse til alle typer avsnitt, være befattet med svakheter. Utvalget av respondenter ville da som nevnt kunne inkludere mange som ikke jobber mot

utlandet i det hele tatt, og som derfor ikke ville ha noe relevant å si om de spørsmålene jeg er opptatt av. Distriktene har i hovedsak selv gjort utvalg av aktuelle personer for undersøkelsen, og dermed hatt mulighet til å korrigere mitt utvalg hvis de mente det var nødvendig, slik at respondentene ble så relevante som mulig for studien.

Min utvalgsmetode bygger altså på vurderinger av hvilke respondenter jeg mener er mest relevante og interessante, og som samtidig svarer til oppgavens størrelse og omfang. Respondentene er ikke tilfeldig utplukket for å representere en hel populasjon, slik som ofte er tilfelle i kvantitative undersøkelser (Tjora, 2012). Det er et lite mindretall av de ansatte i politiet som jobber med saker hvor bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet er aktuelt. Et tilfeldig utvalg ville bare gi misvisende svar. En politibetjent på ordensavdeling vil for eksempel aldri ta stilling til bruk av JITs. Utvalget er snarere gjort for å treffe de tjenestemenn- og kvinner som faktisk tar avgjørelser som er relevante for oppgavens problemstilling.

Når jeg ba om å få respondenter på denne måten, var tanken også at jeg ikke selv skulle kunne påvirke hvem som kom med i for stor grad. Jeg håpet å kunne tilstrebe en "gjengs oppfatning", og ikke kun hva de med erfaring mente om temaet. Alt i alt håpet jeg at et slikt forskningsdesign ville kunne gi god innsikt i oppfatningene til den begrensede populasjonen av mennesker som arbeider med akkurat slike problemstillinger i Norge.

Det finnes ingen tidligere undersøkelse i gjort i politi-Norge som knytter seg til kompetanse på internasjonalt politisamarbeid, og hvorvidt dette påvirker valget om bruk eller forsøk på bruk av en JIT. Jeg håper derfor at denne første eksplorative undersøkelsen også vil kunne danne grunnlag for en intervjuguide, dersom det var ønskelig å kombinere undersøkelsen med kvalitativ forskning i fremtiden. Studien kan forhåpentligvis være en god plattform for andre til å bygge videre på i form av nye studier og ytterligere undersøkelser.

3.3 Spørreskjemaet

Spørreskjemaet til bruk for denne masteroppgaven (vedlegg II) ble utarbeidet ved bruk av Surveyxact. Det er ikke funnet lignende undersøkelser om bruk av JITs ved søk i databaser. Spørreskjemaets første del inneholdt fem spørsmål om bakgrunn, slik som stilling, kjønn, alder i stilling etc. Videre inneholdt det 12 spørsmål som søkte å kartlegge respondentens eget kompetansenivå og vurderinger av sin gruppes kompetansenivå, erfaring med og holdninger til internasjonalt politisamarbeid. Deretter fire spørsmål for å undersøke hvorvidt manglende måltall påvirker beslutninger om etterforskningskritt i utlandet og/eller påvirker bruk av JITs i større grad.

Avslutningsvis fikk respondentene et åpent spørsmål, der de fritt kunne skrive sine egne tanker om hva politiet kan gjøre for å øke sin deltakelse i internasjonale etterforskningsgrupper.

Skjemaet besto i hovedsak av prekodete spørsmål (forhånd oppgitte svaralternativer), med unntak av tre spørsmål, hvor man hadde rom for en mer beskrivende utfylling. Det ble i benyttet en "Likert skala" til besvarelse på flere av spørsmålene. Spørsmålene ble da formulert som påstander, og respondenten skulle vurdere med svarene "helt uenig, delvis uenig, verken eller, delvis enig og helt enig", eller svare med "i stor grad, i noen grad, nei og vet ikke". Dette gir mer nyanserte svar enn bare ja/nei/vet ikke.

Det ble lagt vekt på å utvikle et oversiktlig spørreskjema som var lett å forstå og enkelt å fylle ut. Det var også et mål at utfyllingen ikke skulle ta mer enn 10 minutter. Spørreskjemaet ble på forhånd prøvd på to kolleger, for å avdekke svakheter og feil ved spørsmålene og skjemaet i sin helhet. Da alt så ut til å stemme, ble det sendt ut til utvalget.

3.4 Studiens kvalitet

Pålitelighet (reliabilitet), gyldighet (validitet) er kriterier som brukes som indikatorer på kvalitet på data. Påliteligheten knytter seg til undersøkelsens data: hvilken data som brukes, hvordan de samles inn, og hvordan de er bearbeidet (Johannessen et al., 2016 s 229), mens gyldighet handler om hvorvidt de svarene vi finner i vår forskning, faktisk er svar på de spørsmål vi forsøker å stille (Tjora, 2012 s 206).

I kvantitativ forskning forsøker man gjerne på utvalg av en gitt størrelse. Jo større utvalget er, desto større mulighet har man for å generalisere og dra konklusjoner om personer som ikke har vært med i studien. I dette tilfelle er utvalget jeg ønsker å si noe om, de som jobber med saker med internasjonalt tilsnitt, som tar relevante avgjørelser knyttet til etterforskning i utlandet og bruk av JIT, ukjent og nokså lite av størrelse. Det var derfor litt vanskelig å si noe entydig om forholdet mellom utvalget og universet det skal representere. Jeg vil likevel hevde at utvalgsstrategien har gitt god bredde, både geografisk og demografisk, og slik sett gitt et godt utgangspunkt for å trekke noen slutninger knyttet til JIT i politi-Norge.

3.4.1 Reliabilitet

Reliabilitet betyr pålitelighet, og når man diskuterer pålitelighet i et forskningsprosjekt er det viktig å vurdere om man ville fått samme resultater dersom undersøkelsen ble gjennomført på nytt. Selv om det kan være vanskelig å oppnå høyst mulig reliabilitet i denne undersøkelsen, har jeg forsøkt å

styrke påliteligheten ved å beskrive bakgrunn og formål med oppgaven, argumentere for mitt utvalg av respondenter, samt metode for datainnsamling og analyse. Videre har jeg forsøkt å beskrive det teoretiske grunnlaget for undersøkelsen, og vedlagt spørsmålene som ble stilt i spørreundersøkelsen.

Først, undersøkelsen er gjennomført ved bruk av et strukturert skjema. Det vil si at det ikke er noen observasjoner eller noen samtale som påvirker eller styrer svarene, og mine personlighetstrekk påvirker derfor i liten grad resultatene av undersøkelsen. Man kan imidlertid stille spørsmål ved hvorvidt svarresponsen har vært påvirket av at jeg selv er ansatt i etaten, og hvorvidt man bør forske på eget arbeidssted. Fordi eget distrikt er et av Norges største politidistrikt og har en geografisk plassering med flere grenseoverganger, vurderte jeg likevel at det ville virke mot sin hensikt å utelate distriktet.

Henvendelser for å få respondenter var i hovedsak gjort til HR avdelingen i distriktene, og med unntak av informantene fra eget distrikt, har jeg ingen relasjon til de som ble valgt ut fra andre distrikter. Når man ser på responsraten, er det ikke noe som peker i retning at resultatene fremkom fordi det var jeg som gjorde jobben. Dersom undersøkelsen skulle gjøres igjen, vil det allikevel kunne være andre faktorer som påvirker den, som organisatoriske endringer, opplæring, fokus og prioriteringer.

Innenfor all type samfunnsforskning vil forskeren ha et eller annet engasjement i temaet det forskes på. På den ene siden vil forskerens ståsted kunne betraktes som støy i prosjektet ved at det kan påvirke resultatene. Men, på den andre siden kan forskerens kunnskap også være en ressurs (Tjora, 2012 s 203). *"Det viktigste er at man ikke går ut i felten uten noen faglig eller hverdagslig forutforståelse, men er åpen for å justere denne forståelsen underveis"* (Repstad sitert i Tjora, 2012 s 203).

Som ansatt i politietaten og en medarbeider som jobbet med narkotikasaker, har det vært viktig å reflektere over hvordan mitt ståsted eller forhåndsbaserte kunnskap/holdninger kan påvirke den undersøkelsen jeg har valgt å gjøre, eller fortolkningen av resultatene. Jeg jobbet selv under arbeidet med masteroppgaven som etterforsker og etterforskningsleder på et avsnitt for bekjempelse av organisert kriminalitet, hvor arbeidshverdagen i stor grad omhandlet innførsel av en betydelig mengde narkotika til Norge. Så godt som alle sakene har hatt en tilknytning til utlandet hvor internasjonalt politisamarbeid benyttes i en eller annen form, og et tett samarbeid med påtalejuristene om valg av etterforskningskritt rettet mot utlandet har vært naturlig.

Mye kunnskap om et tema er en fordel for å stille presise spørsmål, men kan også være en ulempe ved at man har med seg mange forutinntattheter (Tjora, 2012 s 204). Jeg har selv ikke noen erfaring med bruk av JIT, og har fra prosjektets begynnelse vært bevisst på at jeg kan ha en viss forutinntatthet gjennom manglende erfaring og arbeid med egne saker. Dette er noe som kan være vanskelig å unngå, men jeg har gjennom hele prosessen vært bevisst på dette.

Etter at jeg hadde fått inn svarene, ble jeg oppmerksom på at jeg nok hadde vært for redd for å ikke opptre nøytralt, noe som kanskje gjenspeiles i spørsmålene ved at de ikke ble presise nok. Jeg har imidlertid gjennom hele oppgaven forsøkt å redegjøre for hvilken informasjon som har fremkommet gjennom datagenerering og hva som er mine egne analyser. Der det har vært mulig, har jeg lagt frem direkte sitater for å synliggjøre informantens stemme.

3.4.2 Validitet

Gyldighet (validitet) handler som nevnt om metoden og designet som er brukt, faktisk undersøker det den er ment for å gjøre. "*Validitet må ikke oppfattes som noe absolutt, som om data er valide eller ikke, men det er et kvalitetskrav som kan være tilnærmet oppfylt*" (Lund i (Johannessen et al., 2016 s 71). Det handler om hvorvidt det er samsvar mellom det generelle fenomenet som skal undersøkes og målingen.

Denne undersøkelsen tok utgangspunkt i kvantitativ metode i form av en spørreundersøkelse. I etterkant av undersøkelsens resultat, ble det vurdert å gjøre en mer kvalitativ betraktning av resultatene, enn hva som kanskje ville vært naturlig i en større studie. Dette ble vurdert mest hensiktsmessig på bakgrunn av det lave utvalgsantallet, og faren for å trekke feilslutninger dersom jeg hadde benyttet mer kvantitative analyser. Selv om overføringsverdien ikke nødvendigvis er høy, så tenker jeg at oppgaven trekker frem interessante punkter, og gir grunn til å tro at den kan vise en tendens.

Tjora (2013 s 207) sier *vi kan styrke gyldighet ved å være åpen om hvordan vi praktiserer forskningen, ved å redegjøre for de valg vi tar for eksempel når det gjelder datagenereringsmetoder og teoretiske innspill til analysen*. For å sikre så høy grad av validitet som mulig har jeg forsøkt å gjøre rede for hele forskningsprosessen på en transparent måte. Jeg har beskrevet stegene for innsamling av data og hvordan analysen av materialet er utført. Jeg har begrunnet valg av metoder og teori og forsøkt å gi grundige beskrivelser av prosessen, for at andre som leser studien kan forstå hvordan jeg har tenkt og hvorfor mine tolkninger er som de er. På denne måten kan leseren gjøre seg opp en mening om jeg faktisk har klart å måle det jeg hadde tenkt å måle.

Lincoln og Guba (1985) viser til at to teknikker kan øke sannsynligheten for at forskning frambringer troverdige resultater; vedvarende observasjon og triangulering. I dette tilfelle kunne det vært aktuelt å utføre triangulering ved ta i bruk intervju som et tilskudd til spørreundersøkelsen, både for å få en mer inngående forståelse av temaet om hvorfor oppfattelsen er slik den er, men også for å redusere sannsynligheten for at materialet er fortolket på en urimelig måte. Oppgavens rammer knyttet til omfang og tidsplan tilsa at dette ikke lot seg gjøre.

3.5 Refleksjoner knyttet til metoden

Forskningens gjennomsiktighet eller transparens, er et av de viktigste kravene til all forskning. Mens pålitelighet og gyldighet reflekterer hvor godt slike valg tas, handler transparens om hvor godt disse valgene formidles i forskningsrapporten (Tjora, 2012 s 216). Jeg har forsøkt å gi et godt innblikk til leseren på de valg som er besluttet underveis, slik at det kan være mulig å ta stilling til forskningens kvalitet. Arbeidet med masteravhandlingen har underveis gitt mange refleksjoner, om hva som fungerte og hva jeg kunne gjort annerledes neste gang.

Innsamlingen av teori har vært en dynamisk prosess som har pågått gjennom alle deler av arbeidet med oppgaven. Årsrapporter og evalueringsrapporter har for eksempel kommet underveis. Dette har bidratt til refleksjoner om hva som kunne vært gjort annerledes allerede før undersøkelsen ble avsluttet. Videre førte bearbeidelsen av dataene til nye spørsmål som jeg følte ble hengende i luften. Sett i etterkant, ville jeg brukt enda mer tid på bearbeidelsen av spørsmålene, og i langt større grad tenkt fremover mot analysen. Da tenker jeg spesielt på spørsmål som det kunne vært aktuelt å krysskoble mot hverandre. Jeg er fremdeles litt usikker på hva jeg kunne gjort annerledes for å få et bedre grunnlag for analysen, men ser for meg at det har vært en klar erfaringslæring, som jeg forhåpentligvis kan benytte ved neste anledning.

Denne spørreundersøkelsen ga ingen mulighet for oppfølgingsspørsmål, og på den måten var det heller ikke så lett å oppklare misforståelser. Når jeg ser på besvarelsene, kan det i etterkant se ut til at noen av min spørsmål skulle hatt en annen ordlyd, eller en bedre forklaring på hva jeg søkte svar på. Det burde for eksempel innledningsvis vært presisert at studien begrenset seg til Europa. Jeg ser også i etterkant at jeg burde stilt mer direkte spørsmål, for eksempel knyttet til holdninger, i stedet for å pakke dette inn i nyanserte påstander.

Videre ble jeg oppmerksom på at det var enkelte spørsmål som ikke fungerte slik jeg ønsket, og som derfor ble vanskelig å tolke i etterkant. Dette var spørsmål knyttet til ansiennitet på gruppen,

språk og bakgrunn. Disse ble det vanskelig å rapportere på, men de kan allikevel si noe om bredden i utvalget, erfaring og språklig kompetanse blant respondentene. I tillegg kan gi en indikasjon på hvor kvalifiserte respondentene var til å uttale seg om temaet.

Bruk av spørreundersøkelse i denne studien har ikke ført til at jeg kan trekke noen sikre slutninger, men det var heller ikke formålet i denne studien. Målet var å kunne generalisere til hva "org krim" miljøene mente, som i stor grad er en hovedaktør i saker med tilknytning til utlandet. Når man gjør et selektivt utvalg i populasjonen, slik jeg gjorde er det vanskeligere å generalisere resultatene fra utvalg til populasjon. Jeg valgte allikevel å gjøre det for å tilstrebe mer relevant informasjon for mitt behov.

Kapittel 4: Resultater av undersøkelsen

Målsetningen med oppgaven var å undersøke hvorvidt det kan finnes en knytning mellom kompetanse på internasjonalt politisamarbeid og om dette påvirker valget om bruk av JTTs i etterforskning knyttet til utlandet. I dette kapittelet beskriver jeg prosessen fra datainnsamling til ferdig analysert data.

4.1 Datainnsamling og svarprosent

Spørreundersøkelsen ble gjennomført elektronisk ved bruk av mail, som betegnes som CAWI (Computer Aided Web Interviewing) (Johannessen et al., 2016 s 275). Utvalget fikk tilsendt mail med en kort beskrivelse av studien, formålet og en lenke til undersøkelsen i SurveyXact.

Surveyxact tilbyr i sin funksjon tilbakemelding på e-post. Dette kan være feilmeldinger, der respondenten ikke har mottatt mailen f.eks pga ugyldig postadresse, eller autosvar på mail i forbindelse med fravær. På denne måten kan man justere det "faktiske utvalget" og man har kontroll på hvor mange som bevisst har latt være å svare.

Jeg hadde en målsetning om at spørreundersøkelsen skulle ut til ca. 70 personer, basert på antall politidistrikt i Norge, samt Kripos, og det utvalget jeg hadde forhåndsdefinert. Sett hen til at noen distrikter ikke bidro med respondenter og det ble oppgitt varierende antall respondenter fra distriktene, endte utvalget på 56 respondenter som fikk tilsendt spørreundersøkelsen. Av disse var det 26 som besvarte skjemaet, som tilsvarer en total svarprosent på 46. Det var for øvrig fire respondenter som unnlot å svare på noen få spørsmål.

Det kan være i mange årsaker til at jeg ikke oppnådde en enda høyere svarprosent:

Tidspunkt ikke gunstig: Undersøkelsen ble sendt ut i midten av juni 2018. Med mistanke om at flere på tidspunktet hadde gått ut i ferie, ble svarfrist satt til midten av august. I august var det fortsatt lav responsrate. Det ble da besluttet å utvide svarfristen til 1. september, og avvente påminnelse om undersøkelsen til en uke etter at politiets hovedferie var avsluttet. Dette ble gjort for å tilstrebe at påminnelsen ikke havnet i en allerede lang mailliste etter ferien.

Temaet kan ha begrenset interesse: Det er rimelig å anta at det er de som er mest interessert i temaet som også er mest villig til å besvare undersøkelsen.

Overflod av undersøkelser: Undersøkelsen gikk ut i en tid hvor ansatte fikk mange undersøkelser i forbindelse med politireformen. Det kan derfor være grunn til å tro at min undersøkelse kan ha blitt lavere prioritert.

Jeg kunne selvsagt ønsket meg enda flere respondenter og høyere svarprosent, for at spørreundersøkelsen i større grad kunne representere hele "Politi-Norge". Sett i forhold til det som er vanlig i lignende undersøkelser, er en svarprosent på 46 % likevel akseptabel. (Sheehan, 2001).

4.2 Bakgrunnsinformasjon og erfaring

4.2.1 Bakgrunnsinformasjon til utvalget

I første del av undersøkelsen ble respondentene bedt om å svare på generelle spørsmål som hvilket distrikt de jobbet for, om kjønn, stillingskategori, om hvorvidt de var påtalejurist, politileder eller etterforskningsleder, og hvor lenge de hadde vært i stillingen. Tanken var å undersøke hvorvidt jeg kunne se forskjell i de øvrige svarene ut fra respondentenes bakgrunn. Tabellen nedenfor viser at det var en variasjon blant respondentene som svarte, både med tanke på bakgrunn og erfaringstid i stilling.

Figur 1: Utvalget

			Kjønn		Stillingskategori		
Erfaring	Total	Prosent	Mann	Kvinne	Påtalejurist	Politileder	Etterforskningsleder
Under 1 år	6	23	5	1	1	3	2
1-5 år	8	31	7	1	4	2	2
6-10 år	6	23	5	1	2	1	3
Mer enn 10 år	6	23	0	6	6	0	0
N =	26	100	17	9	13	6	7

Tabellen viser at halvparten av respondentene har stilling som påtalejurist, mens den resterende halvpart var fordelt mellom politiledere og etterforskningsledere. Fordelingen på kjønn var 17 menn og 9 kvinner. Nesten halvparten av respondentene hadde mer enn 6 års erfaring. Dette tilsier en jevn variasjon i erfaring når det gjelder stilling mellom respondentene.

4.2.2 Omfang av saker med tilknytning til utlandet

Å lære gjennom praktisk arbeid er viktig for mange. Det kan være utfordrende å ivareta kunnskap gjennom utdanning om man ikke får forvaltet kunnskapen i praktisk sammenheng. Det var derfor interessant å se hvilket omfang av straffesaker med tilknytning til utlandet respondentene hadde på sin gruppe/avsnitt.

Figur 2: Saker med internasjonalt tilknytning i form av kjent person

Erfaring	Saker per år med internasjonalt knytning i form av kjent person				I hvor mange av sakene det aktivt blir etterforsket mot person i utlandet?			
	over 10	6-10	1-5	Vet ikke	over 10	6-10	1-5	Vet ikke
Under 1 år	1	1	3	1	0	0	5	1
1-5 år	6	0	2	0	3	2	2	1
6-10 år	3	2	1	0	1	1	4	0
Mer enn 10 år	5	1	0	0	4	0	2	0
N=	15	4	6	1	8	3	13	2

Over halvparten av respondentene jobbet på gruppe/avsnitt som har over 10 saker per år med en tilknytning til utlandet. Disse representerte i hovedsak Oslo eller andre grensenære distrikter. To personer visste ikke hvor mange saker deres egen gruppe/avsnitt har hatt, hvor det aktivt er rettet etterforskning mot kjent person i utlandet. De to sistnevnte var begge påtalejurister, og jobbet for distrikt som har grenseoverskridende utfordringer.

Hvor opptatt en person er av et tema kan ofte gjenspeiles i motivasjon, innstilling og ansvarfølelse. Det var derfor ønskelig å undersøke i hvilken grad gruppene var opptatt av eller har rutiner for å etterforske, informere og/eller etterspørre informasjon fra andre land i saker hvor det har vært tilknytning til utlandet.

Undersøkelsen viser at 40 % av utvalget svarte "i stor grad" og 60 % svarte i "i noen grad". Ser jeg på denne fordelingen sammen med antall saker per år med tilknytning til utlandet, fremkommer det at den andelen som har svart at de "i stor grad" er opptatt av eller har rutiner for dette, har flere saker per år med tilknytning til utlandet i form av en kjent person og har flere saker hvor det aktivt

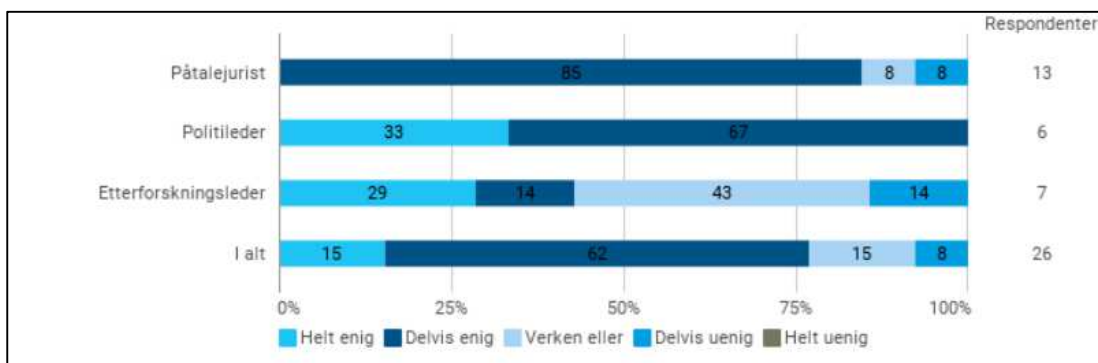
blir etterforsket mot utlandet, sammenlignet med de som har besvart "i noen grad". Dette kan tyde på at de som har flere saker, har mer fokus og/eller faste rutiner knyttet til dette.

4.2.3 Generell erfaring med internasjonalt politisamarbeid

For å få et innblikk hvor relevant temaet var for respondenten, og om det var noen forskjell i oppfatning av kompetanse på internasjonalt politisamarbeid, fikk respondenten spørsmål knyttet til generell kjennskap til former for internasjonalt politisamarbeid, hospitering hos Europol/Eurojust eller andre internasjonale avdelinger, og erfaring med bruk av JIT.

De aller fleste så ut til å ha en variert erfaring med forskjellig former for internasjonalt politiarbeid, som rettsanmodninger, bruk av liaison og møtevirksomhet. Allikevel viser figur 3 nedenfor, at de rollene som i størst grad har beslutningsmyndighet, selv sier å ha minst kjennskap til de samarbeidsformer som finnes med utlandet.

Figur 3: Jeg har god kjennskap til de forskjellige samarbeidsformer som finnes

Det var kun 4 av 26 som sa seg "helt enig" i påstanden, det vil si at de har god kjennskap til de forskjellige former for samarbeid som finnes. Disse fire har enten deltatt i en JIT eller jobbet med sak hvor det har blitt forsøkt, men ikke blitt gjennomført. De fremstår på denne måten, som en gruppe personer som har mer erfaring. Min umiddelbare tanke syntes det var påfallende at ingen av påtalejuristene i mitt utvalg sa seg "helt enig" i påstanden. Men, på den andre siden, kan det også tenkes at bærer preg av den klassiske "jo mer du vet, jo mer skjønner du at du ikke vet".

Med tanke på det selektive utvalget, var det overaskende at nesten 1 av 4 svarte at de ikke har god kjennskap til de samarbeidsformer som finnes, ved å svare "verken eller" og "delvis uenig". De to som var "delvis uenig", var påtalejurist og etterforskningsleder som har vært i stillingen mindre enn ett år. De hadde liten eller ingen kjennskap til hva en JIT var, og mente det var et stort behov for

kompetanseheving på fagfeltet internasjonalt politisamarbeid. Dette kan bety at internasjonalt politisamarbeid og kunnskap om de samarbeidsformer som finnes læres gjennom erfaring.

På spørsmål om type erfaring med forskjellige former for internasjonalt politisamarbeid, merket jeg meg at under halvparten av de spurte (42%) krysset av for erfaring med bruk av liaisonpersonell. Ser man dette i lys av masteroppgaven til Nilssen og Myhrvold-Hanssen (2014) "Mannen i midten - de nordiske liaisonoffiserenes rolle i internasjonalt politisamarbeid", hvor det ble bemerket at funksjonen ikke ble benyttet i like stor grad som ønskelig og/eller funksjonen kanskje ikke var godt nok kjent, samsvarer dette med funn i min undersøkelse.

4.2.4 Hospitering

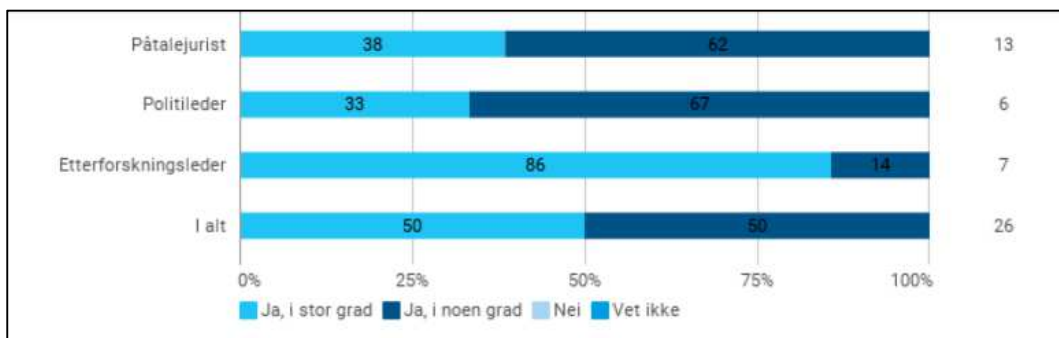
I dette utvalget, har 15% hospitert ved Europol, Eurojust eller andre avdelinger for internasjonalt politisamarbeid. 54% var kjent med at noen på deres egen gruppe hadde slik erfaring, mens 27% verken hadde deltatt selv eller jobbet på en gruppe hvor noen hadde slik erfaring. En person var uvitende om slik erfaring fantes på egen gruppe.

De respondentene som hadde hospitert hos Europol, Eurojust eller andre avdelinger for internasjonalt politisamarbeid, var både påtalejurist og politi, og jevnt fordelt på fire forskjellige distrikter i landet. 3 av 4 hadde mindre enn 5 års erfaring i sin stilling/tilsvarende stilling, noe som kan bety at det ikke nødvendigvis er "eldstemann" som besitter de mest verdifulle erfaringene.

4.3 Kompetansebehov

Kompetanse på fagfeltet "internasjonalt politiarbeid" handler om at ansatte er forberedt på å kunne samarbeide. Å være forberedt på å samarbeide handler om å kunne ta i bruk de mulighetene som ligger i lovverk og avtaler mellom landene på en tilfredsstillende og effektiv måte. Respondentene ble bedt om å svare på flere spørsmål, hvor hensikten var å knytte svarene til kunnskap, erfaring og holdninger om temaet, for å fremskaffe et inntrykk av hvorvidt de ansatte selv tenker det er behov for et større fokus på temaet, og hvilke gruppe respondenter som i tilfelle etterlyser dette.

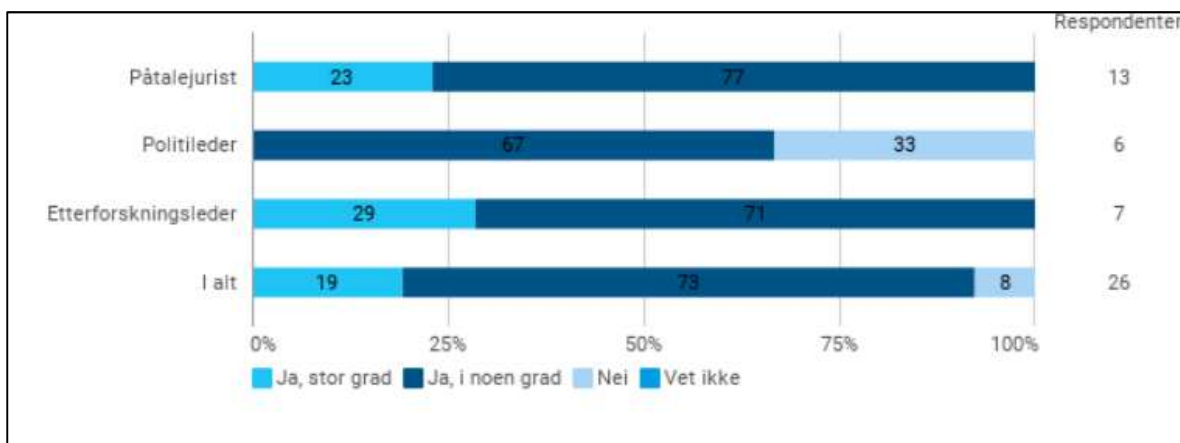
Figur 4: Oppfattet behov for kompetanseheving innen internasjonalt politisamarbeid

Diagrammet viser enighet i behovet for kompetanseheving innen internasjonalt politisamarbeid, fordelt på i "stor grad" og i "noen grad". Det fremstår som at det er etterforskningsledere som høyest grad anser det for å være et stort behov.

Selv om etterforskningslederen formelt ikke fatter en beslutning om etterforskningskritt i utlandet, er det denne rollen som ofte er tettest på straffesaken, og forvalter informasjonsmengden i straffesaken. Jeg synes derfor dette er et interessant funn, og kommer tilbake til dette i drøftingen.

Figur 5: Har kunnskap/kompetanse knyttet til internasjonalt politisamarbeid vært savnet eller etterspurt på eget avsnitt?

Nesten alle respondentene svarte at kunnskap/kompetanse knyttet til internasjonalt politisamarbeid har vært savnet eller etterspurt på egen gruppe/avsnitt. Mens 23 % av påtalejuristene og 29 % av etterforskningslederne, anså at det har vært etterspurt i stor grad, var det ingen av politilederne som var av samme oppfatning. En årsak til dette, kan være at politileder i mindre grad deltar detaljert i etterforskningen.

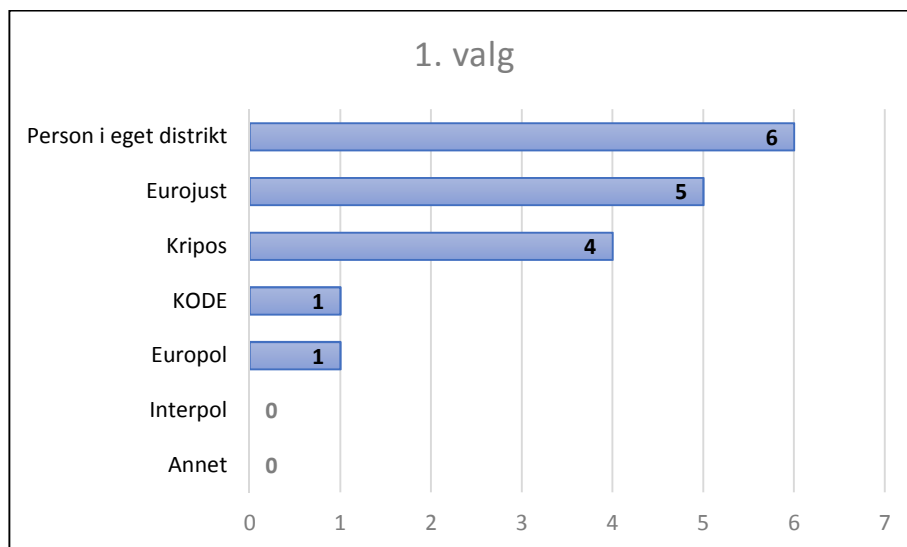
4.3.1 Sted for å søke informasjon

Alle respondentene i utvalget oppga at det har vært behov for å søke informasjon for å gjennomføre etterforskningskritt i utlandet. Undersøkelsen ga ikke noen mulighet for å si noe om i hvilke tilfeller det har vært behov for å søke informasjon, men kan allikevel gi en viktig indikasjon på behovet for en arena og tilgjengelig kunnskap, med tanke på å gjennomføre etterforskningskritt i utlandet.

Respondentene ble gitt en liste på syv alternativer som skulle rangeres i prioritert rekkefølge, for å undersøke hvor respondenten i størst grad søker informasjon, for å få gjennomført etterforskningskritt. Alternativene var "hos person i eget distrikt", "KODE", "Kripos", "Europol", "Eurojust", "Interpol" og "annet". Dette kan vise preferansen blant de spurte, og kan gi en mulighet for å identifisere forbedringsområder for norsk politi.

Det var 17 av 26 respondenter som besvarte dette spørsmålet. En årsak til dette kan være en feilmelding om at rangering ikke var mulig, som jeg mottok fra to av de første respondentene som besvarte undersøkelsen. Denne feilen ble umiddelbart korrigert etter jeg mottok meldingen og rangering lot seg gjøre etter dette.

Figur 6: Hvor hentet gruppen informasjon for å få gjennomført etterforskningskrittene?

Diagrammet viser at flest personer tar kontakt med "person i eget distrikt", deretter Eurojust, så Kripos. Som annet valg, var det Europol, Kode, deretter Kripos som nummer tre.

Flest personer svart at de først og fremst søker informasjon "hos person i eget distrikt". I motsetning til de som har rangert Eurojust på første plass, så har ingen i denne gruppen respondenter noe erfaring med bruk av JIT. Denne gruppen representerte også flest påtalejurister (4 av 6), og det

fremstår ikke å være noe skille til de politifaglige. Noe som kunne vært nærliggende å anta var en faktor.

I motsetning til de som fremst søker informasjon hos Eurojust, så har denne gruppen en noe mer jevn fordeling på erfaring i stilling, hvor halvparten hadde 0-5 års erfaring, mens den resterende halvpart hadde mellom 6-15 års erfaring. Sett i sammenheng med behovet for å søke informasjon knyttet til etterforskingsskritt i utlandet, kan dette indikere at en kunnskapsbank i eget distrikt kan være verdifull for ansatte, og være et potensiale for utvikling.

Nesten 1/3 av respondentene (29 %), rangerte "Eurojust" på første plass. I denne gruppen respondenter var flertallet påtalejurister, som hadde vært over seks år i stillingen. De hadde god kjennskap til hva en JIT er, og jobbet på en gruppe hvor enten de selv, eller noen kolleger har hospitert på Europol, Eurojust eller annen internasjonal avdeling. Flertallet av dette utvalget hadde selv deltatt i en JIT.

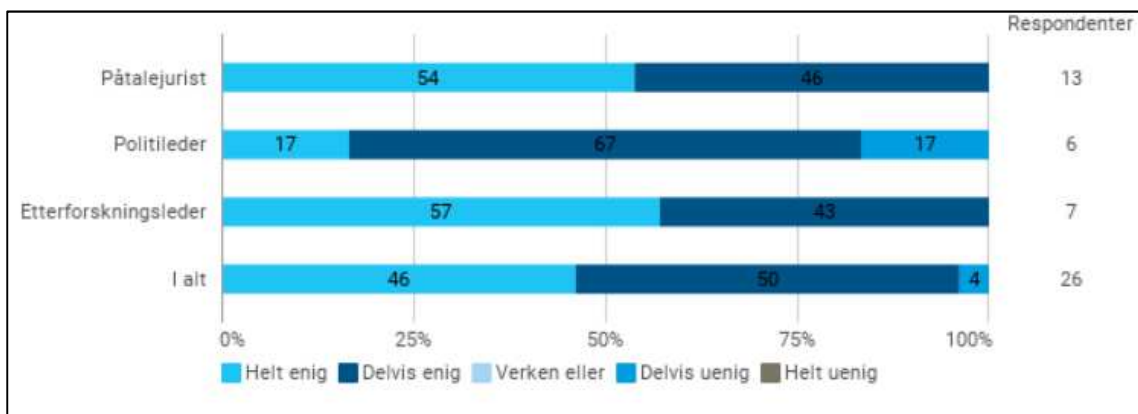
En hypotese er at "avstanden" mellom tjenestested og Eurojust og/eller Europol er kortere når de selv har hospitert ute, eller om noen kolleger på egen gruppe har slik erfaring. En annen årsak kan være at jurister i større grad føler behov for å gå høyere opp på kunnskapsstigen.

4 av 17 har rangert "Kripos" som fortrukne sted å søke informasjon, og ingen av disse er påtalejurister. Dette var noe overraskende, da Kripos i hovedsak er kontaktpunktet i Norge når det gjelder internasjonalt politisamarbeidet. De som rangerte Kripos som første sted er enten etterforskningsleder eller politileder, hvor 3 av 4 har vært i stillingen mindre enn et år.

Det fremstår som noe variert hvor det søkes informasjon og hvor det kan være forbedringsområder for informasjonsdeling. Undersøkelsen ga ikke rom for ytterligere detaljer eller kjennskap til årsaksforhold, og gir således ikke noe mer enn en indikasjon på foretrukne arena for å søke informasjon for å gjennomføre etterforskingsskritt i utlandet. Allikevel kan det bidra til verdifull informasjon for videre forskning.

4.3.2 Nærhet til kompetanse

Figur 7: Er lokal kompetanse (nærhet til kunnskap) avgjørende for gjennomføring av etterforskningskritt i utlandet?

Undersøkelsen har vist at nærhet til kompetanse kan være viktig for de ansatte. 46% sier seg "helt enig" at lokal kompetanse (nærhet til kunnskap) er avgjørende for gjennomføring av etterforskningskritt i utlandet, mens 50% er "delvis enig". Å ha tilgang til lokal kompetanse kan gi økt kjennskap til hvem man kan kontakte, gjøre "veien" kortere, og kortere linjer kan bidra til lavere terskel for kontakt.

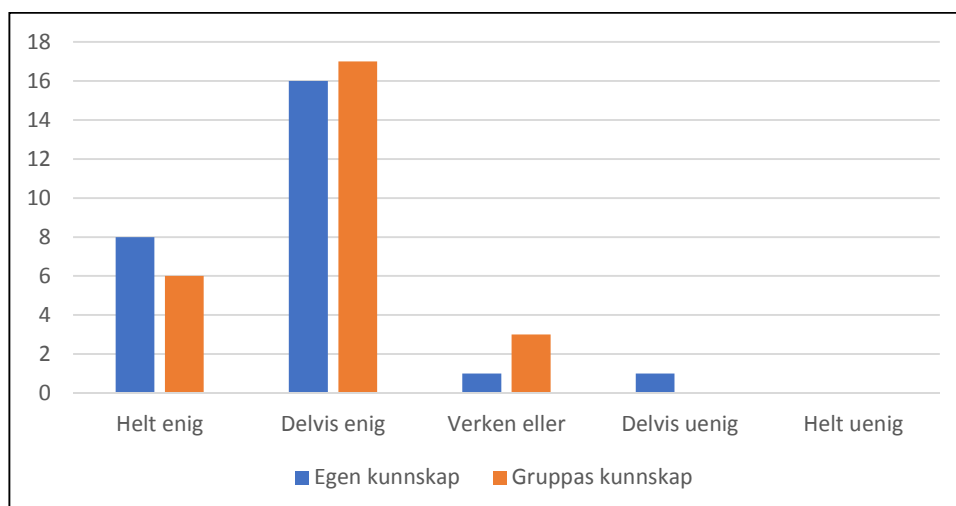
På denne måten kan informasjonsbehovet dekkes raskere, enkle spørsmål kan avklares, og et beslutningsgrunnlag utarbeides mer effektivt. Eurojust opplever av og til at de møter motvilje på nasjonalt nivå til etablering av en JIT, basert på følelsen av usikkerhet av hva som kan forventes fra den (JITs Secreteriat, 2018 s 131). På denne måten kan lokal kunnskap være en vesentlig faktor for å redusere "frykten for det ukjente". I tillegg kan lokal kunnskap bidra til høyere profesjonalitet i distriktene.

Det er også et interessant funn med tanke på punkt 4.3.1 ovenfor, hvor flest personer har svart at de søker informasjon "hos person i eget distrikt" for å gjennomføre etterforskningskritt i utlandet.

4.3.3 Kunnskapsnivå og valg av etterforskningskritt i utlandet

Med bakgrunn i tidligere samtale med kollega knyttet til usikkerhet rundt internasjonal etterlysning, var det interessant å finne ut av hvilken grad respondenten selv mente at deres kunnskapsnivå om internasjonalt politisamarbeid påvirker valg av etterforskningskritt i utlandet.

Figur 8: Kunnskap om internasjonalt politisamarbeid påvirker valg av etterforskningskritt

Diagrammet ovenfor viser at 1/3 av utvalget var "helt enig" i at deres eget kunnskapsnivå om internasjonalt politisamarbeid påvirker valg om etterforskningskritt i utlandet, mens 16 av 26 (62 %) var "delvis enig". I hovedsak var respondentene av samme oppfatning når det gjaldt hvorvidt kunnskap om internasjonalt politisamarbeid i gruppa, påvirker valg om etterforskningskritt i utlandet, dog noe lavere på "helt enig".

Denne undersøkelsen viser ikke noe mønster knyttet til stilling eller ansiennitet, men det fremgikk av analysen, at alle som har hospitert hos Eurojust/Europol/annen internasjonal avdeling og hos majoriteten av de som selv har deltatt i en JIT, representerte gruppen som er "helt enig" i at deres kunnskapsnivå om internasjonalt politisamarbeid påvirker valg om etterforskningskritt i utlandet.

4.3.4 Holdninger

Holdninger er som nevnt tidligere, de ansattes meninger, tro, vilje og innstilling, og bidrar til å skape handlingsmønstre (Lai, 2013). Med bakgrunn i løst prat på gangen knyttet til Norges ansvar i kampen mot bekjempelse av organisert kriminalitet, ønsket jeg å undersøke hvorvidt dette kan påvirke vår vilje til å gjennomføre aktuelle etterforskningskritt og/eller vilje til å initiere en JIT. Én sak telles som én sak, uavhengig av omfang og alvorlighetsgrad. Etterforskning knyttet til utlandet er ofte oppfattet som både som tid- og ressurskrevende, og det er ikke vanskelig å finne argumenter for hvorfor en sak skal avgrenses. Kunnskap, sammen med meninger og holdninger vil dermed kunne belyse og vektlegge de muligheter eller begrensninger som finnes.

Hvorvidt Norge skal bruke tid og ressurser på etterforskning og rettergang i Norge, eller kun videreformidle informasjonen til det aktuelle land, som selv bør ta ansvaret for å straffeforfølge

egne borgere, er ikke bare et etisk og økonomisk dilemma, men gir også rom for en politisk diskusjon, som ikke blir omhandlet i denne oppgaven.

Når det er sagt, er det tydelig at de som faktisk jobber med JIT, opplever arbeidet som viktig. Flertallet av respondentene har rangert påstanden om at norsk politi har et felles ansvar for bekjempelse av grenseoverskridende kriminalitet som den viktigste. Til tross for at svaralternativene ikke hadde klare motsetninger, kan det tenkes at flere ansatte i norsk politi har en positiv innstilling til tanken om at bekjempelse av organisert kriminalitet er et felles ansvar uavhengig av landegrensene, og at hindringene kan knyttes til andre faktorer enn holdninger. Det tillegges at spørsmålet kun ga mulighet til å svare på generelt grunnlag. Hvorvidt oppfatningen endres med sakstype og påvirkes av hvorvidt det er "offer" eller "offerløs" kriminalitet, ga denne undersøkelsen ikke noen mulighet til å svare på.

Påstanden om at vår holdning til å straffeforfølge i utlandet påvirker de valg vi tar i etterforskningen, ansees i etterkant til og ikke kunne besvares ut fra den informasjonen respondentene fikk. De ble stilt spørsmålet om hvordan de mener politiet bør samarbeide med utenlandsk politi i saker med kjent mistenkt i utlandet. Jeg anser i etterkant at påstandene gitt til respondenten var upresise og ikke tilstrekkelig konkretiserte, slik at svarene vanskelig kan reflektere holdninger. Jeg kan derfor ikke trekke noen konklusjoner fra svarene på dette spørsmålet.

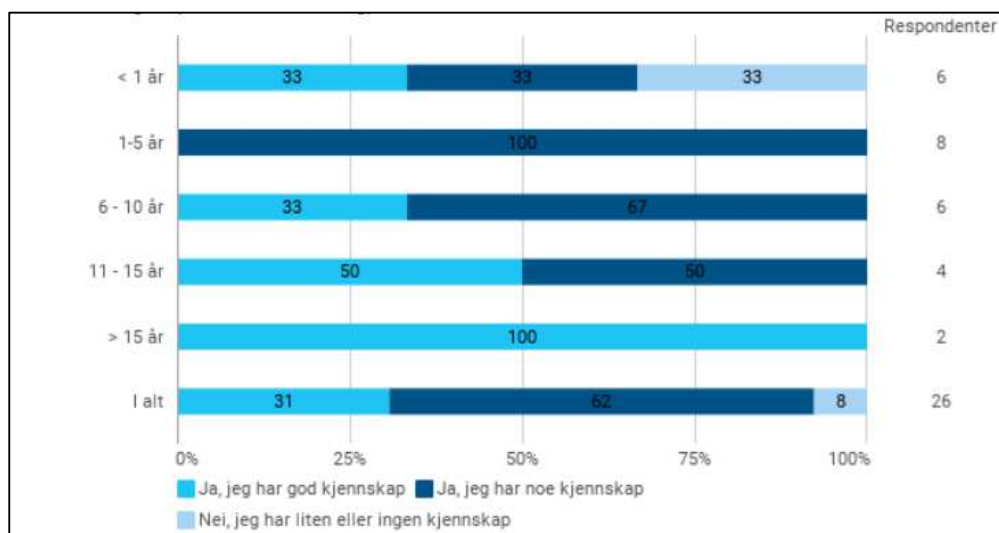
4.4 Bruk av JIT

I JITs Networks andre evalueringsrapport (2018) er manglende kjennskap til Eurojust og JITs satt opp som 1 av 9 utfordringer i etableringsfasen av en JIT. Jeg fant det derfor naturlig å undersøke erfaringsgrunnlaget respondenten hadde, og eventuelt betydning det kan ha for deres oppfattelse av temaet. Spørsmålene ble nå spisset ytterligere fra en mer generell oppfattelse om internasjonalt politisamarbeid, mot kjennskap og erfaringsgrunnlag knyttet til JITs.

4.4.1 Kjennskap til JIT

For å forhindre at jeg tok for gitt at alle var kjent med hva en JIT var, og at jeg på den måten trakk slutninger på feil grunnlag, ble respondenten spurt om kjennskap til hva en JIT. I diagrammet på neste side har jeg sett dette opp imot erfaringstid i stillingen.

Figur 9: Kjennskap til hva en JIT er

Diagrammet viser at lengre tid i stilling, desto bedre er kjennskapen til hva en JIT er. Det var allikevel et avvik på de som har jobbet kortere enn et år i stillingen, uten at jeg kan forklare avviket når det gjelder god kjennskap.

Dette kan også vise hvor viktig det er å ikke ta det for gitt at alle i målgruppen har god kjennskap til temaet det ønskes informasjon om. Terskelen for å søke nødvendig informasjon kan være høyere, om man ikke har tilstrekkelig kjennskap til temaet.

Spørreundersøkelsen fanget ikke opp hvordan respondenten vurderte egen kjennskap, og ga derfor ikke noen mulighet for spesifisering. I vurderingen av kjennskap til JIT, kan dette innbefatte alt fra at man kun er kjent med begrepet, til en underdrivelse av egen kunnskap. I denne analysen svarte to personer som har deltatt i en JIT, at de har "noe kjennskap" til hva en JIT er. Dette kan fremstå som en underdrivelse av faktisk kunnskap.

4.4.2 Tidligere erfaring med JIT

Tidligere erfaring med deltakelse i en JIT, er ifølge evalueringsrapporten til JITs Network (2018), identifisert som en faktor for "beste praksis" i en etableringsfase. Erfaring tenker jeg handler om å bruke sine kunnskaper og ferdigheter for best mulig å kunne gjennomføre en handling. Det handler om å ta stilling til eller beslutte om det er aktuelt, gjøre det raskt nok, for så å ha gjennomføringskraft til å initiere et slikt samarbeid i praksis.

Figur 10: Erfaring med bruk av JIT

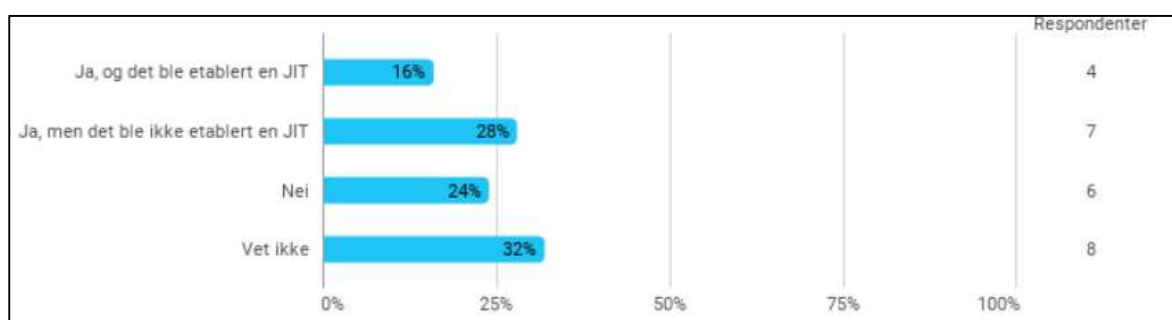
Som diagrammet viser, hadde halvparten av respondentene ingen erfaring med JIT i det hele tatt. 23 % har selv deltatt i en JIT og samme andel har forsøkt å etablere en JIT, uten at det ble gjennomført. I dette utvalget har nesten hver fjerde person erfaring med bruk av JIT. Disse var enten påtalejurister eller politiledere, og jobbet i forskjellige distrikter på sør- og østlandet. Det var ingen geografisk plassering eller grensenært område som var fremtredende. Det var for øvrig ingen etterforskningsledere med JIT erfaring i dette utvalget.

Respondentene ble stilt noen spørsmål knyttet til tjenesteansienitet, språkkunnskaper og kulturbakgrunn. Tanken var å undersøke om grupper/avsnitt som besto av flest ansatte med lang tjenestetid, som hadde mer språkkunnskap, eller som hadde ansatte med annen kulturell bakgrunn, svarte annerledes eller hadde noe annen oppfatning av internasjonalt politisamarbeid. Det var imidlertid ikke noe som skilte seg ut til å være elementer av betydning for videre analyser.

4.4.3 Proaktiv kontakt for å vurdere en JIT

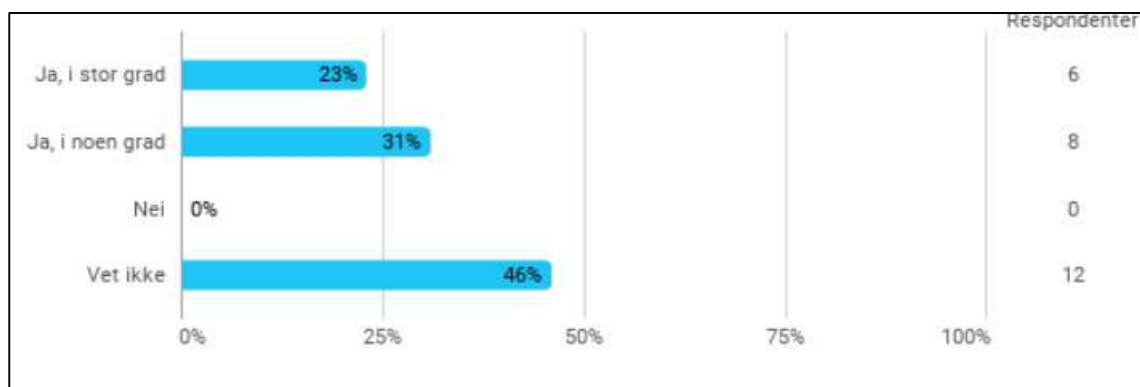
Med proaktiv kontakt mener jeg at man "er frempå" og tar egne initiativer i stedet for å reagere på andres initiativer. I følge den norske sambandsstatsadvokaten hos Eurojust, har Norge kun intitert et fåtall av de JITene de har vært involvert i. De fleste JITene har vært på intitativ fra andre land. Jeg ønsket å allikevel å undersøke hva min gruppe respondenter hadde av erfaring knyttet til dette.

Figur 11: Har din gruppe proaktivt tatt kontakt med potensielle partnere for å vurdere en JIT?

Som diagrammet viser, jobbet 4 av 26 respondenter på en gruppe som proaktivt har tatt kontakt med potensielle partnere for å vurdere en JIT, og hvor det ble etablert. 7 av 26 har proaktivt tatt kontakt med potensielle partnere for å vurdere en JIT, uten at det resulterte i noen. Sett i ettertid ville det vært mest interessant å vite noe om årsaken til at det ikke ble noe av, hvor langt kom de i prosessen og hva som gjorde at det ikke resulterte i en JIT. Denne undersøkelsen ga ikke rom for å svare på dette.

Figur 12: Er JIT en samarbeidsform som fungerer godt i praksis?

Diagrammet viser at utvalget i denne undersøkelsen har et delt bilde av hvorvidt de opplever at en JIT kan være en samarbeidsform som fungerer godt i praksis. Svaralternativet "vet ikke" kan sammenfalle for øvrig i stor grad med den gruppen som ikke har noen erfaring eller proaktivt har gjort tiltak for å vurdere en JIT.

For å utdype hva som var årsaken til hvorvidt man opplevde det som en god samarbeidsform eller ikke, sa en respondent:

«Velfungerende dersom man har etterforskning/saker som berører flere land. Kortere kommunikasjonskanal – får iverksatt etterforskingskritt raskere, samt svar på forespørsel.»

En annen respondent svarte:

«forenklet informasjonsutveksling, tidsbesparende og nærhet til personer, førte til raskere og kvalitativt bedre informasjon»

Flere i utvalget opplever JIT som en god samarbeidsform. Det fremheves blant annet at tradisjonell internasjonal etterforskning erfaringsmessig tar mye tid, og at en JIT forenkler mye. En JIT har felles innsats mot et felles mål, og samarbeidet forenkles ved at man unngår rettsanmodninger, og informasjon deles fortløpende. En JIT vil være til fordel der det skal gjennomføres flere

etterforsningskritt mot samme land, fordi man har kontakt med "de rette folka", og fordi arbeidsoppgavene kan skje mer effektivt. Det påpekes at samarbeide gjennom en JIT med øst-europeiske land kan være avgjørende, ikke bare av økonomiske grunner, men også juridiske. Fortløpende deling av informasjon i en skjult fase er også beskrevet som å gi bedre odds for å lykkes.

Andre respondenter opplever at bruk av JIT som samarbeidsform i stor grad avhenger av ressurser, kulturbakgrunn, enighet om objekter/mål og tidsbegrensning. Det kan være en utfordring at sakstyper prioriteres forskjellig og at man må samarbeide med land som har andre utfordringer enn norsk politi. Én anså det forpliktende samarbeidet som negativt, og at det er mest hensiktsmessig at hvert enkelte land jobber ut fra egne hjemler, for så å dele informasjonen. To respondenter bemerket at de syntes det var utfordrende å vurdere JIT på grunn av manglende tilbakemelding fra Kripas.

4.4.4 Hindringer for etablering av en JIT

For å undersøke områder med forbedringspotensial, ble respondentene bedt om å angi de fem viktigste faktorer de mente kunne være til hinder for forsøk på etablering av en JIT, i rangert rekkefølge. Det som tydeligst skiller seg ut er ressurser, kompetanse og økonomi. Deretter kommer tid og søknadsprosess. Språk, juridiske og/eller etterforsningsmessige grunner oppfattes i denne undersøkelsen ikke som hinder på forsøk i etablering av en JIT.

Flere respondenter tar opp dette med tid og ressurser. En respondent skrev:

«Det må prioriteres å forfølge forbrytere i utlandet. Det betyr at det må settes av midler og ressurser til dette».

En annen respondent sa:

«sett av tid, personell og ressurser. Årsaken til at det ikke blir gjort er hovedsakelig at man ikke kan avse personell til slikt arbeid. Min erfaring fra siste år, er at man avgrenser saker til etterforskning i Norge, selv om det ligger informasjon i saken som gjør at man bør etterforske i utlandet. For eksempel i narkotikasaker, vi tar kurér og avgrenser saken opp mot utlandet, til tross for at det er nok informasjon til å etterforske i utlandet».

Sammenligner jeg de de tre stillingsgruppene påtalejurist, politileder og etterforskningsleder fremgår det av undersøkelsen noe variasjon av hva de anser som det fremste hinderet til etablering av en JIT. Ingen av politilederne ser kompetanse som det fremste hinderet til etablering, men rangerer derimot ressurser og økonomi foran, noe som også fremkom fra respondent i åpent svar:

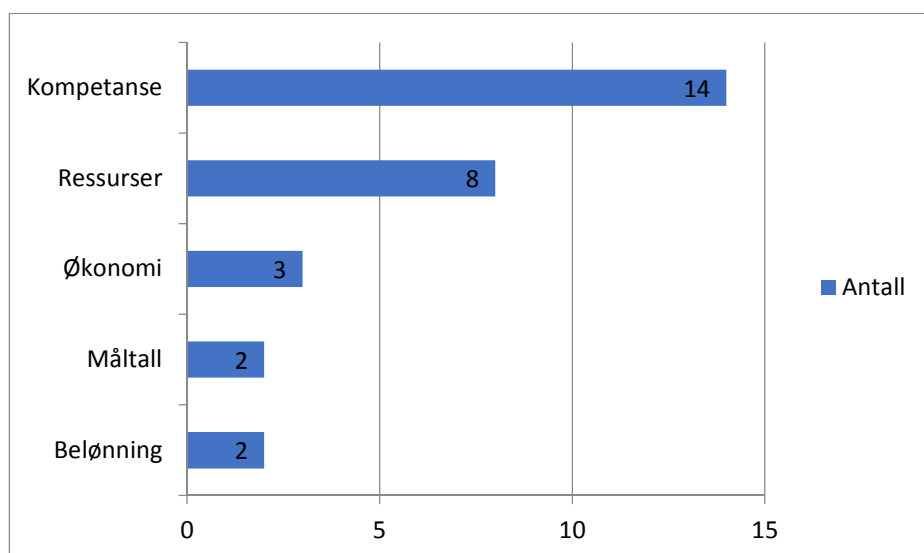
«I tillegg til at man må bevisstgjøre seg selv kunnskapen om fordelene ved bruk av JIT, så må også ledelsen bevisstgjøres på fordelene, de ser bare de økonomiske kostnadene og tiden.»

Flertallet av påtalejuristene (46 %) har rangert ressurser som det fremste hinderet til etablering av en JIT, etterfulgt av kompetanse (31 %). Av etterforskningslederne er det et klart flertall (86 %) som mente at kompetanse er den fremste hindringen, som samsvarer med svaret på hvilken gruppe som mente det var størst behov for kompetanseheving som nevnt tidligere.

4.4.5 Tiltak for å øke bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet

Undersøkelsen ga avslutningsvis mulighet for en åpen kommentar vedrørende hva politiet kunne gjøre for å øke sin deltakelse i internasjonale etterforskningsgrupper. På denne fikk respondenten mulighet til å fritt si noe om sine tanker og hva som kan gjøres for å øke bruken av JITs. Svarene ble kodet i en tabell og er gjengitt som diagram på neste side. En respondent kan ha beskrevet flere tiltak.

Figur 13: Hva kan politiet gjøre for å øke sin deltakelse i internasjonale etterforskningsgrupper?

Dette diagrammet støtter min hypotese om at mangel på kompetanse har innvirkning på viljen eller evnen til bruk av JITs med utlandet. Selv om kompetanseheving var fremhevet av flere, var det få som beskrev ytterligere hva de la i dette. En respondent beskrev følgende:

«Kunnskap om hvilke muligheter som ligger i et samarbeid vil kunne øke norsk politi sin deltakelse i internasjonale etterforskningsgrupper».

En annen respondent sa:

«Kompetanseheving. Vi må vite hvorfor det er et poeng å iverksette og hvordan dette skal gjøres.»

Disse utsagnene bidrar til å belyse at teoretisk kunnskap alene ikke er tilstrekkelig, men må kompletteres med ferdigheter for å kunne fortelle, informere og gjennomføre oppgaver i praksis, og argumentere for de valg som besluttes.

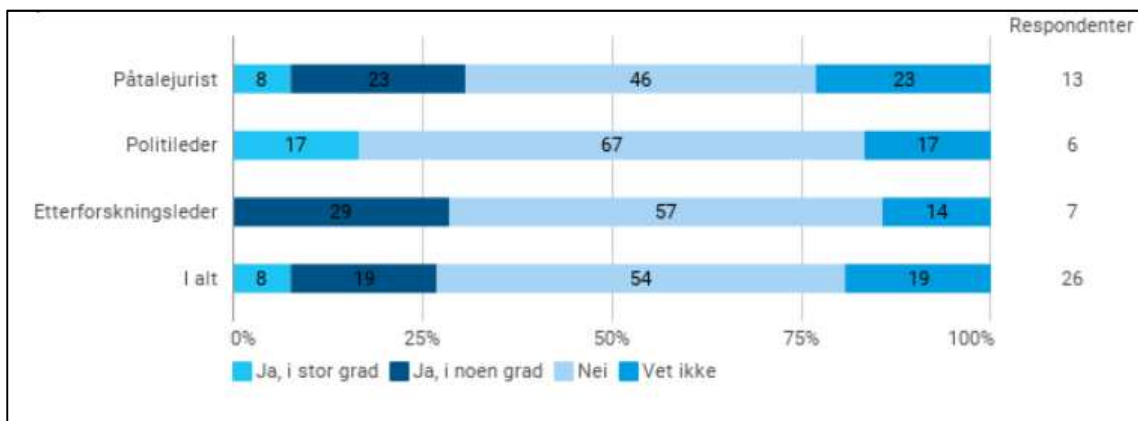
4.5 Måltall

Senter for statlig økonomistyring (2010 s 9) definerer mål- og resultatstyring som følgende *"mål for hva virksomheten kan oppnå, å måle resultater og sammenligne dem med målene, og bruke denne informasjonen til styring, kontroll og læring for å forbedre virksomheten"*. Erfaring viser at det med tiden har blitt et stort fokus på måltall i politiet. Men, det finnes ikke måltall på hvor mange saker Norge skal jobbe med mot utlandet, eller måltall knyttet til bruk av JITs.

Det var derfor interessant å stille spørsmål i undersøkelsen om hvorvidt respondenten følte at dette påvirket deres valg. I lys av Busuiocs (2016 s 47) påstand om at politifolk vurderes og belønnes for å bekjempe kriminalitet effektivt innenfor de samfunnene de tjener, i stedet for over landegrensene, og at en tilnærming for å fremme samarbeid kunne være å innarbeide internasjonale samarbeidsresultater, stilte jeg spørsmålet om måltall ville bidratt til å vurdere bruken av JIT i større grad?

4.5.1 Ledelsens forventninger

Figur 14: Ansattes inntrykk av ledelsens forventninger til at det blir etterforsket mot utlandet

Halvparten av respondentene i dette utvalget, har ikke inntrykk av at ledelsen i deres distrikt har forventninger til at det blir etterforsket, og kun 2 av 26 antar at ledelsen "i stor grad" har forventninger til dette blir gjort. En av respondentene beskrev følgende:

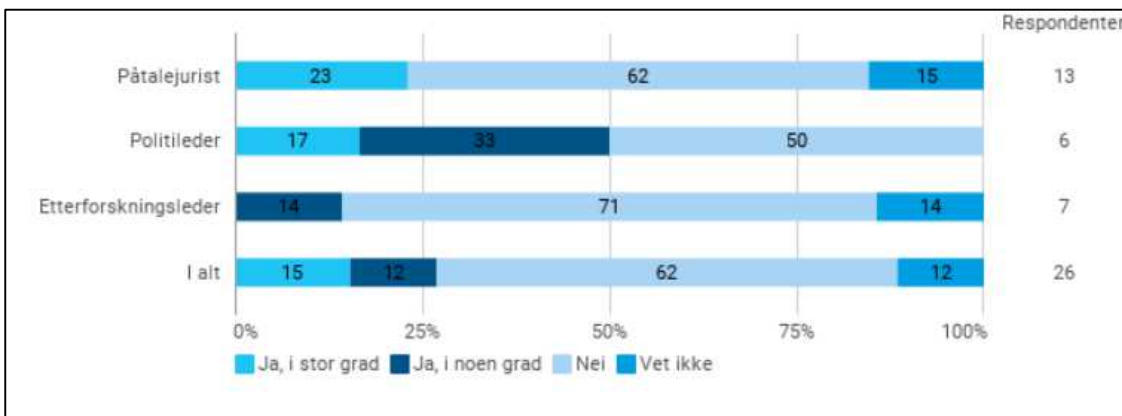
«Alt handler om økonomi og ressurser. Org.krim feltet er ikke prioritert i distriktene lenger, og det er heller ikke avsatt midler på budsjett til å arbeide prosjektrettet. Da er det liten hensikt å delta i internasjonale etterforskningsgrupper hvor det forventes at alt arbeid blir prioritert.»

Som diagrammet viser er det ingen etterforskningsledere som har inntrykk av at det "i stor grad" er forventninger til dette fra ledelsen. Utover dette, ser det ikke ut til å være noe stor forskjell på oppfatning relatert til stilling som påtalejurist, politileder eller etterforskningsleder.

4.5.2 Mangel på måltall og egne beslutninger

I spørreundersøkelsen ble respondentene spurt om hvorvidt de tror at mangel på måltall relatert til internasjonalt politisamarbeid påvirker deres beslutninger, når de skal avgjøre om det skal etterforskes utover Norges grenser.

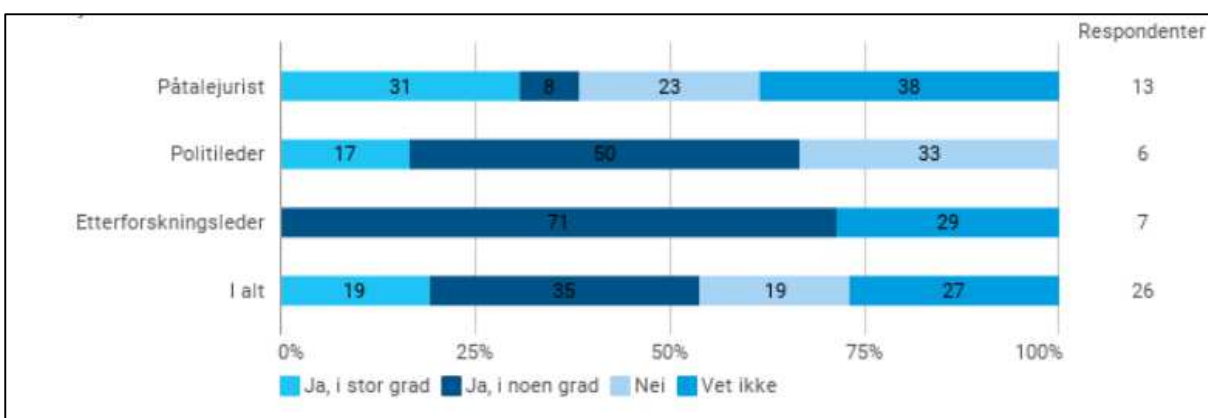
Figur 15: Tror du mangel på måltall påvirker dine beslutninger, i avgjørelse om etterforskning utover Norges grenser?

16 av 26 (62 %) mente at dette ikke har noen innvirkning, mens 27 % mente at det påvirket "i stor grad" eller "i noen grad". Det er mange faktorer det kunne vært interessant å gå videre på i dybden rundt dette temaet. For eksempel hvorvidt dette kan knyttes til holdninger. Men dette blir ikke behandlet i denne oppgaven.

Selv om flertallet av påtalejuristene mente at mangel på måltall ikke påvirket deres beslutninger, er det allikevel interessant å se at nesten hver fjerde påtalejurist var av den oppfatning av at dette påvirker deres beslutninger "i stor grad". Etterforskningslederne fremstår som den gruppen som i minst grad mener måltall har betydning for sine beslutninger.

Figur 16: Ville måltall bidratt til å vurdere JIT i større grad i etterforskning mot utlandet?

Selv om flertallet svarte at måltall ikke påvirket deres beslutninger om valg av etterforskningskritt mot utlandet, så fremstår det som om respondentene er av en annen oppfatning når det gjelder måltall ved bruk av JITs. Diagrammet viser at over halvparten av respondentene (54 %), er av den

oppfatning at måltall i noen eller større grad ville bidratt til å vurdere bruken av JIT. En av respondentene har svart følgende på et åpent spørsmål:

«Politidistrikt som tar ansvar i utlandet bør i større grad belønnes/anerkjennes i POD, gjerne med måltall.»

Et interessant funn er at ingen av etterforskningslederne deler oppfatningen at mangel på måltall har stor betydning, verken for valg av etterforskningskritt eller vurdering i bruken av JIT. Dette kan trolig knyttes til at etterforskningsledere sjelden har portefølje- og rapporteringsansvar, og i mindre grad lar seg påvirke av måltall.

Kapittel 5: Diskusjon av hovedfunnene

Fokuset i denne oppgaven er rettet inn mot en spesifikk del av internasjonalt politisamarbeid. Målet er å undersøke hvorvidt kunnskap, holdninger og erfaringer knyttet til internasjonalt politisamarbeid, eller fravær av måltall, kan sees i sammenheng med, eller påvirker valget om bruk av JITs. Jeg valgte innledningsvis å dele dette opp i to hovedspørsmål og vil i dette kapittelet diskutere disse i lys av teori og funnene fra spørreundersøkelse jeg gjennomførte mot i politiet.

Årsrapporter fra Eurojust og evalueringsrapporter fra JIT Network, ser ut til å vise en positiv endring siden 2010, i form av økt bruk. Verktøyet ser også ut til å bli tatt i bruk på andre områder enn de tradisjonelle "handelssakene" som narkotika, menneskehandel og menneskesmugling. Straffesaker knyttet til hvitvasking, bedrageri og korrupsjon er kriminalitetstyper som er omhandlet i JITs med norsk deltakelse. Allikevel er ikke den økende bruken nødvendigvis samsvarende med det potensialet som burde ligge i verktøyet.

Gjennom min egen erfaring har jeg sett at mange politifolk har en tendens til å vektlegge muligheten for samarbeid ut fra sakens "størrelse", i stedet for å vektlegge andre kriterier knyttet til det grenseoverskridende omfanget. Dette kan føre til at vi mister muligheten til å opparbeide oss ferdigheter og erfaringer gjennom samarbeid i mindre omfattende saker. En konsekvens av dette, kan være økt vegring for å søke samarbeid i en mer omfattende eller alvorlig sak, hvor et resultat kan være at vi bort- eller ned prioriterer det. Selv om det foreligger et formelt mål for samarbeidet, er det ikke noe i veien for at det settes uformelle mål, som å samarbeide for samarbeidets skyld (Ugelvik, 2018 s 174).

De Busser (2006 s 138) viser til en JIT mellom Nederland, England og Wales, gjeldene narkotikasmugling. Formålet var å ødelegge organisasjonen i Nederland ved å benytte bevis og etterretningsinformasjon fra de to andre landene. I tillegg til inndragning av verdier, som heller ikke var nedtegnet, var det også et uformelt mål i seg selv om å styrke politisamarbeidet mellom landene

Dette støttes også av utsagnet fra en av deltakerne på JITs National Expert Meeting i 2018:

«Joint investigation teams broaden the perspective of a prosecutor and of an investigator. When you work with people from different legislations, you understand better why the execute certain measures, and why they can not execute others. The biggest added value of a JIT is the building of mutual trust as a basis for the next cooperation... A JIT agreement is a contract designed to make life easier.» (Eurojust, 2019c s 16).

Mobile vinningskriminelle, migrantsituasjonen og terrorisme i Europa, gjør at det politisk er i tiden å samarbeide. Ut fra politiske føringer i Europa, er det et ønske at land i Europa skal kunne samarbeide. Selv om Norge har en begrensning i sin rolle som et "tredje-land" i EU, tilbyr Norges lover i hovedsak kun muligheter når det kommer til samarbeid gjennom en JIT. Det er imidlertid viktig å være klar over at andre land kan ha strengere vilkår for når de kan inngå et slikt samarbeid, og at det kan være ulikheter i lovverk med tanke på bevisinnhenting.

Lemieux (2018) viser til at det er vanskelig å fastslå effektiviteten av politisamarbeid. Flere nasjonale politienheter rapporterer regelmessig om utfall fra internasjonale operasjoner (pågrepelser og beslag), men disse rapportene representerer bare en liten andel av aktiviteter som gjøres gjennom politisamarbeid. Videre er det ingen klar forståelse av hvilken samarbeidspraksis som er mest effektiv og tar mest hensyn til de juridiske rammer. Det er heller ikke tilstrekkelige oppfølgingsprosedyrer for å skape kunnskap om mulig mislighold som følge av politisamarbeid, og det finnes heller ingen uavhengig tilsynsorganisasjon som undersøker internasjonalt politisamarbeid. Han nevner også at opplæringen til liaisons varierer i stor grad fra land til land og skaper en stor avstand både når det kommer til evne og kompetanse til å utføre samarbeidsoppgaver på tvers av nasjonene

5.1 Kompetanse

Hovedspørsmål 1: *Hvilken betydning har kompetanse om "internasjonalt politisamarbeid" på valget om bruk av felles etterforskningsgrupper (JITs) med utlandet?*

5.1.1 Kjennskap til internasjonalt politisamarbeid og behovet for kompetanse

Funnene i min undersøkelse tyder på at det kan være **behov for kompetanseheving** innen fagområdet "internasjonalt politisamarbeid". Til tross for at Norge har et høyt utdannet politi, synes det ikke som vi har tilstrekkelig fokus på dette fagområdet. Høsten 2017 ble det foretatt en Schengen-evaluering av Norge. Rådet vedtok 18. september 2018 en rekke anbefalinger til Norge med tiltak for å rette opp de manglene som ble funnet. Norge fikk i alt 12 anbefalinger, hvor et av punktene var å forbedre utdanning av norsk politi i internasjonalt samarbeid (Stortinget, 2018).

I åpne kommentarer var det 15 av 23 som på egenhånd presiserte at bedre kompetanse ville øke sannsynligheten for bruk av JIT med utlandet. Selv om oppgaven ikke har gitt rom for å undersøke årsaksforhold, støtter allikevel dette opp om mitt hovedspørsmål om hvorvidt kompetanse om "internasjonalt politisamarbeid" har betydning for valget om bruk av felles etterforskningsgrupper (JITs) med utlandet.

Jeg er av den oppfatning at norsk politi har ønske om å være en lærende organisasjon. Vi må derfor være ydmyke når det gjelder vår kompetanse og stadig se etter områder til forbedring. Vi er nå i år 2019, og kunnskap om etterforskning på tvers av landegrensene er ikke lenger valgfag. Etter min mening bør valg av etterforskning eller avgrensning av sak, gjøres på bakgrunn av kunnskap og strategiske valg, og i mindre grad være personavhengig.

I undersøkelsen min fremstår det som å være **etterforskningslederne som anser behov for kompetanseheving på området for størst**. Dette kan være et viktig funn med tanke på etterforskningslederens rolle i straffesaksbehandlingen. Etterforskningslederen har en innflytelsesrik stilling i form av sakskunnskap og vurdering av de polititaktiske hensyn. Påtaleansvarlig i saken er ofte avhengig av informasjonen fra etterforskningslederen, for å treffe rett beslutning til rett tid. Videre er det slik at mange arbeidsdokumenter som skal til påtaleleddet for beslutning og signering, utarbeides av etterforskningslederen før det sendes videre.

Dersom etterforskningslederen ikke har tilstrekkelig kunnskap, kan det føre til mangelfull etterforskning, begrenset effektivitet og fremdrift. Kunnskap om både innhenting og bruk av informasjon fra utlandet, har ikke nødvendigvis bare betydning for den enkelte sak. I verste fall, kan

feil håndtering fra andre myndigheter, gi konsekvenser for Norge og det eksisterende samarbeidet. Larsson (2006 s 461) beskriver blant annet i sin artikkel om hva som kan ta knekken på et politisamarbeid: "*Det verste som kan skje er at konfidensiell informasjon blir misbrukt, for eksempel ved lekkasje til media. Dette kan skje ved et uhell, mangel på rutiner for håndtering eller med viten og vilje*".

5.1.2 Erfaringslæring

Når jeg ser resultatet av spørreundersøkelsen sammen med rapporten etter Schengen-evalueringen i 2017, og det faktum at fagområdet "internasjonalt politisamarbeid" ikke omhandles i grunnutdanningen på politihøgskolen, kan det synes som at dette er **et område som læres gjennom erfaring**. Til tross for at politiet i Norge og enkelte andre land er å anse som en profesjon gjennom sin høyskoleutdanning, beskriver Diderichsen (2013 68) at politiarbeid, og spesielt etterforskning, ofte er karakterisert som et "håndverkyrke". Dette betyr blant annet at etterforskning av straffesaker læres ved å bedrive etterforskning og saksbehandling selv ("learning by doing").

Å lære gjennom erfaring kan være både positivt og negativ. God erfaringslæring forutsetter som regel at man har en god læremester som blant annet kan veilede ut fra kjennskap til faglige standarder og kvalitetskrav. Det er viktig å ikke ende opp med: "dette er slik vi alltid har gjort det", uten det finnes tilstrekkelig kunnskap til å forklare hvorfor. Videre er det uheldig om dårlige arbeidsmetoder får sette seg som praksis. Som en av respondentene i studien til Busuioc (2016 s 49) uttalte "*What's in it for me? I keep it to the borders of my country. That will make my life easier*".

Politiarbeid som "håndverkyrke" er kanskje større i andre land, basert på manglende høyskoleutdanning i faget. Jeg stiller spørsmål ved om ikke denne oppfatningen av politiarbeid har bidratt til det Lemieux (2018) sier, det vil si at det er manglende felles retningslinjer som danner samarbeidspraksis, strategi og opplæring innen internasjonalt politisamarbeid. Denne mangelen på standarder og normer, skaper misforståelser og falske forventninger blant landene, noe som kan føre til at beslutninger om samarbeid fremstår som mer utfordrende, og blir mer personavhengig og/eller tilfeldig.

5.1.3 Nærhet til kompetanse og lokal kunnskap

Betydningen av at **kompetanse på fagområdet finnes lokalt i distriktet** kan være viktig, er basert på følgende funn fra undersøkelsen: Nesten alle respondentene svarte at kunnskap/kompetanse knyttet "internasjonalt politisamarbeid" har vært savnet eller etterspurt på egen gruppe/avsnitt. Det

fremstår som at lokal kompetanse kan være av stor betydning for gjennomføring av etterforskningskritt i utlandet, og de spurte søker fortrinnsvis informasjon hos person i eget distrikt.

I mitt utvalg har en tredjedel relevant erfaring i form av hospitering eller deltakelse i JIT. Sett opp imot evalueringsrapportene til JIT Network, som trekker frem erfaringslæring som "beste praksis" og det å redusere motviljen for etablering av JIT på grunn av manglende kunnskap, synes det å være viktig at distriktene bidrar til kompetansedeling.

Distriktene gis muligheten til denne hospiteringen, og er den som betaler for dette, både i form av lønn og arbeidstakers fravær i perioden. Det bør derfor være interesse for å vise ansvar for videre forvaltning av kunnskap og erfaring. Å sørge for at distriktets ansatte er kjent med hvorvidt en slik ressurs eventuelt finnes i eget distrikt, og på den måten ivareta en lav terskel for henvendelser, er en rimelig mulighet for et positivt tiltak.

En god kompetansekartlegging som dekker mer enn kartlegging av hvilke etter- og videreutdanningskurs som er gjennomført, bør gjennomføres. Man bør også kartlegge hvem som slik erfaring, hvilke(t) land man har samarbeidet man med, hva slags sakstype det gjaldt og hvordan resultat ble. Er det tilfeldig hvem du kjenner, eller finnes det noen oversikt over dette? På den andre siden bør man være bevisst på at erfaringslæring fra tilfeldige personer i større grad relateres til den enkeltes opplevelse. Har den du søker råd hos god erfaring, mottar du sannsynligvis positiv informasjon. Og motsatt, dersom erfaringen eller resultatet var mindre vellykket.

Politiet har utpekte fagkontakter på flere områder, men per nå, i april 2019, finnes det ikke utpekte fagkontakter i distriktene på internasjonalt politisamarbeid. Fagrådsleder på internasjonalt politisamarbeid har gitt uttrykk for håp om at dette er noe som kan komme på plass i nær fremtid. En slik rolle kan blant annet bidra til veiledning, avklare enkle spørsmål, gjøre avstanden mindre for henvendelser, minske feiloppfatninger, og ikke minst heve kvaliteten. Fagråd for internasjonalt politisamarbeid var et av flere fagråd med oppstart i 2019, med den hensikt å øke kompetansen på området.

En "profesjonell" rolle som er oppdatert på et fagområde, har ikke bare mulighet til økt kunnskap, men har kanskje også en større grad av ferdigheter når det gjelder å se helheten. På denne måten kan man bidra til å redusere påvirkning fra enkeltpersoners erfaringer eller holdninger.

5.1.4 Sted for å få tilgang til kompetanse

Undersøkelsen viser at flere av mine respondenter har hatt behov for å søke informasjon, for å gjennomføre etterforskningskritt i utlandet. Undersøkelsen viser at det **fortrinnsvis søkes informasjon hos person i eget distrikt**, på annenplass kommer Eurojust, så Kripos som nummer tre. At ansatte fortrinnsvis søker informasjon hos person i eget distrikt, er et viktig funn med tanke på utvikling av fagkontakter på området for distriktene som nevnt ovenfor.

Flertallet av de som valgte Eurojust som førstevalg for søk av informasjon er påtalejurister, og mange har selv deltatt i en JIT. Dette *kan* være tilfeldig ut fra utvalget, men det kan også være nærliggende å tro at det er kulturelt betinget. Det vil si at det er naturlig å søke informasjon i "egne rekker", hos enhet med antatt best juridisk kompetanse på fagområdet, eller at de har opparbeidet seg kontakter gjennom egen erfaring. Det var allikevel overraskende at ingen påtalejurister har valgt Kripos som foretrukne sted å hente informasjon, da Kripos er nasjonalt kontaktpunkt for internasjonalt samarbeid.

Til tross for at min undersøkelse ikke var omfattende nok til å gi detaljer eller årsaksforhold, mener jeg det kan gi en indikasjon på områder til forbedring. En lav andel har rangert valget om bruk av KO:DE (kompetansedelingsområdet til politiet) høyt oppe, og min egen erfaring, kan indikere at KO:DE i en del tilfeller ikke er tilstrekkelig tilrettelagt når det gjelder "internasjonalt politisamarbeid". Lovverk og avtaler ligger der, men det mangler noe mer "hands-on" beskrivelser på hvordan ting gjøres.

5.1.5 Betydning av eget kunnskapsnivå og valg av etterforskingsskritt i utlandet

Et annet hovedfunn synes å være at **eget kunnskapsnivå om internasjonalt politisamarbeid, påvirker valg om etterforskingsskritt i utlandet**. Det er i hovedsak respondenter som har erfaring i form av hospitering eller bruk av JIT, som mener dette. En tolkning av resultatene er at betydningen av kunnskapsnivå, sammenfaller med økt bruk av JITs eller vurderingen for å initiere en JIT.

Dette kan bety at valg om hvilke straffesaker som man forfølger mot utland eller hvilke etterforskingsskritt som blir gjort, kan bero på personer (tilfeldigheter) og ikke strategiske valg. Dersom det er slik at den enkeltes kunnskapsnivå påvirker valg om etterforskingsskritt i utlandet, hva forventer man av ansatte som tar disse beslutningene, hvordan sørger man for at denne kompetansen finnes og hvordan ivaretar man den?

I en rapport utarbeidet etter 2015-konferansen til "Pearls in Policing", ble det påpekt at mange av de store prestasjonene i internasjonalt politisamarbeid, har vært et resultat av bilaterale relasjoner, som ofte er avhengig av mellommenneskelige knytninger. De påpekte at politiet må ut av dette, for å unngå avhengighet av individuelle og personlige kontakter (Pearls Secreteriat, 2015).

Dette fremstår som å være noe motstridene til det JITs Network (2018), skriver i sin evalueringsrapport. Her fremstår det som at bilaterale kontakter er positivt, da det ser ut til å spille en betydelig rolle med tanke på å identifisere behovet for sette opp en JIT. Sammenlignet med tidligere år for gjennomføring, var nå JITs bedre kjent blant utøverne, som proaktivt tok kontakt med potensielle partnere for å foreslå bruk av verktøyet i grenseoverskridende saker. Dette kan være et dilemma sett opp imot funn i Larsson (2006 s 463) sin artikkel: *"Det er ikke sjelden politibetjenter forkludrer en etterforskning når de starter opp på egenhånd, ved å ta kontakt med venner i utlandet og får dem engasjert i saken"*.

Det kan synes å være at enkeltpersoners egen kunnskap og mer uformelle forhold, kan ha betydning for om et internasjonalt samarbeid i form av en JIT vurderes. Dersom man legger til grunn at kunnskap og ferdigheter også handler om å vite hvor man skal henvende seg, er det aktuelt å reflektere over hvilken innvirkning det har om man ikke kjenner de rette personene, eller har de rette kontaktene. Denne oppgaven ga ikke rom for å undersøke dette, men temaet burde være aktuelt for videre forskning.

5.1.6 Hinder for etablering av en JIT

Lemieux (2010b s 9) skrev at han personlig mente at det var for byråkratisk å etablere en JIT, og at det var for komplisert å drive dem. Han antok at mangel på forbedringer gjorde at etterforskere foretrakk tradisjonelle metoder eller uformelle avtaler i stedet. Det er nærliggende å tro at dette har vært viktige argumenter som blant annet har ført til "standardiserte" oppsett for etablering av en JIT, og ikke minst for JITs Network i sin start med regelmessige evalueringsrapporter. Denne undersøkelsen har imidlertid ikke identifisert søknadsprosess som et hinder til etablering av en JIT. Derimot viser denne undersøkelsen **kompetanse, ressurser og økonomi som de tre høyest rangerte hindringene.**

En respondent svarte i åpen kommentar:

«Alt handler om økonomi og ressurser. Org.krim feltet er ikke prioritert i distriktet lenger, og det er ikke avsatt midler på budsjett til å jobbe prosjektrettet. Da er det liten hensikt å delta i internasjonale etterforskningsgrupper hvor det ventes at arbeidet blir prioritert».

Ut fra studien til Busuioc (2016) ser jeg i etterkant at "mangel på kontroll", kanskje burde vært med som et alternativ. "Mangel på kontroll" kan bety både økonomi og ressurser, men det kan også bety "mangel på kontroll" når det kommer til deling av informasjon. En av hennes respondenter sa følgende *"it's my data, afraid that the data would be corrupted for instance, in the case of an undercover operation or that someone else would investigate on his case and the case will be burnt"* (Busuioc 2016 s 48).

Utover "tidligere erfaring med en JIT" som en suksessfaktor, beskriver JITs Network ytterligere punkter for å lykkes. Det handler blant annet om å ha et felles arbeidsspråk, utvikle en sjekklister, og inkludere liaison-offiserer. Språk har i min undersøkelse ikke blitt identifisert som et hinder til etablering av en JIT, men ut fra egen erfaring kan det tenkes at språkproblemer er en større utfordring i andre land, hvor engelsk ikke har samme utstrekning. Engelsk har de siste 20 årene fått større fokus i norsk grunnskole, i tillegg blir det benyttet engelsk faglitteratur på universitet og høyskole. Dessuten påvirkes folk mye av engelsk gjennom media osv. Nesten alle i denne undersøkelsen (25 av 26) har svart at de jobber på et avsnitt hvor det beherskes engelsk meget godt.

Når det gjelder hindringer til etablering av en JIT, er det viktig å merke seg at også andre faktorer kan spille inn. Blant annet må medlemmene definere et felles mål, noe som kan være en utfordring om man er på forskjellige stadium i saken med tanke på informasjonsdeling og forskjell i regelverk, spesielt hvis et land er i skjult fase og et i åpen fase av etterforskningen. Ikke alle land har mulighet til å klausulere (tilbakeholde) dokumenter for de siktede etter pågripelse.

Arbeidet med oppgaven har i etterkant også ført med seg refleksjoner knyttet til hvorvidt politikulturen kan knyttes til hindringer for etablering av en JIT. Politikulturen kan variere fra land til land, og hvordan vi vurderer kriminalitet og kriminalitetsbekjempelse kan være påvirket av dette. Hva et land anser som den største utfordringen eller har som prioriterte områder, kan variere fra land til land, og på den måten innvirke på beslutninger om internasjonalt samarbeid.

Som evalueringsrapporten til JIT Network påpekte, var forskjellige operasjonelle prioriteringer en utfordring ved etablering av en JIT. En straffesak med 20 kg amfetamin deler ikke samme oppfatning av hva gjelder "størrelse" i Norge og Nederland. Larsson (2006 s 463) skriver at

kulturelle forskjeller og forståelsen av hva som er "alvorlig kriminalitet" er utfordringer ved samarbeid mellom nasjoner. For å motvirke dette fremhever han bruk av nettverk og en gjensidig forståelse av perspektivene på kriminalitetsbildet sentrale elementer til et vellykket samarbeid.

Flere av respondentene i denne undersøkelsen påpekte at internasjonalt politisamarbeid kan være krevende både når det gjelder tid og ressurser. Å heve kompetansen vedrørende internasjonalt samarbeid i straffesaker, innebærer også å bidra til å redusere feiloppfatninger om at etterforskning i utlandet alltid er dyrt og tidkrevende. Andre faktorer, som beskrives som fordeler av respondentene, kan også utgjøre en besparelse på økonomien. Eksempler som å legge til rette for et mer effektivt samarbeid, at det er mindre tidkrevende å utveksle informasjon og få gjennomført etterforskningskritt i utlandet er blant disse faktorene.

En samtale jeg hadde med i april 2019 fagrådsleder for internasjonalt politisamarbeid, Kine Karsrud, ansatt på Seksjon for Interpol og Europol hos Kripos (SIE), støtter også hypotesen om det er mangel på kompetanse på fagfeltet internasjonalt politisamarbeidet. Hennes erfaring sier at politifolk i distriktene generelt er av den oppfatning at etterforskning i utlandet tar lang tid og koster mye penger. SIE opplever at distriktene kan benytte enorme summer på en etterforskning, men vegre seg for å etterlyse personer internasjonalt. Karsrud har flere ganger opplevd at folk har gruet seg en uke før de tar kontakt for å rådføre seg om internasjonal etterlysning. Dette er spesielt interessant fordi det samsvarer med erfaringen jeg gjorde meg halvannet til to år tidligere, jf. samtalen jeg hadde med juristen på gangen, nevnt tidligere i oppgaven.

Utdanning tilknyttet politisamarbeid er et område Lemieux (2010b s 13) har beskrevet som lite undersøkt av forskere. Det har i den senere tiden blitt etablert flere programmer, nettopp for å møte denne mangelen på "praktisk kunnskap" når det gjelder etterforskningsprosedyrer og trender innen internasjonal kriminalitet. CEPOL (The European College of Police) ble etablert i 2005, og har vært en aktiv bidragsyter for å heve kompetansen til politiansatte når det gjelder internasjonalt politisamarbeid. CEPOL tilbyr blant annet nettopplæring på 180 min knyttet til JIT. Formålet med opplæringen er å øke bevissthet og forståelse på hvordan et JIT kan bidra til etterforskningen, og hvordan den settes opp og drives

Norge har årlig hospitanter hos den norske desken både på Eurojust og hos Europol, med formålet å heve kompetansen til ansatte i norsk politi. Politihøgskolen tilbyr utveksling med andre politiskoler, men har per i dag ikke noen opplæring knyttet til etterforskning av straffesaker med internasjonalt tilsnitt utover et introduksjonskapittel i "etterforskningslære" i løpet av grunnutdanningen. Det er nå

imidlertid økt fokus på dette ved Politihøgskolen, og SIE har nylig oversendt informasjon om hva generalisten bør kunne om dette fagområdet. "Internasjonalt politisamarbeid" er nylig godkjent som et fagområde, slik at kompetanseutvikling kan finne sted i form av planmessig tjeneste. Planmessig tjeneste er en 6 måneders hospitering med en avtalt opplæringsplan.

Det fremstår som at norsk politi har fokus på læring og utvikling av kompetansen knyttet til internasjonalt politisamarbeid for fremtiden. Det fremstår likevel å være av betydning hvordan denne kompetansen forvaltes og bringes videre. Det er viktig å ta med seg at teori og tilegnet kunnskap må forvaltes i praksis, slik at man opparbeider seg både ferdigheter og evner til å kunne gjennomføre i praksis. For å komme dit kan det være viktig å tilstrebe samarbeid også i mindre omfattende saker, hvor et uformelt mål om samarbeidet også bør være et mål i seg selv.

5.2 Måltall

Hovedspørsmål 2: *I hvilken grad kan måltall påvirke viljen og/eller evnen til bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet?*

Funn i undersøkelsen syntes å vise at flere ansatte i norsk politi har en positiv innstilling til tanken om at bekjempelse av organisert kriminalitet er et felles ansvar uavhengig av landegrensene. Jeg har gjennom egen erfaring opplevd at det er et overordnet ønske om samarbeid, men at "store ord" kommer i skyggen fra andre faktorer som ressurser og økonomi.

Som nevnt over innebærer inngåelse av en avtale om JIT en forpliktelse. For et distrikt vil det kanskje bety at man til dels binder opp spesialfunksjoner og at en del av tilgjengelig mannskap blir fraværende fra porteføljebehandling over en lengre periode. Dette kan oppfattes som tap av kontroll, både når det gjelder økonomi og ressurs. Det kan bli vanskeligere å gjøre endring på tilskjæring av sak, og det blir mer utfordrende å endre ressurs situasjonen tildelt saken. Ut fra krav og målingsverktøy vil det kanskje bety at kostnaden blir større enn gevinsten.

I følge samtale med fagrådleder på "internasjonalt politisamarbeid" Karsrud, gjøres det masse innen internasjonalt politisamarbeid, uten at det finnes gode tall på det. Selv om flertallet i denne undersøkelsen mente at mangel måltall ikke påvirket deres beslutninger om å etterforske mot utlandet, fremsto svaret som noe annet når det gjaldt måltall på bruken av JITs.

Over halvparten av respondentene var av den oppfatning at **måltall ville bidratt til å vurdere bruken av JIT i større grad** i etterforskning rettet mot utlandet. Dette funnet samsvarer med det

Busuioc (2016 s 54) sa, at en alternativ tilnærming for å fremme politisamarbeid kan være å innarbeide internasjonale samarbeidsresultater til vurderingsprosessene på det nasjonale nivå. En respondent svarte følgende i åpen kommentar:

«Politidistrikt som tar ansvar i utlandet bør i større grad belønnes/anerkjennes i POD (Politidirektoratet). Gjerne med måltall.»

På bakgrunn av Reglement for økonomistyring § 4 pkt. a og b, understreker Politidirektoratet alle enheters ansvar for å nå fastsatte mål og resultatkrav innenfor rammen av disponible midler (Politidirektoratet 2019 s 4). Ved nedbemanning, færre ressurser, trangere økonomi og strenge prioriteringer, blir som regel kortsiktig resultater viktigere enn de langsiktig. Dersom det ikke finnes måltall, blir det gjerne det daglige som prioriteres.

En annens respondentenes svar i åpen kommentar:

«Økt fokus fra overordnede myndigheter, både politisk og fagledelse, om økt resultatoppnåelse. Kompetanse i distriktene må heves og være et økt fokus på grensekryssende/organisert kriminalitet. I tillegg må distriktene ha tilstrekkelige ressurser til å prioritere denne måten å jobbe på.»

Internasjonalt samarbeid er for de aller fleste av oss i politiet, ikke hverdagslig arbeid. Det kreves litt ekstra grubling og tenking, og det er lett å lene seg tilbake og gjøre det man blir målt på. I følge Politiets disponeringsskriv for 2019 kommer det klart frem; straffesaksrestansene skal reduseres og drift må prioriteres før utvikling (Politidirektoratet, 2019). Det blir derfor svært viktig for politiet å være bevisst på hvordan eller i hvilken grad måltall påvirker atferd. For lite kompetanse sammen med mangel på måltall kan styre en virksomhet i feil retning.

Rapporten fra konferansen til «Pearls in Policing» i 2016, viser en alternativ måte å tenke på. En av deltakerne var overbevist om at politiets ledere må endre sitt syn på budsjettkutt, og ikke fremheve det som problem, men i stedet se muligheter, spesielt når det gjelder å bygge sak for samarbeid. Internasjonalt samarbeid bør ikke kun sees i lys av effektiv kriminalitetsbekjempelse, men også som en mulighet til bedre effektivitet og kostnadsbesparelse for landet. Argumentet var at det for mange land nettopp er slik at kostnadsbesparelser taler høyere enn høye mål (Pearls Secreteriat, 2016). Ut fra egen erfaring syntes utfordringen med dette å være å gå fra teori til praksis. Skal dette være aktuelt å forholde seg til, må eksempler på hvordan slike besparelser kan finne sted, nå frem til rett ledernivå.

Kapittel 6: Avsluttende tanker

Denne oppgaven har sett på hvorvidt kompetanse knyttet til internasjonalt politisamarbeid, eller fravær av måltall, kan sees i sammenheng med, eller påvirker valget om bruk av JITs.

Selv om resultatet i min undersøkelse ikke kan sies å være representativt for hele bredden av politi-Norge, bør funnene kunne belyse viktige momenter for dem som har skoen på. Forhåpentligvis kan den nye innsikten resultere i bevisstgjøring og refleksjon. Studien vil også kunne være et bidrag til å sette fokus på internasjonalt politisamarbeid, og et innspill i debatten om hvorvidt det er behov for kompetanseheving på området.

Mine funn basert på denne undersøkelsen viser altså at:

- Det er stort kompetansebehov på området internasjonalt politisamarbeid
- Det er etterforskningslederne som i størst grad etterspør dette behovet
- Internasjonalt politisamarbeid ser ut til å læres gjennom erfaring
- Nærhet til kompetanse (lokal kunnskap) kan være viktig for gjennomføring av etterforskningskritt i utlandet og vurdering i bruk av JIT
- Egen kompetanse om internasjonalt politisamarbeid har betydning for valg av etterforskningskritt i utlandet
- Hinder for etablering av JIT kan være kompetanse, ressurser og økonomi
- Bruk av relevante måltall kan bidra til å øke bruken av JITs

Grenseoverskridende kriminalitet har blitt en økende utfordring for de fleste land. Ved å fordele kriminelle handlinger over flere land, og på den måten utnytte juridiske forskjeller eller unngå straffeforfølgelse, kan det gi politiet ekstra utfordringer. Det å ikke kunne se saker som en del av en internasjonal operasjon er et problem i bekjempelsen av den organiserte kriminaliteten. Dette krever både vilje og evne fra de enkelte land. Dersom ingen vil ta ansvar, bidrar vi til å gjøre det lettere for kriminelle.

Jeg stiller spørsmål ved om det er en utfordring at norsk politi i for liten grad søker internasjonalt samarbeid gjennom JIT's. Gjennom erfaring fremstår det som om vi løser det meste vi kan nasjonalt, gjerne med fokus på å avgrense saker grunnet ressursuttaket, og på den måten i svært liten grad tar internasjonalt ansvar for å bekjempe kriminalitet. Innen bistand er Norge i verdenstoppen, men å stoppe internasjonal kriminalitet overlater vi mer enn gjerne til andre.

Savona og Williams (2012) skriver i sin bok at det er en lang vei fra å gjenkjenne et problem til å håndtere det. Det finnes ingen raske løsninger eller lette valg i kampen mot transnasjonal organisert kriminalitet. Suksess handler ikke om utryddelse av fenomenet, og kanskje det beste man kan oppnå er en reduksjon eller begrensning. De antyder også at for å kunne oppnå dette, er det ikke bare krav til at regjeringer anerkjenner den store utfordringen skapt av transnasjonale kriminelle organisasjoner, men også tildeler ressurser i samsvar med utfordringen.

Suksesshistorier vil alltid være til inspirasjon, For å bedre internasjonalt samarbeid støtter jeg meg til arbeidsgruppen fra konferansen til "Pearls in Policing", sin rapport fra 2016, hvor de skriver at det er få ting som virker bedre enn operasjonell suksess. Å løse saker i fellesskap vil bygge tillitt og gi økt appetitt til å engasjere seg i etterforskning av saker hvor det kreves grenseoverskridende samarbeid.

Jeg ser imidlertid utfordringer med det norske "to-sporede system" når det kommer til prioriteringer og valg. Riksadvokaten gir gjennom rundskriv mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen. Dette rundskrivet sier noe om hvilke saker som skal gis forrang ved knapphet på ressurser, og inneholder blant annet politiske styringssignaler. Riksadvokaten (2019 s 7) beskriver i sitt rundskriv seks prioriterte sakstyper for 2019, hvor "alvorlig internasjonal og organisert kriminalitet" er et av områdene.

Dersom man legger til grunn at det er et stort behov for kompetansehevende tiltak knyttet til internasjonalt politisamarbeid, fremstår dette som et dilemma sett opp mot Politidirektørens klare talen om prioriteringer for 2019 hvor drift må prioriteres foran utvikling. Dette vil blant annet innebære begrensning i kompetansehevende tiltak.

Min studie tyder på at kunnskap og kompetanseheving kan være viktige tiltak, dersom politiet ønsker å øke sin deltakelse i internasjonale etterforskningsgrupper. Studien lar det stå åpent hva som er årsaken til at Norge tilsynelatende ikke i større grad prioriterer å øke kompetansen og tilføre flere ressurser, med tanke på å fremme økt bruk av JITs. Dette håper jeg kan være tema for videre forskning.

Antall ord: 22 434

Litteraturliste

- Andreas, P. & Nadelmann, E. (2006). *Policing the Globe: Criminalization and Crime Control in International Relations*. New York, USA: Oxford University Press Inc.
- Block, L. (2008). Combating organized crime in Europe: Practicalities of police cooperation *Policing* 2(1), 74-81.
- Block, L. (2010). Eu Joint Investigation Teams: Political Ambitions and Police Practices. I S. Hufnagel, S. Bronit & C. Harfield (Red.), *Cross-Border Law Enforcement Regional Law Enforcement Cooperation - European, Australian and Asia-Pacific Perspectives*. London: Routledge.
- Block, L. (2011). *From politics to policing : the rationality gap in the EU council policy-making*. The Hague: Eleven.
- Bruce, I. (2015). Praktisk politi- og påtalesamarbeid i Europa. *Tidsskrift for strafferett*, 15(04), 447-468
Hentet fra http://www.idunn.no/tidsskrift_for_strafferett/2015/04/praktisk_politi-_og_paatalesamarbeid_i_europa
- Busuioac, E. M. (2016). Friend or Foe Inter-agency cooperation, Organizational reputation, and turf. *Public Administration*, 94(1), 40-56. <https://doi.org/doi:10.1111/padm.12160>
- Commision. (2001). Tale av Antonio Vitorino (Commissioner for Justice and Home Affairs). *Strategies of the EU and the US in combating transnational organised crime*
- De Busser, E. (2006). Judicial cooperation in criminal matters: Mutual legal assistance. I C. Rijken & G. Vermeulen (Red.), *Joint investigation teams in the European Union: From theory to practice*. The Hague: Asser Press.
- Deflem, M. (2002). *Policing world society : historical foundations of international police cooperation*. Oxford: Oxford University Press.
- Diderichsen, A. (2013). Vidensideal: Erkendelsesteori, politik og professionalisering. I C. Hald & K. V. Rønn (Red.), *Om at opdage : metodiske refleksjoner over politiets undersøgelsespraksis*. Fredriksberg C: Samfunnslitteratur.
- Eurojust. (2018). *Eurojust Annual Report 2017*. Hentet fra http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202017/AR2017_EN.pdf
- Eurojust. (2019a). Hentet 01.04.19 fra <http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/JITs/Pages/historical-background.aspx>
- Eurojust. (2019b). Hentet fra <http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/mission-tasks.aspx>
- Eurojust. (2019c). *Eurojust Annual Report 2018*. Hentet fra http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202018/AR2018_EN.pdf
- Eurojust. (2019d). Terms and conditions applicable to Eurojust's financial support to JITs activities. Hentet fra http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsfundingterms/Terms%20and%20conditions%20of%20financial%20support%20to%20JITs%202019,%20valid%20from%20Call%201-2019/2019_JITs-Funding-Terms-Conditions_EN.pdf
- Gerspacher, N. (2008). The history of international police cooperation: a 150-year evolution in trends and approaches. *Global Crime*, 9(1-2), 169-184. <https://doi.org/10.1080/17440570701862892>
- Grunnloven. (2014). *Kongeriket Norges Grunnlov LOV-1814-05-17*. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1814-05-17-nn>
- Heivoll, G. (2018). *Lovens lange arm? : en studie av politibetjentes rolle som rettshåndhevere*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Jesenicnik, J. R., Alenka Sagmeister. (2014). Handbook on Joint Investigation Teams. Hentet fra <https://wb-iisg.com/wp-content/uploads/bp-attachments/4808/Joint-investigation-teams.pdf>
- JITs Secreteriat. (2018). *Second JIT Evaluation Report*. Hentet fra [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Second%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(February%202018\)/2018-02_2nd-Report-JIT-Evaluation_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Second%20JIT%20Evaluation%20Report%20(February%202018)/2018-02_2nd-Report-JIT-Evaluation_EN.pdf)

- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg. utg.). Oslo: Abstrakt.
- Justis- og politidepartementet. (1999). *St.mld. nr. 18 Om Norges deltakelse i internasjonalt politisamarbeid*.
- Justis og beredskapsdepartementet. (2012). *Prop. 97 LS (2011-2012)*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-97-ls-20112012/id679495/sec1>
- Lai, L. (2013). *Strategisk kompetanseledelse* (3. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Larsson, P. (2006). International police-cooperation: a Norwegian perspective", *Journal of Financial Crime*, Vol. 13 Issue : 4, pp. 456-466. Hentet fra <https://doi.org/10.1108/13590790610707573>
- Lemieux, F. (2010a). *International police cooperation : emerging issues, theory and practice*. Cullompton: Willan.
- Lemieux, F. (2010b). The nature and structure of international police cooperation: an introduction. I(s. 1-22).
- Lemieux, F. (2018). Police Cooperation Across Jurisdictions. I H. N. Pontell (Red.), *Oxford Research Encyclopedia - Criminology and Criminal Justice*. Oxford University Press
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry* SAGE Publications.
- Loader, I. (2002). Policing, securitization and democratization in Europe. *Criminal Justice*, 2(2), 125-153. <https://doi.org/10.1177/17488958020020020201>
- Lovdata. (2019). Europalov, om Schengen samarbeidet. Hentet fra <https://www.europalov.no/laermer/schengen>
- Nilssen, M. S. & Myhrvold-Hanssen, M. (2014). *"Mannen i midten" : de nordiske liaisonoffiserenes rolle i internasjonalt politisamarbeid* (Master). Politihøgskolen
- NOU 2012:2. (2012). *Utenfor og innenfor, Norges avtaler med EU*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/5d3982d042a2472eb1b20639cd8b2341/no/pdfs/nou201220120002000dddpdfs.pdf>
- Pearls Secreteriat. (2015). *Innovation through Partnership*. Hentet fra <https://www.pearlsinpolicing.com/wp-content/uploads/2014/07/Pearlsreport-2015-definitief.pdf>
- Pearls Secreteriat. (2016). *Uniting Global Law Enforcement*. Hentet fra <https://www.pearlsinpolicing.com/wp-content/uploads/2016/03/Conference-report-2016.pdf>
- Politidirektoratet. (2019). *Disponeringsskriv 2019*. Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/disponeringsskriv-2019.pdf>
- Regjeringen. (2019, 13.08.18). Schengen- og justissamarbeid. Hentet 2019 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/europapolitikk/tema-norge-eu/schengen-justis-samarbeid/id684929/>
- Riksadvokaten. (2019). *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2019 – Politiet og Statsadvokatene* (Rundskriv nr. 1/2019). Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/riksadvokatens-mal-og-prioriteringer-for-2019/>
- Ruud, M. (2017). *Straffesaker i utlandet : bistand og samarbeid*. Oslo: Universitetsforl.
- Savona, E. & Williams, P. (2012). *The United Nations and Transnational Organized Crime* Routledge; 1 edition.
- Senter for statlig økonomistyring. (2010). *Veileder: Resultatmåling. Mål- og resultatstyring i staten* Hentet fra <https://dfo.no/filer/Fagomr%C3%A5der/MRS/Mal-og-resultatstyring-i-staten.pdf>
- Sheehan, K. B. (2001). E-mail Survey Response Rates: A Review. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 6(2), 0-0. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2001.tb00117.x>
- Stortinget. (2018). *EU/EØS-nytt- Schengen evalueringen av Norge - anbefalinger*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/EU-EOS-informasjon/EU-EOS-nytt/2018/eueos-nytt---25.-september-2018/#schengenevaluering>
- Suominen, A. (2015). EU-strafferett og Norge - hvor står vi i dag? *Tidsskrift for strafferett*, (04), 375-395.
- Tjora, A. H. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Ugelvik, S. (2018). *Police Cooperation and Sovereignty in the EU - Norway's Lessons for Europe* Taylor and Francis Ltd.

Vedlegg

Vedlegg I – Mail utsendt til respondenter med link til spørreundersøkelsen

Vedlegg II – Spørreundersøkelsen

Vedlegg III – Personvernombudet NSD – Forenklet vurdering

Vedlegg IV – Politidirektoratet – Dispensasjon fra Taushetsplikt

Vedlegg I

Informasjon og link til spørreundersøkelsen

Hei

Jeg gjennomfører for tiden min master på Politihøgskolen og gjør nå en undersøkelse på hvorvidt kompetanse innen fagområdet "internasjonalt politisamarbeid" påvirker bruken av felles etterforskningsgrupper med utlandet. Er det faktorer som kan identifiseres og er det noe norsk politi kan gjøre noe med?

Du som har fått denne linken er strategisk utvalgt fordi du jobber innen feltet bekjempelse av organisert kriminalitet. Alle opplysninger behandles konfidensielt, og undersøkelsen anonymiseres for mitt videre bruk.

Anslått tid til gjennomføring er 8-10 minutter. Din erfaring kan være viktig for norsk politi, så jeg håper du kan ta deg tid til å besvare undersøkelsen så snart som mulig, og innen 5. september.

Link til spørreundersøkelsen:

<%MorpheusMailLink%>

(Ved problemer; klipp ut lenken og lim inn i nettleser)

Deltakelse i undersøkelsen er frivillig. Fullført besvarelse av spørreskjema blir ansett som aktivt samtykke til deltakelse.

Spørreundersøkelsen er vurdert og godkjent av Politidirektoratet og Norsk senter for forskningsdatas (NSD) personvernombud. Innsamling og oppbevaring av opplysninger blir gjennomført i henhold til personopplysningsloven. Behandlingsansvarlig institusjon er Politihøgskolen.

Spørsmål til undersøkelsen kan rettes til Stine Strømnes ved mail stine.stromnes@politiet.no eller på tlf 99598983

Vedlegg II

Oppgaven søker å avdekke kunnskap, holdninger og erfaring knyttet til internasjonalt politisamarbeid og hvorvidt dette påvirker valget om bruk av felles etterforskningsgrupper med utlandet (JIT - Joint Investigation Team).

Innledningsvis vil jeg kort vite hvor du jobber, hva din stilling er, hvor lenge du har vært i en stillingen (eller tilsvarende stilling). Deretter ønsker jeg at du vurderer egen kompetanse og din gruppes kompetanse på fagområdet.

1: Hvilket distrikt jobber du for?

- Agder
- Finnmark
- Innlandet
- Møre og Romsdal
- Nordland
- Oslo
- Sør-Vest
- Sør-Øst
- Troms
- Trøndelag
- Vest
- Øst
- Kripos

2: Hvilken funksjon har du?

- Påtalejurist
- Politileder
- Etterforskningsleder

3: Er du kvinne eller mann?

- Kvinne
- Mann

4: Hvor lenge har du vært i stillingen? (eller tilsvarende stilling)

- < 1 år
- 1-5 år
- 6 - 10 år
- 11 - 15 år
- > 15 år

5: Har du eller noen ansatte på din gruppe deltatt i eller hospitert ved Europol/Eurojust, eller andre avdelinger for internasjonalt politisamarbeid?

- Jeg har
- Noen på min gruppe har
- Ingen
- Vet ikke

Kompetanse omfatter de ansattes kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger, og det er summen av disse som reflekterer hvor kompetent bemanningen er (Lai, 1997).

Jeg ønsker nå at du skal foreta en vurdering av din egen kompetanse når det gjelder internasjonalt politisamarbeid, og deretter gjøre det samme av din gruppes/avsnittets kompetanse.

Alle svar ønskes knyttet til periode på siste 5 år.

6: Er du kjent med hva en JIT (dvs, Joint Investigation Team) er?

- Ja, jeg har god kjennskap
- Ja, jeg har noe kjennskap
- Nei, jeg har liten eller ingen kjennskap

7: Hvilken erfaring har du med bruk av JIT?

- Har deltatt selv
- Min gruppe har deltatt, men jeg har ikke vært aktiv part selv
- Har forsøkt, men ikke blitt gjennomført
- Har ingen erfaring

8: Hvilken erfaring har du med andre former for internasjonalt politisamarbeid?

- Rettsanmodninger
- Nordisk politisamarbeid
- Liason
- Bistandsanmodninger
- Annet _____

9: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Jeg kjenner godt til de forskjellige former for samarbeid som finnes med utlandet.

- Helt enig
- Delvis enig
- Verken eller
- Delvis uenig
- Helt uenig

10: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Min kunnskap om

internasjonalt politisamarbeid, påvirker valg om etterforskningskritt i utlandet.

- Helt enig
- Delvis enig
- Verken eller
- Delvis uenig
- Helt uenig

11: Etter din oppfatning, er det et behov for kompetanseheving innen internasjonalt politisamarbeid?

- Ja, i stor grad
- Ja, i noen grad
- Nei
- Vet ikke

12: Ranger fra 1 til 4 i prioritert rekkefølge ved å flytte på påstandene. Hvordan mener du politiet bør samarbeide med utenlandsk politi i saker med kjent mistenkt i utlandet?

1. Norsk politi har et felles ansvar for bekjempelse av grenseoverskridende kriminalitet
2. Norsk politi har et ansvar for å informere land om deres borgere, der etterforskning har avdekket informasjon om disse
3. Norsk politi har et ansvar for å etterspørre informasjon fra andre land
4. Norsk politi har et ansvar for å bistå andre land i deres etterforskninger

13: I min gruppe er vi opptatt av/har rutiner for å etterforske/informere /etterspørre informasjon fra andre land i saker hvor det har vært tilknytning til utlandet.

- Ja, i stor grad
- Ja, i noen grad
- Nei
- Vet ikke

14: Tenk på din gruppe/avsnitt siste 5 år. Hvor mange saker per år vil du anslå har en tilknytning til utlandet, i form av et kjent objekt/person?

- Ingen
- 1-5 saker per år
- 6-10 saker per år
- Over 10 saker per år
- Vet ikke

15: Tenk på din gruppe/avsnitt siste 5 år. I hvor mange av sakene vil du anslå at det aktivt blir etterforsket mot et objekt/person i utlandet?

- Ingen
- 1-5 saker per år

- 6-10 saker per år
- Over 10 saker per år
- Vet ikke

16: Hva av følgende sammensetning er mest beskrivende for sammensetning av tjenesteansenitet på din gruppe/avsnitt?

- Gruppe/avsnitt består av flest etterforskere pb 1
- Gruppe/avsnitt består av flest etterforskere pb 2
- Gruppe/avsnitt består av flest etterforskere pb 3
- Gruppe/avsnitt består av flest etterforskere pob/pfb

17: Hvilke språk - utover de skandinaviske - vil du anslå at din gruppe/avsnitt behersker meget godt?

18: Hvordan er sammensetningen av din gruppe/avsnitt når det gjelder kulturbakgrunn?

- På min gruppe/avsnitt jobber kun etnisk norske
- På min gruppe/avsnitt jobber personer med annen europeisk bakgrunn
- På min gruppe/avsnitt jobber personer med ikke vestlig bakgrunn
- På min gruppe/avsnitt jobber også personer uten politifaglig bakgrunn

19: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Gruppens/avsnittets kunnskap om internasjonalt politisamarbeid påvirker valg om etterforskningskritt i utlandet.

- Helt enig
- Delvis enig
- Verken eller
- Delvis uenig
- Helt uenig

20: Har din gruppe/avsnitt hatt behov for å søke informasjon for å gjennomføre etterforskningskritt i utlandet?

- Ja, hatt behov, og gjort noe
- Ja, hatt behov, men ikke gjort noe
- Nei
- Vet ikke

21: Hvis "ja, gjort noe", på forrige spørsmål. I rangert rekkefølge ved å flytte

på påstandene, hvor hentet gruppen/avsnittet informasjon for å få gjennomført etterforskningskrittene?

1. Hos person med kunnskap i eget distrikt
2. Bruk av KODE
3. Kripos
4. Europol
5. Eurojust
6. Interpol
7. Annet

22: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Lokal kompetanse (nærhet til kunnskap) er avgjørende for gjennomføring av etterforskningskritt i utlandet.

- Helt enig
- Delvis enig
- Verken eller
- Delvis uenig
- Helt uenig

23: Har kunnskap/kompetanse tilknyttet internasjonalt politisamarbeid vært savnet eller etterspurt på din gruppe/avsnitt?

- Ja, stor grad
- Ja, i noen grad
- Nei
- Vet ikke

24: Har din gruppe/avsnitt proaktivt tatt kontakt med potensielle partnere for å vurdere en JIT?

- Ja, og det ble etablert en JIT
- Ja, men det ble ikke etablert en JIT
- Nei
- Vet ikke

25: Opplever du at en JIT kan være en samarbeidsform som fungerer godt i praksis?

- Ja, i stor grad
- Ja, i noen grad
- Nei
- Vet ikke

26: Ut fra svar på forrige spørsmål. Beskriv hvorfor/hvorfor ikke du opplever det som en god samarbeidsform.

27: I rangert rekkefølge, angi de 5 viktigste faktorer du mener kan være til hinder for forsøk på etablering av en JIT, ved å flytte på faktorene.

1. Ressurser
2. Økonomi
3. Tid
4. Søknadsprosess
5. Språk
6. Kompetanse
7. Juridiske grunner
8. Etterforskningsmessige grunner
9. Ser ingen nytteverdi
10. Annet

28: Det finnes ingen politiske føringer eller måltall på hvor mange saker Norge skal jobbe med, mot utlandet. Etter din oppfatning, har du inntrykk av at ledelsen i ditt distrikt har forventninger til at det blir gjort?

- Ja, i stor grad
- Ja, i noen grad
- Nei
- Vet ikke

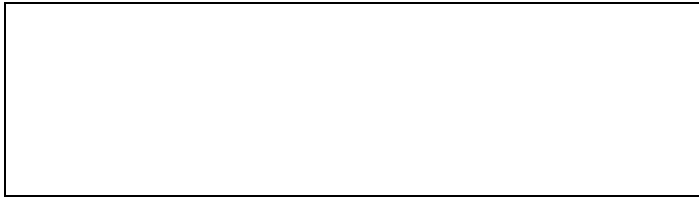
29: Tror du mangel på måltall relatert til internasjonalt politisamarbeid påvirker dine beslutninger, når du skal avgjøre om du skal etterforske utover Norges grenser?

- Ja, i stor grad
- Ja, i noen grad
- Nei
- Vet ikke

30: Ville måltall bidratt til å vurdere bruken av JIT i større grad i etterforskning mot utlandet?

- Ja, i stor grad
- Ja, i noen grad
- Nei
- Vet ikke

31: Etter din mening, hva kan politiet gjøre for å øke sin deltakelse i internasjonale etterforskningsgrupper?

Takk for din deltakelse!

Nina Jon
Postboks 5027 Majorstua
0301 OSLO

Vår dato: 23.04.2018

Vår ref: 60327 / 3 / LT

Deres dato:

Deres ref:

Forenklet vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 13.04.2018.

Meldingen gjelder prosjektet:

60327	<i>Har kunnskap om og kompetanse på fagområdet «internasjonalt politiarbeid» betydning for hvorvidt politiet bruker felles etterforskningsgrupper med utlandet?</i>
Behandlingsansvarlig	Politihøgskolen, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Nina Jon
Student	Stine Strømnes

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet med vedlegg, vurderer vi at prosjektet er omfattet av personopplysningsloven § 31. Personopplysningene som blir samlet inn er ikke sensitive, prosjektet er samtykkebasert og har lav personvernulempe. Prosjektet har derfor fått en forenklet vurdering. Du kan gå i gang med prosjektet. Du har selvstendig ansvar for å følge vilkårene under og sette deg inn i veiledningen i dette brevet.

Vilkår for vår vurdering

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet
- krav til informert samtykke
- at du ikke innhenter [sensitive opplysninger](#)
- veiledning i dette brevet
- Politihøgskolen sine retningslinjer for datasikkerhet

Veiledning

Krav til informert samtykke

Utvalget skal få skriftlig og/eller muntlig informasjon om prosjektet og samtykke til deltakelse.

Informasjon må minst omfatte:

- at Politihøgskolen er behandlingsansvarlig institusjon for prosjektet
- daglig ansvarlig (eventuelt student og veileder) sine kontaktopplysninger
- prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

- hvilke opplysninger som skal innhentes og hvordan opplysningene innhentes
- når prosjektet skal avsluttes og når personopplysningene skal anonymiseres/slettes

På nettsidene våre finner du mer informasjon og en veiledende mal for [informasjonsskriv](#).

Forskningsetiske retningslinjer

Sett deg inn i [forskningsetiske retningslinjer](#).

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 01.12.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Gjelder dette ditt prosjekt?

Dersom du skal bruke databehandler

Dersom du skal bruke databehandler (ekstern transkriberingsassistent/spørreskjemaleverandør) må du inngå en databehandleravtale med vedkommende. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se [Datatilsynets veileder](#).

Hvis utvalget har taushetsplikt

Vi minner om at noen grupper (f.eks. opplærings- og helsepersonell/forvaltningsansatte) har [taushetsplikt](#). De kan derfor ikke gi deg identifiserende opplysninger om andre, med mindre de får samtykke fra den det gjelder.

Dersom du forsker på egen arbeidsplass

Vi minner om at når du [forsker på egen arbeidsplass](#) må du være bevisst din dobbeltrolle som både forsker og ansatt. Ved rekruttering er det spesielt viktig at forespørsel rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltakelse ivaretas.

Se våre nettsider eller ta kontakt med oss dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Lis Tenold

Kontaktperson: Lis Tenold tlf: 55 58 33 77 / lis.tenold@nsd.no

Stine Marie Strømnes
stine.stromnes@politiet.no

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:

Vår referanse:
201802497-3 501

Sted, Dato
Oslo, 08.06.2018

DISPENSASJON FRA TAUSHETSPLIKT MASTERAVHANDLING VED POLITIHØGSKOLEN

Politidirektoratet viser til søknad av 13.04.2018 samt etterfølgende presiseringer av søknaden. Søknaden har vært behandlet av Politifagavdelingen (ved Juridisk forvaltningsseksjon, Internasjonal seksjon og seksjon for straffesak) i Politidirektoratet.

Det vises til at søker Stine Marie Strømnes er politibetjent ved Øst politidistrikt. Strømnes er videre student ved Politihøgskolens studie "erfæringsbasert mster i etterforskning" og søker i denne forbindelse om tillatelse til å foreta en spørreundersøkelse om internasjonalt politisamarbeid og Norges bruk av JITs. Veileder er Synnøve Ugelvik, førsteamanuensis ved UiO.

Masteravhandlingens formål er å undersøke hvorvidt mangel på kompetanse innen internasjonalt politisamarbeid påvirker bruken av felles etterforskningsteam med utlandet. Den vil ikke ta for seg taushetsbelagte opplysninger om 3. person.

Fra søknaden hitsettes videre om formålet:

"Norge har i følge tall fra Eurojust kun deltatt i 10 felles etterforskningsgrupper med utlandet (Joint Investigation Team – JIT) og initiert 2 av dem selv. Forundersøkelser rundt Norges bruk av JITs peker i retning at mangel på kompetanse (hos lederleddet) er en hovedårsak til lav bruk.

Målsetningen med oppgaven er å undersøke årsaker til Norges restriktive bruk av JITs. Skyldes det mangel på kompetanse? Hva innebærer dette (kompetansen) Hvor trykker skoen? Er det faktorer som kan identifiseres og er det noe norsk politi kan gjøre noe med?

Hvorfor er det viktig?

Tanken om at moderne politiarbeid krever samarbeid over internasjonale grenser er blitt akseptert som et faktum. Verdensbilde har endret seg i løpet av de siste 10-årene. Verden fremstår mindre, og Europa vokser sammen (EU/Schengen samarbeid). Det er ingen utfordring eller stor kostnad og flytte seg mellom landegrensene, verken for mennesker eller kriminaliteten. Paradokset er at det fortsatt er store avstander og medfører ekstra kostnader for politiet. I et felles mål om å bekjempe kriminalitet bør det ikke være valgfag med

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Giro:
www.politi.no

etterforskning i utlandet, dersom saken er av aktuell karakter og har forgreininger med informasjon eller personer til utlandet.

Gjennom forskjellige avtaler gis det muligheter for samarbeid, utveksling av informasjon og gjennomføring av etterforsningskritt i et annet land. I hovedsak gjøres dette gjennom formelle kanaler og rettsanmodninger (egne avtaler i nordisk samarbeid). Denne formelle prosessen er ikke alltid tilstrekkelig eller effektiv nok.."

Strømnes ønsker å innhente informasjon ved å gjennomføre en spørreundersøkelse hos gruppeleder, 2 etf ledere og 2 påtalejurister på avsnitt for bekjempelse av organisert kriminalitet i de 12 distriktene.

* * *

Politidirektoratet har vurdert saken er i forhold til innsyn i person- og saksopplysninger, jf. politiregisterloven § 23 første ledd samt i forhold til politiets operative virksomhet og organiseringen av dette og sikkerhetsmessige aspektet m.v. i politiregisterloven § 23 andre ledd, jf. § 33.

"§ 23. Omfanget av taushetsplikten

Enhver som er ansatt i eller utfører tjeneste eller arbeid for politiet eller påtalemyndigheten, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om

- 1. noens personlige forhold, eller*
- 2. tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den opplysningen angår.*

Taushetsplikten gjelder også for opplysninger som det ut fra hensynet til etterforskningen i den enkelte sak, hensynet til spanings- og etterretningsvirksomheten eller hensynet til politiets operative virksomhet og organiseringen av denne er nødvendig å holde hemmelig.

Begrensningene i taushetsplikten i § 22 og §§ 24 til 34 kommer bare til anvendelse så langt de passer.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Opplysninger som nevnt i paragrafen her kan heller ikke utnyttes i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

Taushetsplikten gjelder også overfor andre i politiet og påtalemyndigheten, med mindre § 21 kommer til anvendelse.

For taushetsplikt i tilknytning til kommunikasjonskontroll gjelder straffeprosessloven kapittel 16a."

"§ 33. Taushetsplikt ved forskning

Når det finnes rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser, kan det bestemmes at opplysninger i det enkelte tilfelle gis til bruk for forskning, uten hinder av taushetsplikten i § 23.

I straffesaker treffes beslutning etter første ledd av riksadvokaten og for øvrig av Politidirektoratet, eller av Justisdepartementet for så vidt gjelder opplysninger i saker som behandles av Politiets sikkerhetstjeneste.

Bestemmelsene i forvaltningsloven⁴ § 13d annet og tredje ledd og § 13e kommer til anvendelse så langt de passer."

Politidirektoratet viser til at mastergradsstudenten ikke vil samle inn, lagre eller skrive ut personopplysninger, og at slik data dermed heller ikke skal registreres. Videre vises det til at eventuelle personopplysninger som f.eks. blir overhørt ved en observasjon, ikke skal

nedtegnes. I de saker Politidirektoratet mener det klart kan gjøres unntak fra taushetsplikten er det ikke nødvendig med en rådsbehandling av søknaden, jf. forvaltningsforskriften § 9, 2. ledd. Politidirektoratet anser prosjektet for å ha en samfunnsnytte. Gitt det ovennevnte kan ikke Politidirektoratet se at det foreligger skranker for innsynskravet i forhold til § 23 første ledd.

Når det gjelder taushetsplikten etter § 23 andre ledd vil denne omfatte konkrete faktaopplysninger om samarbeid operativt/taktisk og beredskapsmessig som vil kunne avdekke forebyggende tiltak, planer og operative og taktiske innsatsmekanismer og løsninger. Dette er kritisk sensitiv informasjon som direktoratet ikke fritar fra taushetsplikten for. Derimot når det gjelder mer generelle opplysninger om hvordan en samarbeider, planlegger, øver og liknende, hvilke samarbeidsparter som er relevante på hvilke områder osv, vil dette ikke være underlagt taushetsplikten og noe forskeren kan spørre og motta opplysninger om.

En frigivelse av informasjon kan medføre at politiet mister kontroll over informasjon som er av betydning for politiets evne til å løse sine oppdrag. Hvordan informasjon fra prosjektet skal håndteres og brukes helt konkret vil således være av stor betydning for politiet.

Når det gjelder sensitivitet til opplysningene som vil inngå i forskningsprosjektet antas disse ikke å være sikkerhetsgradert etter sikkerhetsloven. Det gis under ingen omstendighet innsyn i sikkerhetsgradert informasjon.

Politidirektoratet er av beredskapsmessige hensyn meget restriktiv med hensyn til å frigi taushetsbelagt informasjon som er taushetsbelagt av politioperative grunner, særlig når det gjelder politiets oppdragsløsning, taktikk mv. Hvor et viktig spørsmål også er om frigivelse av informasjon kan medføre at politiet mister kontroll over informasjon som er av betydning for politiets evne til å løse sine oppdrag.

Politidirektoratet finner det allikevel politifaglig formålstjenlig å innvilge søknaden. Samtidig som det opparbeides empiri og kunnskap vedrørende fagfeltet er det også grunn til å anta at deler av resultatene kan ha verdi for norsk politi.

Internasjonal seksjon har funnet at det er uproblematisk å innhente den informasjon som fokuserer på omfanget av bruken av JIT knyttet opp mot kunnskapen om JIT. Når det gjelder taushetsbelagt informasjon knyttet til opplysninger i enkeltsaker, hensynet til spanings- og etterretningsvirksomheten eller hensynet til politiets operative virksomhet og organisering må dette vurderes fortløpende i arbeidet av Politidirektoratet v/Internasjonal seksjon (kontaktperson: Arne Gloppen). Det må sikres at politiet ikke mister kontrollen over informasjon som er av betydning for politiets evne til å løse sine oppdrag. Av samme grunn bør det materiale som skal publiseres forelegges POD for vurdering av om taushetsplikts regler iakttas.

* * *

Søknaden innvilges under forutsetning av kontakt mellom søker og Politidirektoratet underveis, at materiale fra prosjektet som skal publiseres forelegges Politidirektoratet v/Internasjonal

seksjon for vurdering av om taushetspliktsreglene og vilkårene for innsynet iakttas, jf. det som er sagt ovenfor.

Direktoratet tar forbehold om uttalelse fra NSD.

Politidirektoratets samtykke er videre betinget av at gjennomføringen av prosjektet skjer uten overlevering av taushetsbelagt persondata til forskeren og uten nedtegning av personopplysninger fra observasjoner. Videre forutsetter Politidirektoratet at all innsamling, oppbevaring og bruk av opplysninger skjer på en faglig forsvarlig måte, og at det ikke finnes personidentifiserende opplysninger, eller eventuelle sikkerhetsmessige og beredskapsmessige opplysninger POD v/Internasjonal seksjon ikke har godkjent, i det publiserte materialet. Søker og andre som får tilgang til opplysningene må undertegne en taushetserklæring. Det vises ellers til reglene om forskeres taushetsplikt, jf. forvaltningsloven § 13 e.

Videre er samtykket betinget av at alle respondentene samt ledere gjøres kjent med det nærværende brev og dets vilkår. Deltakelse i spørreundersøkelsen skjer etter samtykke fra ledelsen i distriktet (antatt tidsbruk ca. 10-15 min per person) samt samtykke fra respondentene (frivillighet).

Med hilsen

Heidi Toward
Seniorrådgiver

Kopi til
Politi høgskolen
Postboks 5027 Majorstua
0301 Oslo